

Beleidsbegroting 2025

Inhoud

1	Inleiding.....	4
2	Externe en interne ontwikkelingen.....	7
2.1	Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar / meerjarenraming.....	7
2.2	Belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de meerjarenraming.....	11
2.3	Uiteenzetting uitgangspunten en normen.....	12
2.4	Afwijking uitgangspunten en normen t.o.v. vorige begroting/ meerjarenraming.....	12
3	Programmaplan.....	13
3.1	Beleidsveld Watersysteem.....	13
3.1.1	Doelstelling van het beleid.....	13
3.1.2	Bereiken effecten en betrokkenheid verbonden partijen.....	13
3.1.3	Geraamde baten en lasten.....	25
3.1.4	Investeringen.....	26
3.1.5	Kansen en risico's.....	27
3.2	Beleidsveld Waterketen.....	28
3.2.1	Doelstelling van het beleid.....	28
3.2.2	Bereiken effecten en betrokkenheid verbonden partijen.....	28
3.2.3	Geraamde baten en lasten.....	36
3.2.4	Investeringen.....	37
3.2.5	Kansen en risico's.....	39
3.3	Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering.....	41
3.3.1	Doelstelling van het beleid.....	41
3.3.2	Bereiken effecten en betrokkenheid verbonden partijen.....	41
3.3.3	Geraamde baten en lasten.....	48
3.3.4	Investeringen.....	50
3.3.5	Kansen en risico's.....	50
3.4	Totaal raming exploitatie en investeringen.....	52
3.5	Overzicht dekkingsmiddelen.....	53
3.6	Heffing vennootschapsbelasting.....	53
3.7	Onvoorzien.....	54
4	Raming belastingenopbrengsten en toelichting.....	55
4.1	Criteria, grondslagen en kwijtscheldingsbeleid.....	55
4.1.1	Objectieve, bedrijfseconomische criteria toerekening van kosten.....	55
4.1.2	Beschrijving kwijtscheldingsbeleid.....	55

4.2	Watersysteembeheer	56
4.2.1	Raming van belastingopbrengsten	56
4.2.2	Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing	56
4.3	Zuiveringsbeheer	63
4.3.1	Raming van belastingopbrengsten	63
4.3.2	Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing	63
5	Beleidslijnen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten.....	67
5.1	Uiteenzetting van de financiële positie	67
5.1.1	Financiering	67
5.1.2	Weerstandsvormogen en risicobeheersing	70
5.1.3	Stand en verloop bestemmingsreserves	73
5.1.4	Stand en verloop voorzieningen.....	74
5.1.5	Kengetallen	74
5.2	Assetmanagement.....	77
5.3	Bedrijfsvoering	77
5.4	Verbonden partijen	78
FINANCIELE BEGROTING		80
1	Inleiding	81
2	Gehanteerde uitgangspunten en normen	82
3	Overzicht van baten en lasten en toelichting.....	84
3.1	Overzicht van baten en lasten	84
3.2	Toelichting.....	85
3.2.1	Oorzaken aanmerkelijk verschil	85
3.2.2	Overzicht incidentele baten en lasten	87
3.2.3	Overzicht structurele toevoegingen/onttrekkingen aan reserves	87
4	Vorgenomen investeringen en toelichting.....	88
4.1	Investeringen	88
4.2	Toelichting.....	88
5	Geprognoseerde balans.....	89
6	Lijst van gebruikte afkortingen	90
7	Bijlage / Uitvoeringsinformatie	92
7.1	Raming van baten en lasten naar kosten- en opbrengstsoorten	92
7.1.1	Raming van nettokosten naar beleidsproducten.....	95
7.1.2	Lijst van projecten en voorstel majeure projecten	99

1 Inleiding

Hierbij bieden wij u de Beleidsbegroting 2025 aan. Hiermee kunt u uw kaderstellende en sturende rol vervullen. De Beleidsbegroting 2025 is gebaseerd op de Voorjaarsnota 2025-2030, waarin u het inhoudelijke en financiële kader heeft gegeven voor 2025.

In de Voorjaarsnota 2025-2030 zijn de meest recente ontwikkelingen en inzichten verwerkt en is de koers richting 2027 indien nodig bijgesteld. Er is focus aangebracht in onze inspanningen en deze zal liggen op de onderdelen die de grootste impact geven richting 2027. De huidige organisatie moet goed worden toegerust om de grote opgaven en nieuwe rollen op te kunnen pakken. De handelingsperspectieven zijn vastgesteld. De kaders waarbinnen we moeten opereren worden steeds duidelijker. De urgentie van de veranderende manier van werken, veranderende invulling van onze rol en de roep om anders te handelen wordt alleen maar groter.

In november 2021 heeft het algemeen bestuur het Waterbeheerprogramma 5 (WBP5) vastgesteld. Het WBP5 is het plan waarin de watertransitie en de doelen voor 2022-2027 zijn verwoord. De organisatie is hiermee voortvarend aan de slag gegaan. De visie van het WBP5 is uitgewerkt in beleidskaders voor Voldoende Water, Droge voeten en Schoon Water, die in samenhang en als één geheel bekeken moeten worden. De beleidskaders geven aan wanneer we tevreden zijn en op welke wijze we de beleidseffecten gaan monitoren. Deze werkwijze zal zich de komende jaren verder ontwikkelen. De indicatoren geven richting aan de sturing op de effecten van de Watertransitie. De jaarlijkse Planning & Control cyclus geeft ruimte om te leren en bij te sturen waar nodig. De Voorjaarsnota met de Meerjarenbegroting wordt jaarlijks opgesteld, om de koers tijdig bij te kunnen stellen aan de hand van de voortgang en de externe en interne ontwikkelingen. Zo blijven we wendbaar en flexibel om doelen en effecten te kunnen bereiken. Het algemeen bestuur kan zo de meest recente ontwikkelingen meenemen en zijn kaderstellende en sturende rol vervullen.

De Beleidsbegroting 2025 bevat de vertaling naar resultaten met de bijbehorende middelen voor 2025.

In de Beleidsbegroting 2025 zijn de doelen en resultaten per Beleidsveld opgenomen, namelijk Watersysteem, Waterketen en Bestuur en Bedrijfsvoering, zodat inzicht ontstaat in de doelen, resultaten en bijbehorende middelen voor de afzonderlijke Beleidsvelden.

Beleidsagenda DB/AB 2025

We werken naar een toekomstbestendige leefomgeving toe, waarbij een watertransitie nodig is om daar invulling aan te kunnen geven. Daarbij bouwen we in de komende jaren nieuw beleid op en oud beleid af. Eind 2023 is voor 2 jaar een beleidsagenda opgesteld, geredeneerd vanuit verschillende transitiepunten.

In 2024 is vastgesteld: vaststelling referentiejaar landbouwgewassen, afwegingskader KRW communicatievisie, grondstrategie.

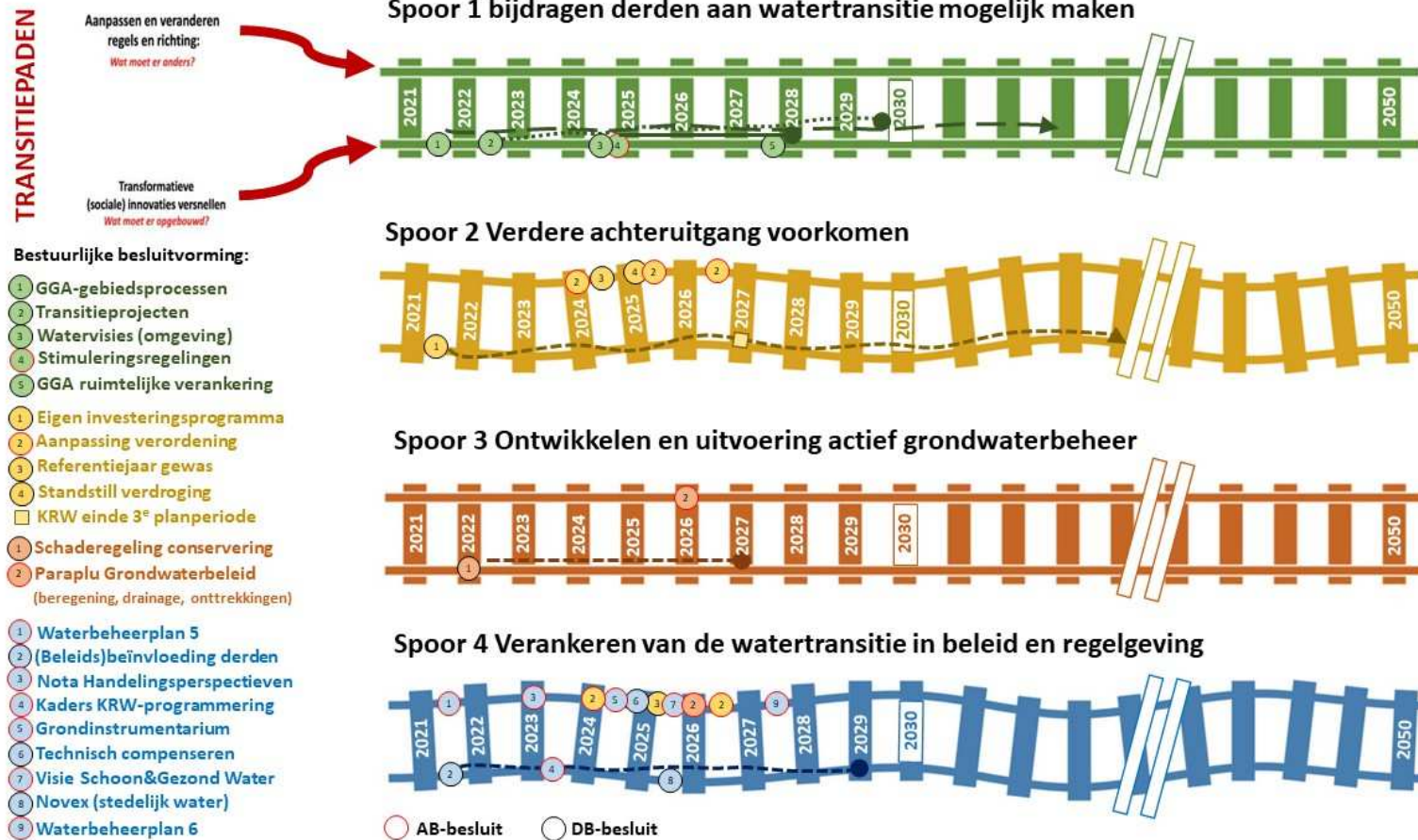
In 2024 nog onder handen: technisch compenseren, stimuleringsregeling landelijk gebied.
Gestart in 2024: achteruitgang grondwaterstanden voorkomen.

Voor 2025 staan de volgende hoofdonderwerpen centraal, welke ook om bestuurlijke besluiten vragen:

- Beïnvloeding beleid en dossiers extern: Bij het Rijk spelen grote dossiers zoals Nota Ruimte, NPLG/transitiefonds, KRW i.r.t. beekdalen, milieuvreemde stoffen (medicijnresten, PFAS, gewasbeschermingsmiddelen, e.d.). Bij Provincie Noord-Brabant spelen de BPLG-besluitvorming/toekenning transitiefonds, het ruimtelijk voorstel, het ruimtelijk arrangement, de uitvoeringsstrategie NOVEX stedelijk Brabant, het Addendum Regionaal Waterprogramma (RWP), KRW impuls en grondwaterheffing.
- Achteruitgang grondwaterstanden voorkomen: verschillende beleidsdossiers standstill nieuwe verdrogende maatregelen, standstill grote onttrekkingen zullen verankerd worden in een aangepaste waterschapsverordening.
- Nieuw beleid voor (grond)water: een beleidskader actief grondwaterbeheer geeft een paraplu beregeningsbeleid, drainagebeleid, beleid kleine onttrekkingen, grondwater gestuurd peilbeheer en het gebruik van art. 1.11 en 1.12 WSV. Het beleid wordt later verankerd in een aangepaste beleidsrijke verordening (afhankelijk van bestuursopdracht Brabant breed). Herziene schaderegeling is daarbij ook aan de orde.
- Schoon en gezond water op korte en lange termijn: een visie schoon en gezond Water (inclusief Analyse bevoegdheden en instrumenten waterschap voor grond- en oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer plus Verhoogde Ambitie op bronaanpak) wordt ontwikkeld evenals een toetsingskader ecologische waterkwaliteit i.h.k.v. vergunningen. Omdat we 2027 naderen wordt in 2025 dossiervorming KRW gestart en acties geïmplementeerd volgend uit de KRW-impuls.
- Water en ruimte: Een beleidsnotitie wordt opgesteld om richting te hebben als waterschap bij ruimtelijke ordening. Vanuit de vastgestelde grondstrategie is een nieuwe systematiek van herwaardering gronden nodig.
- Toekomstbestendige waterschap en maatschappelijke vraagstukken: visiedocument op circulaire economie, actualisatie plaagsoortenbeleid, aquathermie / waterenergieplan
- Innovatie: Innovatiestrategie

De Voorjaarsnota 2025-2030 geeft een meerjarenbeeld met voortgang in doelen gekoppeld aan middelen. Aanvullend hoort hier het transitiepad richting 2030 bij waarin de benodigde besluiten, regels, regelingen, beleid in samenhang en in de tijd worden aangegeven om de verandering voor het behalen van de doelen en het opbouwen en afbouwen in beeld te brengen. Tevens zal duidelijk worden welke kaders en besluiten er door het AB op welk moment nodig zijn. De voorbereidingen zijn hiervoor gestart en dit zal zijn doorwerking in de Beleidsbegroting en volgende Voorjaarsnota krijgen.

De watertransitie is de strategische lange termijn koers en vastgelegd in het Waterbeheerprogramma 5. In een transitietijdperk worden enerzijds inspanningen getroffen om het huidige regime te veranderen door wijzigen van regels en richting (afbouwen) en anderzijds door te versnellen en experimenteren in het opbouwen van het gewenste regime. Het te ontwikkelen beleid, regelingen, instrumenten en de gebiedsgerichte uitvoering zijn in de figuur in samenhang en in de tijd aangegeven. De vier sporen zoals opgenomen in het Bestuursprogramma “Water voor nu en later – Voortvarend aan de slag met de watertransitie” zijn gehanteerd. De bestuurlijke besluitvorming door het waterschap heeft een directe uitwerking op de snelheid in de opbouw van het nieuwe regime én de parallel lopende gebiedsprocessen en projecten door waterschap én derden. Het tempo in de besluitvorming is doorslaggevend om inwoners, ondernemers, partnerorganisaties én het waterschap voor te bereiden op het omslagpunt in 2030.

2 Externe en interne ontwikkelingen

2.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar / meerjarenraming

Op 3 juli 2024 is de Voorjaarsnota 2025-2030 vastgesteld en daarmee de koers, strategie en bijbehorende middelen bepaald. Het algemeen bestuur wil vasthouden aan de ingezette koers en aan de kaders van het bestuursprogramma, kunnen inspelen op urgentie en effectiviteit én rekening houden met wat de organisatie aankan. In de Voorjaarsnota 2025-2030 is daarom de balans gezocht tussen ambities/impact, wat de actualiteit van ons vraagt en wat een zorgvuldige bestuurlijke besluitvorming (met partners) aan tijd nodig heeft.

Voorjaarsnota 2025-2030

Het behalen van doelen vergt flinke inspanningen waarbij nog niet alles is uitgestippeld en we gaandeweg aan het bouwen en leren zijn. In deze Voorjaarsnota 2025-2030 is daarom de balans gezocht tussen ambities/impact, wat de actualiteit van ons vraagt en de tijd die een zorgvuldige bestuurlijke besluitvorming (met partners) in een aantal gevallen nodig heeft. En conform de signalen uit de commissie is daarbij een prioritering gemaakt die passend is binnen het (financiële) kader uit het bestuursprogramma (een gemiddelde jaarlijkse groei van de totale belastingopbrengsten van maximaal 8%, boven op de inflatie).

De planning van werkzaamheden en besluitvorming verschuift in de tijd en heeft zijn doorwerking in 2025, met impact op o.a. "Verdere achteruitgang voorkomen (o.a. artikel 3.13, zijn nu artikelen 1.11 en 1.12 WSV)", "Beleidsrijke Waterschapsverordening (samen met gemeenten & provincie)" en "grondwatergestuurd peilbeheer". Vooralsnog wordt in het huidige meerjarenbeeld naar 2027 voorzien dat de afspraken uit het bestuursprogramma wel worden gehaald.

De doorgerekende middelen voor het WBP5 tot 2027 bieden beperkte ruimte voor extra inzet in middelen (en capaciteit). Op basis van de actualiteit wordt ingezet op versterking op het gebied van waterkwaliteit. Hiermee kunnen niet alle wensen en ambities ingevuld worden maar biedt versterking voor de actualisatie van de directe lozingen, Vlaanderen en Nyrstar en de brede aanpak Zandleij. Inspanningen zoals bijvoorbeeld een nieuwe normstelling voor directe lozingen, meer invloed op de indirecte lozingen en versnelling van de actualisatie van de directe lozingen hebben aanzienlijk meer capaciteit/middelen nodig en zullen in latere jaren opgepakt worden.

Na het opstellen van de Voorjaarsnota 2025-2030 zijn we met ongekende regen het voorjaar en de zomer ingegaan en is de wateroverlast in delen van het beheersgebied verder toegenomen. Insprekers hebben hun zorgen hierover ook geuit tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota 2025-2030 in de commissievergadering. Naar aanleiding van deze wateroverlast is een nazorgplan opgesteld. Dit plan bevat, net als de 'maatregelen naar aanleiding van de Evaluatie hoogwater 2023/2024' diverse acties en onderzoeksvragen die vragen om capaciteit en middelen.

In het licht hiervan is de voorgestelde koers (met bijbehorende keuzes) opgesteld voor werkzaamheden in 2025 die beeldvormend op 9 oktober 2024 is besproken. Het AB heeft zaken meegegeven voor de Beleidsbegroting 2025. Hiermee worden accenten gegeven in de Beleidsbegroting 2025 (dus voor het jaar 2025), binnen de middelen (€ en capaciteit) van de Voorjaarsnota 2025-2030.

De wateroverlast als gevolg van de zeer natte periode heeft laten zien dat de watertransitie nodig is om te komen tot een klimaatrobuust watersysteem dat zowel in droge als natte tijden ons beschermt. Het bevestigt ons beeld dat voor een robuust watersysteem alleen robuust ingerichte beekdalen niet voldoende zijn. We moeten, met onze partners, ook kijken naar de

koppen en de flanken. Dat vraagt om (nog) meer samenwerking. Daar staat tegenover dat de extreme (grond)watersituatie van de afgelopen maanden het nodig maakt hiervan te leren en te komen tot een snellere en efficiëntere weg naar volledig systeemherstel. Een koers die rekening houdt met beiden is nodig.

We constateren dat de geschetste koers van de Voorjaarsnota 2025-2030 nog steeds een verstandige koers is: werken aan een robuust watersysteem waarin water en bodem sturend zijn. We zijn koersvast op het doel in 2050, maar tonen ons wendbaar in de aanpak om daar te komen. Concreet betekent dit voor de Beleidsbegroting 2025 het volgende:

1. De projecten die reeds in uitvoering c.q. voorbereiding zijn, zetten we op een verantwoorde manier voort. We kunnen en willen niet stilleggen waar we al jaren aan (samen)gewerkt hebben. Er is haast geboden om te komen tot een toekomstbestendig watersysteem en wij willen geen kostbare tijd en draagvlak verliezen.
2. De programmering bij nieuwe initiatieven is blijvend gericht op het behalen van de lange termijn doelen van (grond)watersysteemherstel. Als waterschap willen wij natuurlijk leren van de periode van wateroverlast als gevolg van bijna een jaar lang hoge neerslaghoeveelheden, die ook voor ons uitzonderlijk was. Dat betekent dat wij, in lijn met eerdere DB besluiten, op dit moment aanvullend onderzoek doen naar de effectiviteit van bypasses in de getroffen gebieden. Ook onderzoeken wij of het mogelijk en wenselijk is om in de toekomst rekening te houden met (nog) extremere situaties in onze projecten. Deze onderzoeken geven ons mogelijk nieuwe inzichten in de wijze waarop de watertransitie succesvol kan zijn. Daarom nemen wij deze onderzoeken serieus en besteden wij hier in 2024 (en doorlopend in 2025) extra capaciteit en middelen aan. Daarnaast nemen wij geuite zorgen uit ons gebied serieus. Wij besteden daarom aandacht aan de specifieke acties, zoals beschreven in het nazorgplan, te weten (niet limitatief):
 - a. Organiseren extra bijeenkomsten/bewonersavonden;
 - b. Onderzoek naar het treffen van extra maatregelen in getroffen gebieden;
 - c. Wij voegen B watergangen toe aan de schouw.

Het algemeen bestuur gehoord hebbende, wordt prioriteit gegeven aan een zorgvuldige afhandeling wateroverlast 2023/2024. Nieuwe beekherstelprojecten worden later opgestart, maar zo spoedig mogelijk nadat besluitvorming over leereffecten heeft plaatsgevonden en afhandeling wateroverlast is afgerond. De voortgang van de nazorg wateroverlast wordt gerapporteerd in de Burap en zodra nieuwe beekherstelprojecten opgestart worden, wordt het algemeen bestuur geïnformeerd.

Keuzes	Omschrijving van de werkzaamheden	Capaciteitsbeslag	Bijdrage aan doelen	Advies DB
Prioriteit bij een zorgvuldige en volledige afhandeling van alle acties, onderzoeken en leereffecten naar aanleiding van hoogwatersituatie	Uitvoeren nazorgprogramma en vervolgacties. Onderzoeken en besluitvorming over doorvoeren leerelementen in koers watertransitie. Dit betekent dat nieuwe beekherstelprojecten later worden opgestart.	Circa 5 tot 10 fte <u>Door:</u> 1. Hydrologen 2. Realisatie watersysteem 3. Beheer en onderhoud 4. Externe planvorming	Droge voeten	✓ Prioriteit ligt bij uitvoeren van nazorgprogramma en acties naar aanleiding van wateroverlast.
Prioriteit bij opstarten projecten gericht op volledig systeemherstel	Zo spoedig mogelijk opstarten van nieuwe beekherstelprojecten, voordat de onderzoeksresultaten bekend zijn, besluitvorming over leereffecten heeft plaatsgevonden en afhandeling wateroverlast volledig is afgerond. Afhandeling wateroverlast vertraagt.	Circa 5 tot 10 fte <u>Door:</u> 1. Hydrologen 2. Ecologen 3. Gebieds- en regiobeheerder 4. Realisatie watersysteem	Droge Voeten Voldoende Water Schoon water KRW Ecologisch herstel Grondwater-herstel	X Onverkort opstarten nieuwe projecten beekherstel. Vertragen acties wateroverlast

Daarnaast is, zoals in de Voorjaarsnota 2025-2030 afgesproken, een bredere analyse gemaakt voor een plus scenario waarbij op basis van impact een afweging gemaakt wordt tussen alle KRW-maatregelen met specifieke aandacht voor vismigratie en waterconservering. De huidige programmering van de KRW-EVZ wordt doorgezet, zoals het algemeen bestuur heeft meegegeven.

Keuzes	Omschrijving van de werkzaamheden	Capaciteitsbeslag	Bijdrage aan doelen	Advies DB
KRW vispassages	Vorbereiding extra vismigratieknelpunten opheffen (3+2)	Circa 2 fte <u>Door:</u> 1. Ecologen 2. Realisatie watersysteem	KRW Ecologisch herstel (stuks)	X Keuze voor herprogrammering heeft negatieve effecten voor KRW prestatiegraad EVZ's. Bovendien direct impact op gemaakte afspraken en verwachtingen in gebieden met partners.
Huidige programmering EVZ doorzetten	EVZ Weergraaf (ontwerp) EVZ Ruijsbossche Waterloop (ontwerp) EVZ Bruggerijt (uitvoering) EVZ Beeksche Waterloop Zuid (ontwerp)	Circa 2 fte <u>Door:</u> 1. Hydrologen 2. Ecologen 3. Gebieds- en regiobeheerder 4. Realisatie watersysteem	KRW Ecologisch herstel (km)	✓ Lopende projecten kunnen worden voortgezet en afspraken gerespecteerd.

KRW doelrealisatie 2027-2030

In de Voorjaarsnota 2026-2030 zal, mede afhankelijk van het komende half jaar, de voortgang met betrekking de KRW doelen in 2027-2030 aangegeven worden en mogelijke keuzes waarmee we in de laatste jaren van de KRW de meeste impact en voortgang zullen maken.

Energietransitie

Bij de vaststelling van WBP5 is € 17 mln. beschikbaar gesteld voor het realiseren van de energie- en klimaatdoelstellingen, namelijk energieneutraal in 2025 en klimaatneutraal in 2035. Daarbij is als voorwaarde gesteld een terugverdientijd van maximaal 10 jaar. Bij de onderzoeken naar mogelijke investeringen, blijken regelmatig aanvullende voorbereidende kosten nodig te zijn (kabels en leidingen, constructie, enz.) waardoor de terugverdientijd van 10 jaar soms niet haalbaar is. Daardoor kunnen duurzaamheidsinvesteringen soms niet doorgaan en is de doelstelling van energieneutraal in 2025 niet haalbaar. Na consultatie van het algemeen bestuur wil het dagelijks bestuur de ambitie overeind houden. De basis blijft een terugverdientijd van 10 jaar maar het dagelijks bestuur kan hier gemotiveerd van afwijken na beoordeling van de business case op maatschappelijke en financiële impact. Er zal dan een terugkoppeling gegeven worden aan het algemeen bestuur via de Burap.

Nader onderzoek laat zien dat de oplossing om niet persé vast te houden aan een terugverdientijd van 10 jaar, maar met een langere termijn bij een positieve business case, dit weliswaar meer ruimte biedt voor het verkennen van kansrijke projecten maar onvoldoende is om in 2025 een extra versnelling te realiseren. Daarom zal in aanloop naar de Voorjaarsnota 2026-2030 een discussie gevoerd worden, hoe om te gaan met het onrendabele deel van de klimaatinvesteringen die zich niet terugverdienen en de financiële consequenties daarvan.

Aanpak nieuwe stoffen Eindhoven

Voor RWZI Eindhoven is besloten de bestaande RWZI maximaal in te zetten voor nutriëntenverwijdering met aangepaste streefwaarden. Er wordt ingezet op een combinatie van verwijdering van nutriënten en verwijdering van medicijnresten/microverontreinigingen voor een meer toekomstvaste investering met betere prestaties en een lagere klimaat footprint, ook met het oog op de nieuwe Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater. De uitvoering van die maatregelen vraagt nadere ontwikkeling en innovatie en wordt na 2027 gerealiseerd. We hebben hierbij een keuze in ambitie. Voor de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater mag het ook later, maar de eis is wel een hoger verwijderingsrendement (80%). Eerder starten betekent, sneller verwijderen, maar wel met een verwacht lager rendement (70%). Op een later moment zijn dan nog extra maatregelen nodig, met de verwachting dat dit per saldo duurder is. Later starten betekent in 1 keer goed ontwerpen en bouwen voor een verwijderingsrendement tot op de Europese eisen. Met inachtneming van de tegen die tijd opgedane ervaringen elders en bij RWZI Tilburg. Daar loopt vanaf 2025 een IPS traject (Innovatiepartnerschap) om te komen tot een gecombineerde, nieuwe techniek om integraal nutriënten en medicijnresten/microverontreinigingen te kunnen verwijderen. Voorstel is dit bij de Voorjaarsnota 2026-2030 verder uit te werken.

2.2 Belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de meerjarenraming

De doelen en prestaties voor de taken zijn bepalend voor de kosten en reserves van het waterschap en daarmee de financiële positie. Van daaruit worden de belastingen bepaald.

In 2024 verwachten we meer uit te geven dan begroot en ook in 2025 zijn de benodigde kosten hoger dan bij de Voorjaarsnota 2025-2030 voor 2025 aangegeven. Dit komt vooral door de wateroverlast, SNB, onderhoud, HWBP en overgang belastingsamenwerking. Hierdoor stijgen de tarieven en komen we in 2025 boven het kader van het bestuursprogramma.

Bovenstaande kosten voor 2024 en 2025, leiden tot een stijging van de belastingopbrengst voor 2025 van 12,3%. Tegen 10,5% bij de Voorjaarsnota 2025-2030. Het kader uit het bestuursprogramma is gemiddelde, jaarlijkse stijging van maximaal inflatie + 8%. Met een verwachte inflatie van 2,5%, zitten we met 12,3% daar in 2025 overheen.

Het algemeen bestuur herkent dit dilemma en heeft overwegend steun uitgesproken om ook in 2025 te voldoen aan het kader voor de stijging van de belastingopbrengst. Door de middelen voor de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie en stimuleringsregeling landelijk gebied te verschuiven van 2024/2025 naar 2027, kunnen we aanvragen blijven honoreren omdat de uitbetaling later bij de uitvoering wordt gedaan.

Keuzes	Omschrijving van de werkzaamheden	Benodigde middelen	Bijdrage aan doelen	Advies DB
Accepteren van de stijging van de belastingopbrengsten en tarieven zoals geschetst, passend binnen gemiddelde jaarlijkse kader	Middelen van uitvoeringsprogramma klimaatagenda die niet gerealiseerd zijn in 2024 toevoegen aan bestemmingsreserve en stimuleringsregeling landelijk gebied in 2025 begroten conform VJN (€ 3.000.000). ¹	€ -	Financieel kader bestuursprogramma	X Belastingopbrengst 2025 stijgt met 12,3%
Ook in 2025 zoveel mogelijk voldoen aan financiële kader	Geen bestemmingsreserve in 2024 vormen, Stimuleringsregeling landelijk gebied in 2025 minder begroten (2025 regeling bekend maken), middelen in 2027 toevoegen. ²	€ 5.000.000 in 2024/2025 naar algemene taakreserves	Financieel kader voor 2025 conform VJN	✓ Belastingopbrengst stijgt met 10,5%

Er zijn zorgen voor het lange termijn perspectief en mogelijke tegenvallers in de komende jaren. Daarom zal bij de Voorjaarsnota 2026-2030 dit meerjarenperspectief en de gevolgen voor de financiële positie, verder worden besproken. De financiële positie en belastingopbrengsten zijn nader toegelicht in hoofdstuk 4 en 5.

¹ Voor het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie is voor de jaren 2025-2027 € 14,5 mln. begroot en daarnaast is er een bestemmingsreserve van € 3,9 mln.

² Voor de Stimuleringsregeling landelijk gebied is voor de jaren 2025-2027 € 10,5 mln. begroot.

2.3 Uiteenzetting uitgangspunten en normen

Een overzicht van de financiële kaders en uitgangspunten voor de Beleidsbegroting 2025 is in de financiële begroting in paragraaf 2 opgenomen.

2.4 Afwijking uitgangspunten en normen t.o.v. vorige begroting/ meerjarenraming

Een overzicht van de financiële kaders en uitgangspunten voor de Beleidsbegroting 2025, de Voorjaarsnota 2025-2030 en de Beleidsbegroting 2024 is in de financiële begroting in paragraaf 2 opgenomen.

3 Programmaplan

3.1 Beleidsveld Watersysteem

3.1.1 Doelstelling van het beleid

Het beleidsveld Watersysteem omvat de inrichting, beheer en onderhoud van watersystemen, vergunningverlening en handhaving, Keur en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot watersysteembeheer.

3.1.2 Bereiken effecten en betrokkenheid verbonden partijen

Voldoende Water

Het doel voor 2050:

In 2050 is er genoeg water beschikbaar om het hoofd te kunnen bieden aan drogere periodes in het jaar. Dat betekent dat we

- een gezonde grondwatervoorraad hebben,
- een positieve trend van het grondwater in ons stroomgebied hebben bereikt, én
- de cruciale beken die zijn aangemerkt vanuit de KRW jaarrond watervoerend zijn door natuurlijk kwelwater.

Focus

In de Voorjaarsnota 2024-2027 hebben we focus aangebracht in onze inspanningen. De focus ligt op de onderdelen die in omvang de grootste impact geven. In de Beleidsbegroting 2024 zijn hieraan inspanningen toegevoegd vanuit het Bestuursprogramma 2023-2027 Water voor nu en later, Voortvarend aan de slag met de watertransitie.

Richting 2027 zal extra aandacht uitgaan naar:

Herinrichting watersysteem van afvoeren naar infiltreren en vasthouden:

- Detailontwatering verminderen en infiltratie vergroten op de koppen en flanken: beheer en inrichting B&C watergangen / drainage / weijers (infiltratie in natuurlijke laagtes op de koppen en flanken);
- Klimaatrobuust ingerichte beekdalen en Grondwatergestuurd peilbeheer A watergangen;
- Onderzoek naar mogelijkheden voor optimalisatie bestaande aanvoer van Maaswater en extra winteraanvoer;
- Infiltreren stedelijk gebied (afkoppelen/stimuleringsregeling);
- Infiltreren landelijk gebied ("Zonder water geen later").

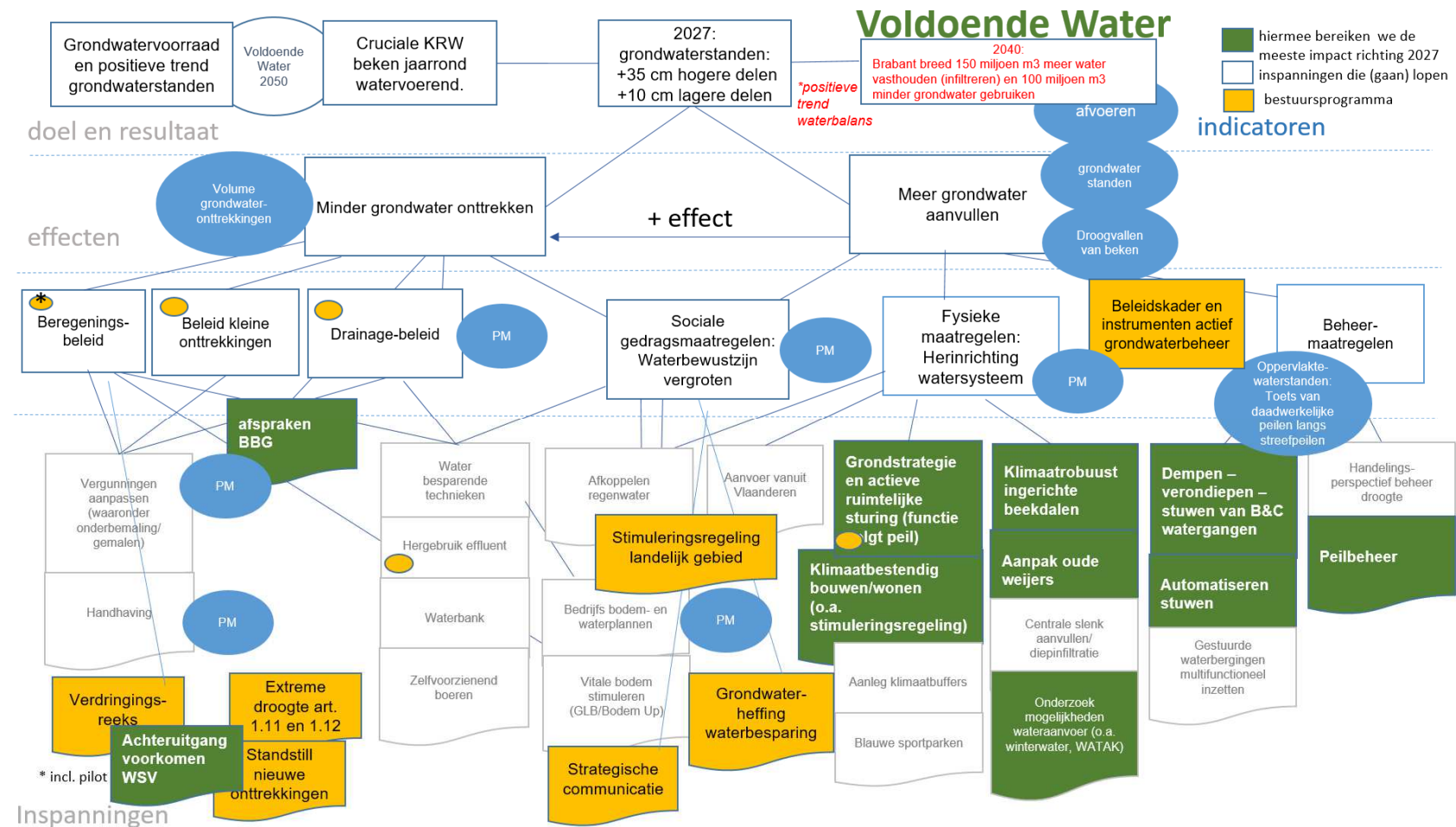
Doelen Inspanningen Netwerk

In de DIN's (Doelen Inspanningen Netwerken) per beleidsveld is in het groen aangegeven met welke inspanningen we de meeste impact bereiken richting 2027 (conform Voorjaarsnota 2024-2027). Daarnaast zijn in het oranje de inspanningen uit het Bestuursprogramma 2023-2027 Water voor nu en later, Voortvarend aan de slag met de watertransitie aangegeven. Alle overige inspanningen lopen of gaan ook lopen richting 2027. De jaarlijkse sturing, monitoring, verantwoording en - indien nodig - aanpassing van de kaders verloopt hiermee via de P&C cyclus.

Ontwikkelingen / bijsturing

De vastgestelde impactweergave en daaraan gekoppelde prioritering is nog steeds valide, waarbij opgemerkt wordt dat het belang van water & bodem sturend als uitgangspunt steeds duidelijker c.q. pregnanter wordt en daardoor om meer aandacht vraagt. Samenwerken in diverse allianties vraagt nu eenmaal om (meer) tijd. Tevens komen er aanvullende agendapunten uit bijvoorbeeld de bestuurlijke agenda. De planning van werkzaamheden en besluitvorming verschuift daardoor in de tijd en heeft zijn doorwerking in 2025, met impact op o.a. “Verdere achteruitgang voorkomen (Extreme droogte art. 1.11 en 1.12 WSV, was voorheen artikel 3.13)”, “Beleidsrijke Waterschapsverordening (samen met gemeenten & provincie)” en “grondwatergestuurd peilbeheer”. In het huidige meerjarenbeeld naar 2027 wordt voorzien dat de afspraken uit het Bestuursprogramma worden gehaald.

In het doelen inspanningen netwerk (DIN) zijn de doelen, het resultaat en de effecten in relatie tot de geplande activiteiten en inspanningen weergegeven. Tevens zijn de indicatoren weergegeven in blauwe bollen.

De regionale/Brabant brede doelstelling voor 2040 is 150 mln. m³ meer grondwater aanvullen en vasthouden per jaar. Er is in de droogteagenda géén verdeling gemaakt per waterschap, maar grof genomen komt dat neer op ongeveer 50 mln. m³ meer grondwateraanvulling per waterschap. In de Droogteagenda (cf. besluit BBG 8 februari 2023) is dit gelijk gesteld aan een verhoging van de voorjaarsgrondwaterstand met:

- 35 cm verhoging op de hoge gronden
- 20 cm op de flanken
- 10 cm op de lage gronden

De regionale/Brabant brede doelstelling voor 2040 is 100 mln. m³ minder grondwater onttrekken, wat gelijk staat aan:

- 30% minder drinkwatergebruik (60 mln. m³)
- 20-40% minder door de landbouw in een droog jaar (circa 30 mln. m³)
- 10 mln. m³ minder door industrie

Waterschap De Dommel is voor de realisatie van deze doelstelling afhankelijk van het handelen van anderen. Door het opstellen van beleid, stimuleren, monitoren en controleren, wil Waterschap De Dommel richting geven aan het handelen van derden.

We gaan in beeld brengen welke keuzes gemaakt kunnen worden richting 2027-2030 voor meer grondwateraanvulling en minder grondwateronttrekking.

Droogteagenda: meer grondwateraanvulling

Resultaten 2027-2050	Resultaten 2025
2040 <ul style="list-style-type: none"> • Brabant breed 150 mln. m³ meer grondwateraanvulling Is voor Waterschap De Dommel gelijk aan: <ul style="list-style-type: none"> • circa 50 mln. m³ meer grondwateraanvulling wat op basis van de voorjaarsgrondwaterstand gelijk is aan: <ul style="list-style-type: none"> • 35 cm verhoging op de hoge gronden • 20 cm op de flanken • 10 cm op de lage gronden 	<ul style="list-style-type: none"> • In de Voorjaarsnota 2026-2030 zal op basis van de actualiteit een algemeen beschouwend beeld met maatregelen water vasthouden gegeven worden. • Er wordt een keuze gemaakt in de vorm van presenteren van de voortgang in de tijd op de doelen. • De voortgang in de tijd op de doelen is op hoofdlijnen inzichtelijk en gekoppeld aan effectiviteit van maatregelen en besluiten. • Eind 2025 beschikken we over een jaarlijkse Brabant brede toestandrapportage en een operationeel Brabant breed Grondwater Informatie Platform. In aanvulling op deze jaarlijkse rapportage wordt 6-jaarlijks een rapportage opgesteld die ontwikkelingen en trends inzichtelijk maakt.

Kleine onttrekkingen

Resultaten 2027-2050	Resultaten 2025
Kleine onttrekkingen	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal meldingen zit op ruim 24.000. Melden kon tot 1 oktober 2024. Alle niet gemelde kleine onttrekkingen en meldingen na 1 oktober worden gezien als illegaal. • Er wordt een nieuwe analyse gemaakt op basis van alle meldingen. Deze analyse zal begin 2025 worden opgeleverd. Deze analyse vormt de basis om te bepalen hoe om te gaan met het toekomstig beleid. Dit zal ter besluitvorming worden voorgelegd aan het DB in Q2 van 2025.

Dempen, verondiepen, stuwen van B/C watergangen en aanpak oude weijers

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none"> In het kader van het Grondwaterconvenant verkennen we met de partners waar de grootste kansen en mogelijkheden liggen en geven we uitvoering aan maatregelen die bijdragen aan het aanvullen van meer grondwater. Uitvoering van projecten vindt plaats vanuit de GGA's, waterschapsprojecten, TBO's (terrein beherende organisaties) en gemeenten. Ontwikkelen van instrumenten o.a. het aanpassen van wet- en regelgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> Het team voor waterconserverende maatregelen is omgevormd naar klimaatrobuuste maatregelen om ook werkzaamheden te verrichten voor acties wateroverlast.

Optimalisatie bestaande aanvoer en extra winteraanvoer

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none"> In theorie zou het mogelijk zijn om extra water te infiltreren door de aanvoer van Maaswater te optimaliseren. We onderzoeken of dit daadwerkelijk mogelijk is rekening houdende met de waterkwaliteitsaspecten, ruimtevraag, beschikbaarheid van water en technische haalbaarheid. Vasthouden winterwater in beken Doel is om de winteraanvoer te vergroten via het bestaande aanvoersysteem van Lommel op de Beekloop. Kunstmatige infiltratie 	<p>Er zijn verschillende verkenningen opgeleverd in 2022-2024, met verschillende sporen om nader te verkennen. Twee daarvan liggen op tafel bij gebiedsafspraken in GGA-gebied:</p> <ol style="list-style-type: none"> vergroten van wateraanvoer in de winter vanuit de vloeivelden bij Lommel voor bevorderen van de kwelstroom richting de Beekloop. mogelijkheid om in de winter en het voorjaar Maaswater te infiltreren op hoge gebieden in de Pielis om de grondwatervoorraden aan te vullen en de kwelstromen te bevorderen. <p>In 2024 lag de focus voor wat betreft winterwater op het onderbrengen van beide sporen in de GGA's, en op het onderzoek van STOWA naar kwaliteitseisen aan het te infiltreren water. Stand van zaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> Over het meenemen van spoor 1 (vloeivelden bij Lommel) in de GGA is nog geen besluit genomen (vanwege prioritering). Voor spoor 2 (Pielis) hebben partijen recent uitgesproken nader te willen onderzoeken hoe Maaswater naar het Pielisgebied verplaatst kan worden en hoe en waar infiltratie kan plaatsvinden. Het STOWA-rapport over kwaliteitseisen aan infiltratiewater verwachten we in november 2024. <p>In 2025 willen we uit laten zoeken welke keuzes er voorliggen (o.a. op technisch vlak, kwalitatieve haalbaarheid en beleidsvragen) om een concreet plan van aanpak te kunnen maken.</p>

Oppervlaktewatergestuurd peilbeheer in A wateren en klimaatrobuust ingerichte beekdalen

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none"> • Spoor 1: Het vastleggen en up to date houden van de streefpeilen in de datasystemen en beheren op basis van deze streefpeilen. • Spoor 2: Klimaatrobuust ingericht beekdalen in combinatie met systeemherstel door anders inrichten en beheren van de B en C watergangen en infiltratie in oude weijers op de koppen en flanken (zie hierboven). • Gemiddeld streven we hierbij naar een peilstijging van 20 cm in de beken en A-watergangen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spoor 1 is eind 2024 gereed. • Spoor 2: middels de stimuleringsregeling landelijk gebied werken we aan de vermindering van het drainerend vermogen in de beekdalen. Aangepaste beheerbeleid voor de B en C watergangen en door realisatie- en GGA projecten versterken we de inrichting van robuuste beekdalen gericht op systeemherstel. • Na de onderzoeken en leerpunten vanuit de wateroverlast volgt besluitvorming voor koers en tempo watertransitie en tempo voor dit onderdeel.

Infiltreren stedelijk gebied (afkoppelen/stimuleringsregeling)

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none"> • In 2027 stroomt 15% minder water af dan in 2022 naar de zuivering, waardoor lokaal wordt vastgehouden en geïnfiltreerd. 	<ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van de voortgang tot en met 2024. • Scenario's voor het versterken en versnellen van doelrealisatie. • Haalbaarheidscheck op de ambitie. • Gepland voor Q1 2025.

Droogteagenda: vermindering van de grondwateronttrekking vanuit drinkwater, landbouw en industrie in Brabant

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none"> • We werken aan deze doelen door vernieuwing van het beleid voor beregening, pilots golf- en sportterreinen en het beleid voor de kleine grondwateronttrekkingen. • Vanuit een Brabant brede werkgroep wordt gewerkt aan nieuw beregeningsbeleid met als reductiedoel een vermindering van de grondwateronttrekking voor beregening met 20-40% ten opzichte van 100 mln. m³/jaar Brabant breed (2040), reductie ca. 5-10 mln. m³/jaar voor Waterschap De Dommel (indicatieve berekening op basis van opgegeven onttrokken m³). 	<ul style="list-style-type: none"> • Eind 2025 zal het beregeningsbeleid in ontwerp klaar moeten zijn om de inspraak in te gaan. De verwachte invoerdatum is 1 januari 2027.
<p>Bijdrageregelingen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie (aanvragen t/m 31 juli 2026, uitvoering t/m 31 december 2027) 2. Subsidie klimaatbuffers (aanvragen t/m 2026, uitvoering binnen 3 jaar) 3. Stimuleringsregeling landelijk gebied (aanvragen n.t.b., uitvoering n.t.b.) <p>In 2026 evalueren we de regelingen en worden besluiten voorgelegd voor de periode 2027-2030</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De Stimuleringsregeling Landelijk Gebied is van kracht, verwachting maart/april 2025. • Uitvoeren van de regelingen en voortgang rapporteren via de Burap.

Overige resultaten

Onderwerp	Resultaten 2025
Verordening in combinatie met aanpassen beleidsregels	<ul style="list-style-type: none">• Geen achteruitgang is gepland voor eerste behandeling in DB in Q1 2025. Stand still (grote) onttrekkingen DB Q1 2025.
Verordening Brabantbreed Beleidsrijk	<ul style="list-style-type: none">• De organisatie hiervan is in opbouw. Concept planning: beregeningsbeleid (Q1), drainagebeleid (afhankelijk van vaststelling verordening geen achteruitgang), grondwatergestuurd peilbeheer (Q4, is afhankelijk van lopende verkenning).
Artikel 1.11 en 1.12 (wsv)	<ul style="list-style-type: none">• Definitieve aanbieding beleidsregel wordt verwacht in Q2 2025.

Droge Voeten

Het doel voor 2050:

In 2050 is de waterhuishouding in ons gebied toekomstbestendig, waarbij de functies op de juiste plaats liggen en waarbij de inrichting gericht is op het dempen van piekafvoeren en het zo lang mogelijk beschikbaar houden van water. Dat betekent dat water meer ruimte krijgt, we nattere condities accepteren daar waar het kan en dat we beschermen tegen overstromingen daar waar de schades te groot worden.

- In 2050 hebben we een klimaatrobuust watersysteem;
- Vanaf 2027 wordt schade door nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (water en bodem sturend) zo veel mogelijk voorkomen;
- Vanaf 2027 is het voor iedereen duidelijk welke bescherming wordt geboden.

Focus

Richting 2027 zal extra aandacht uitgaan naar:

- Het herstel van de (regionale en overige) keringen:
Dit heeft een grote impact op de bescherming tegen wateroverlast. Het behoort tot de eerste pijler van het DIN en we hebben direct invloed op de planning en voortgang.
- HOWABO (Hoogwater Aanpak Brabant Oost):
Dit heeft een grote impact in het verbeteren van de bescherming van het stedelijke gebied van Den Bosch en omstreken tegen overstromingen. Er ligt een grote opgave om meer ruimte te vinden voor water bij hoge afvoersituaties.

Doelen Inspanningen Netwerk

In de DIN's (Doelen Inspanningen Netwerken) per beleidsveld is in het groen aangegeven met welke inspanningen we de meeste impact bereiken richting 2027 (conform Voorjaarsnota 2024-2027). Daarnaast zijn in het oranje de inspanningen uit het Bestuursprogramma 2023-2027 Water voor nu en later, Voortvarend aan de slag met de watertransitie aangegeven. Alle overige inspanningen lopen of gaan ook lopen richting 2027. De jaarlijkse sturing, monitoring, verantwoording en - indien nodig - aanpassing van de kaders verloopt hiermee via de P&C cyclus.

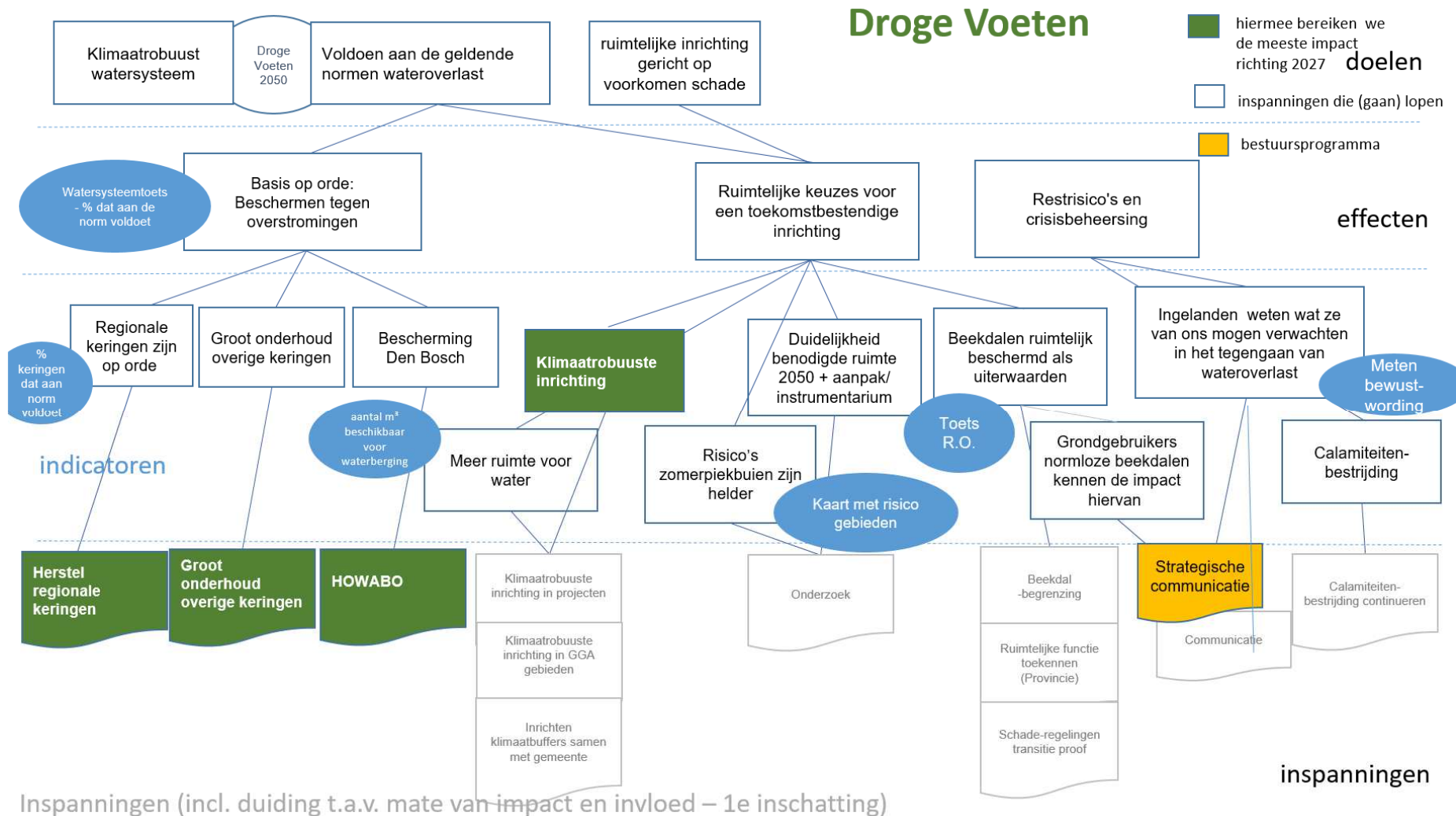
Ontwikkelingen / bijsturing

De vastgestelde impactweergave en daaraan gekoppelde prioritering moet worden aangevuld (aangescherpt), mede naar aanleiding van de natte winter. Zoals ook voor de andere DIN's geldt, wordt ook op dit thema de strategische communicatie omvangrijker; de urgentie en impact ervan wordt groter. Opgaven als de schaderegelingen transitieproof maken, de onderzoeksvragen hoogwater en de nazorg en herstelwerk hoog water (afkalving oevers, aanzanding) vragen om extra tijd en aandacht.

Dit heeft hoge prioriteit, waardoor overige (extra) inspanningen op dit onderdeel nog niet volledig in beeld zijn.

Met betrekking tot de opgave overige keringen zien we dat er op basis van nader onderzoek een aanvullende opgave voor regionale keringen is ontstaan. Door meevallers bij de overige keringen in de periode tot 2027 kunnen deze binnen het bestaande programma opgevangen worden.

In het Doelen Inspanningen Netwerk (DIN) zijn de doelen, het resultaat en de effecten in relatie tot de geplande activiteiten en inspanningen weergegeven. Tevens zijn de indicatoren weergegeven in blauwe bollen.

Het herstel van de keringen (regionale en overige)

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<p>De basis op orde: “Beschermen tegen wateroverlast”. De opgave kent twee deelopgaven:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het herstellen van de ‘normatieve toestand’ door uitvoeren van groot onderhoud en/of; 2. Het versterken van keringen als gevolg van herijking van het beoogde beschermingsniveau. <p>Met betrekking tot de opgave herstel overige keringen zien we dat er voor planperiode WBP5 een aanvullende versterkingsopgave voor de regionale keringen is ontstaan. Door meevallers bij de overige keringen in de periode tot 2027 kan de aanvullende opgave binnen het bestaande programma opgevangen worden.</p> <p>De aanvullende versterkingsopgaven voor planperiode WBP5 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dijkversterking regionale waterkeringen Klotputten te Eindhoven; • Dijkversterking (regionaal) keringenstelsel Esch – Vught – Sint-Michielsgestel – ’s-Hertogenbosch. 	<ul style="list-style-type: none"> • Herstelopgave Vaantjesdijk gereed in 2024. In 2025 verkeert dit project in de nazorgfase; • In 2025 is het project herstel Dommeldijken aan gestuurde waterberging Bossche Broek Noord in uitvoering. Oplevering van het project is voorzien Q4 2025; • Herstelopgave keringen rondom gestuurde waterberging Logtse Baan / Logtse Velden gereed in 2024. In 2025 verkeert dit project in de nazorgfase. • In 2025 is het project Dijkversterking regionale waterkeringen Klotputten in uitvoering. Oplevering van het project is voorzien Q4 2025; • Dijkversterking (regionaal) keringenstelsel Esch – Vught – Sint-Michielsgestel – ’s-Hertogenbosch. • Dit project beoogt de realisatie van een gesloten stelsel van regionale waterkeringen voor hoogwaterbescherming van de dorpen Esch, Vught, Sint-Michielsgestel en de stad ’s-Hertogenbosch (HOWABO, zie onder). In 2025 doorloopt dit project een m.e.r.-procedure als (wettelijk verplicht) onderdeel van de verkenningsfase. De verkenning resulteert in een voorkeursalternatief en voorbereidingsbesluit.

HOWABO (Hoogwater Aanpak Brabant Oost)

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<p>Een vastgesteld programma HoWaBO (Hoogwateraanpak Brabant Oost).</p> <p>In de eind 2023 afgesloten kwartiermakerfase kreeg de HOWABO-programmaorganisatie zijn definitieve vorm. Een organisatie bestaande uit de waterschappen Aa en Maas en De Dommel, gemeente 's-Hertogenbosch, gemeente Vught, gemeente Heusden, gemeente Sint-Michielsgestel, gemeente Boxtel, de Provincie Noord-Brabant en Rijkswaterstaat.</p> <p>In coalitie namen de gebiedspartners stap 1 van de aanpak: Van uitgangspunten, naar kansrijke bouwstenen en mogelijke oplossingen. Inmiddels zijn de kaders voor een vervolgstap duidelijk en voldoende afgestemd. De komende periode (2024 – 2025) neemt de coalitie stap 2 van de aanpak: Van mogelijke oplossingen naar kansrijke alternatieven en een voorkeursbeslissing.</p> <p>De waterschappen weten dan op welke activiteiten en investeringen zij zich zullen richten in stap 3 van de aanpak: Van het voorkeursalternatief naar projectbesluiten en de realisatie in opvolgende deelprojecten. Deze fase betreft de planuitwerking & realisatie van de maatregelen. Planuitwerking en realisatie zal plaatsvinden in deelprojecten over een langjarig traject vanaf 2026.</p>	<ul style="list-style-type: none"> De verkenning (periode 2024-2025) resulteert in een voorkeursbeslissing en een kaderstellend besluit = vastgesteld Omgevingsprogramma Hoogwateraanpak Brabant Oost. Deze beleidsontwikkeling doorloopt een wettelijk verplichte plan-m.e.r.-procedure via de route: NRD->PlanMER->VKA. <p>NRD: Notitie Reikwijdte en Detailniveau PlanMER: Milieu-effectrapportage VKA: Voorkeursalternatief (resultaten 2025)</p> <p>In de voorkeursbeslissing geven de bevoegd gezagen waterschappen Aa en Maas en De Dommel en Provincie Noord-Brabant aan wat de resultaten zijn van de uitgevoerde verkenning en welke oplossing de voorkeur heeft. Ook staat erin hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken.</p>

Evaluatie hoogwater 2023/2024

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<p>Het hoogwater van eind 2023 werd gekenmerkt door een combinatie van hoge oppervlaktewaterstanden en hoge grondwaterstanden. De hoge oppervlaktewaterstanden onderstrepen de noodzaak om meer ruimte voor water te creëren in de laaggelegen delen, het op orde brengen van de keringen en voor de uitvoer van HOWABO. Tijdens het hoogwater bleek er onduidelijkheid te bestaan over wanneer er noodmaatregelen getroffen moeten worden. Hiervoor is meer duidelijkheid gewenst. Als gevolg van het hoogwater moeten er veel oevers worden hersteld. De langdurige hoge grondwaterstanden maakten de onduidelijkheid zichtbaar wat men van het waterschap mag verwachten hierin. Dit vraagt om meer aandacht voor bewustwording van de eigen rol en verantwoordelijkheid hierin. Bij ons handelen zal er meer aandacht moeten zijn voor de gevolgen van extreme hoge grondwaterstanden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Voor welke extreme situaties staan we aan de lat? Besluitvorming hierover Q1/2 2025. Er ligt een relatie met de watersysteemtoets en regionale toets n.a.v. waterbommen Limburg.

Watersysteemtoets

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none">• Watersysteemtoets uitgevoerd (2024 - 2025)• Opgave en maatregelen volgend uit watersysteemtoets bepaald en programma bestuurlijk vastgesteld.	<ul style="list-style-type: none">• Een nieuw hydrologisch model wordt nu gemaakt.• Oplevering Watersysteemtoets is voorzien in 2025 en vervolgens behandeling in DB.• Daarna, dat wordt dan eind 2025, aanbieden aan de Provincie Noord-Brabant.• Afhankelijk van het resultaat de eventuele consequenties doorvertalen in beleid, zowel in de Ruimtelijke Ordening (provincie) als op Beleid Droge Voeten (waterschap).

3.1.3 Geraamde baten en lasten

Exploitatie Watersysteem (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2023
Lasten				
Rentelasten	3.552	3.942	3.219	2.845
Afschrijvingen	6.442	6.680	5.901	5.342
Personeelslasten	80	86	85	54
Goederen en diensten	30.724	32.904	30.623	23.873
Totaal Lasten	40.798	43.612	39.828	32.114
Baten				
Opbrengsten van derden	483	348	303	688
Bijdragen	178	203	203	898
Totaal Baten	661	550	506	1.586
Totaal Netto Lasten	-40.136	-43.061	-39.322	-30.528
Nagekomen posten				0
Totaal	-40.136	-43.061	-39.322	-30.528

Toelichting belangrijkste verschillen Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Voorjaarsnota 2025-2030

Kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen)

De kapitaallasten zijn ca. € 0,6 mln. lager dan geraamd in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit wordt met name veroorzaakt door een lagere interne verrekenrente en diverse vertragingen bij projecten.

Goederen en diensten

Goederen en diensten zijn ca. € 2,2 mln. lager dan geraamd in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Hogere bijdrage HWBP (bij het opstellen van de Voorjaarsnota 2025-2030 nog geen actuele gegevens ontvangen).
- Hogere maaikosten, groot risico ecologische gedragscode. Grote kans dat er begin volgend jaar geen gedragscode is en we voor elke maaiactiviteit een vergunning aan moeten vragen en we wellicht extra maatregelen moeten nemen.
- Voorziene baggerwerkzaamheden, deel van de werken zijn in 2024 uitgevoerd. Namelijk Zandvanger NL1, de vloeder (n.a.v. hoog water) en Vijverpartij GE1 Genderbeemd (stankklachten).
- Stimuleringsregeling landelijk gebied, bedrag 2025 grotendeels doorgeschoven naar 2027 omdat de regeling pas in de loop van 2025 van kracht wordt.

3.1.4 Investerings

Investerings

(bedragen x € 1.000)		JEV 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 ev	Totaal 2024-2030 ev
Watersysteem									
Beleidsbegroting 2025	Uitgaven	24.261	46.990	45.045	64.697	53.850	24.228	50.890	309.961
	Inkomsten	-9.968	-16.917	-23.273	-27.652	-20.928	-2.902	-2.490	-104.130
	Netto	14.293	30.073	21.772	37.045	32.922	21.326	48.400	205.832
Watersysteem									
Voorjaarsnota 2025	Uitgaven	25.169	51.980	51.800	69.104	47.394	30.057	42.410	317.913
	Inkomsten	-11.133	-20.776	-30.712	-28.292	-16.498	-2.966	-1.170	-111.547
	Netto	14.035	31.205	21.088	40.811	30.896	27.090	41.240	206.366
Watersysteem									
Beleidsbegroting 2024	Uitgaven	28.837	51.620	40.596	46.194	18.987	13.607	0	199.841
	Inkomsten	-9.392	-25.722	-18.053	-20.568	-10.352	-3.723	0	-87.810
	Netto	19.445	25.898	22.543	25.626	8.635	9.883	0	112.031

Toelichting verschil Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Voorjaarsnota 2025-2030

De investeringen Watersysteem betreffen de investeringen in het verbeteren van het watersysteem, onderhoudsinvesteringen aan het watersysteem en vervanging van materieel, en het realiseren van de WBP-opgaven.

Het totale netto investeringsvolume van beleidsveld Watersysteem (2024-2030) is in de Beleidsbegroting 2025 lager (ca. € 0,5 mln.) dan in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit betreft een minimale afwijking.

De totale netto investeringsraming van de Beleidsbegroting 2025 is te splitsen in:

- Hoogwaterbescherming € 102,6 mln.
- Realiseren inrichtingsdoelen € 55,3 mln.
- Watersysteem (waaronder onderhoud en materieel) € 47,9 mln.

(bedragen x € 1.000)		2025
Investerings		
grondbank		
Beleidsbegroting 2025	Uitgaven	9.120
	Inkomsten	-5.662
	Netto	3.458

In bovenstaande tabel wordt de in 2025 verwachte mutatie in de grondbank weergegeven. Het betreft aankopen en (interne) verkopen van gronden voor projecten. Samen met de hierboven genoemde netto investeringen voor Voldoende Water, Droge Voeten, KRW en Onderhoud en materieel vormen deze de totale netto investeringen voor het beleidsveld Watersysteem.

3.1.5 Kansen en risico's

De volgende kansen en risico's zijn relevant voor het Beleidsveld Watersysteem. In de P&C cyclus wordt over de actualiteit hiervan gerapporteerd:

- Het risico op extreme en steeds extremere weersituaties, nat en/of droog, is waar we ons continu op richten met het WBP5 doel van een robuust en toekomstbestendig watersysteem. Specifiek voor 2025 speelt het risico op wateroverlast doordat de grondwaterpeilen hoog staan bij het ingaan van de winterperiode. Op de locaties die veel overlast hebben en hebben gehad worden tijdelijk extra maatregelen voor afvoer genomen. Begin 2025 wordt geëvalueerd of de maatregelen doorgezet moeten worden.
- Gevolgen van de ecologische gedragscode. Grote kans dat er begin 2025 geen gedragscode is en we voor elke maaiactiviteit een vergunning aan moeten vragen, waardoor we wellicht extra maatregelen moeten nemen.
- Vervangen stuwen Afwatering Boxtel, Nemelaer, St. Michielsgestel en Vugtherstuw; totaal investeringsvolume opgenomen in Beleidsbegroting 2025 € 7,6 mln. Onzekerheid van circa € 10 mln. of het opgenomen investeringsvolume voldoende is. Momenteel wordt nader onderzoek verricht.

3.2 Beleidsveld Waterketen

3.2.1 Doelstelling van het beleid

Het beleidsveld Waterketen omvat de bouw, beheer en onderhoud van de zuiveringstechnische werken, de beheersing van lozingen en beleid, innovatie en strategie m.b.t. zuiveringsbeheer.

3.2.2 Bereiken effecten en betrokkenheid verbonden partijen

Schoon Water

Het doel voor 2050:

De ambitie voor Schoon en gezond water in 2050 is chemisch schoon en ecologisch gezond water op de goede plek voor duurzaam gebruik. Dat betekent:

- water als grondstof voor de bereiding van drinkwater, voor proceswater en voor landbouwkundig gebruik;
- water waarin de ecologie zich kan ontwikkelen;
- water om in, op en langs te recreëren of om anders van te genieten.

Deze doelstelling heeft niet alleen betrekking op oppervlaktewater maar omvat het totale watersysteem, grond- en oppervlaktewater.

Focus

Resultaten 2027 (vastgesteld in WBP5)

Een belangrijke tussenstap op weg naar 2050 is 2027. De resultaten die we dan willen hebben bereikt zijn:

- Ecologische waterkwaliteit waterlichamen verbeterd
 - Effluent niet meer beperkend voor KRW doelen (algemeen fysische parameters)
 - Basisvoorwaarden ecologische ontwikkeling in orde (via inrichting en beheer)
 - Doelen + aanpak waterkwaliteit samen met partners vastgesteld in GGA- en stedelijke focusgebieden
- Toekomstige waterkwaliteit waarborgen door aanpak milieuvreemde stoffen (verslechtering voorkomen)
- Trendbreuk voor medicijnen: in plaats van toename (5%) wordt een reductie met circa 20% bereikt;
De 20% reductie is gebaseerd op de afspraken met het ministerie van IenW in het kader van het Versnellingsprogramma Medicijnresten en wordt nader beschreven in het Actieprogramma van de Schone Maaswaterketen (SMWK).
- inzicht in verspreiding en bronnen milieuvreemde stoffen (PFAS, weekmakers, brandvertragers, microplastics etc.)
- Voldoende schoon water door herinrichten waterketen
- Afvoer van regenwater naar zuivering verlaagd met 15% t.o.v. 2021
- Duidelijkheid over nuttige inzet effluent

Doelen Inspanningen Netwerk

In het DIN uit de Beleidsbegroting 2024, zie ook hieronder, is aangegeven op welke inspanningen (inclusief het Bestuursprogramma 2023-2027) we de focus leggen, omdat we daarmee de meeste impact bereiken richting 2027. Tegelijk lopen de overige inspanningen ook door.

Ontwikkelingen / bijsturing

De vastgestelde impactweergave en daaraan gekoppelde prioritering is nog steeds valide, waarbij opgemerkt wordt dat de focus en urgentie van het thema 'schoon water' groeit; de aandacht ervoor wordt steeds groter.

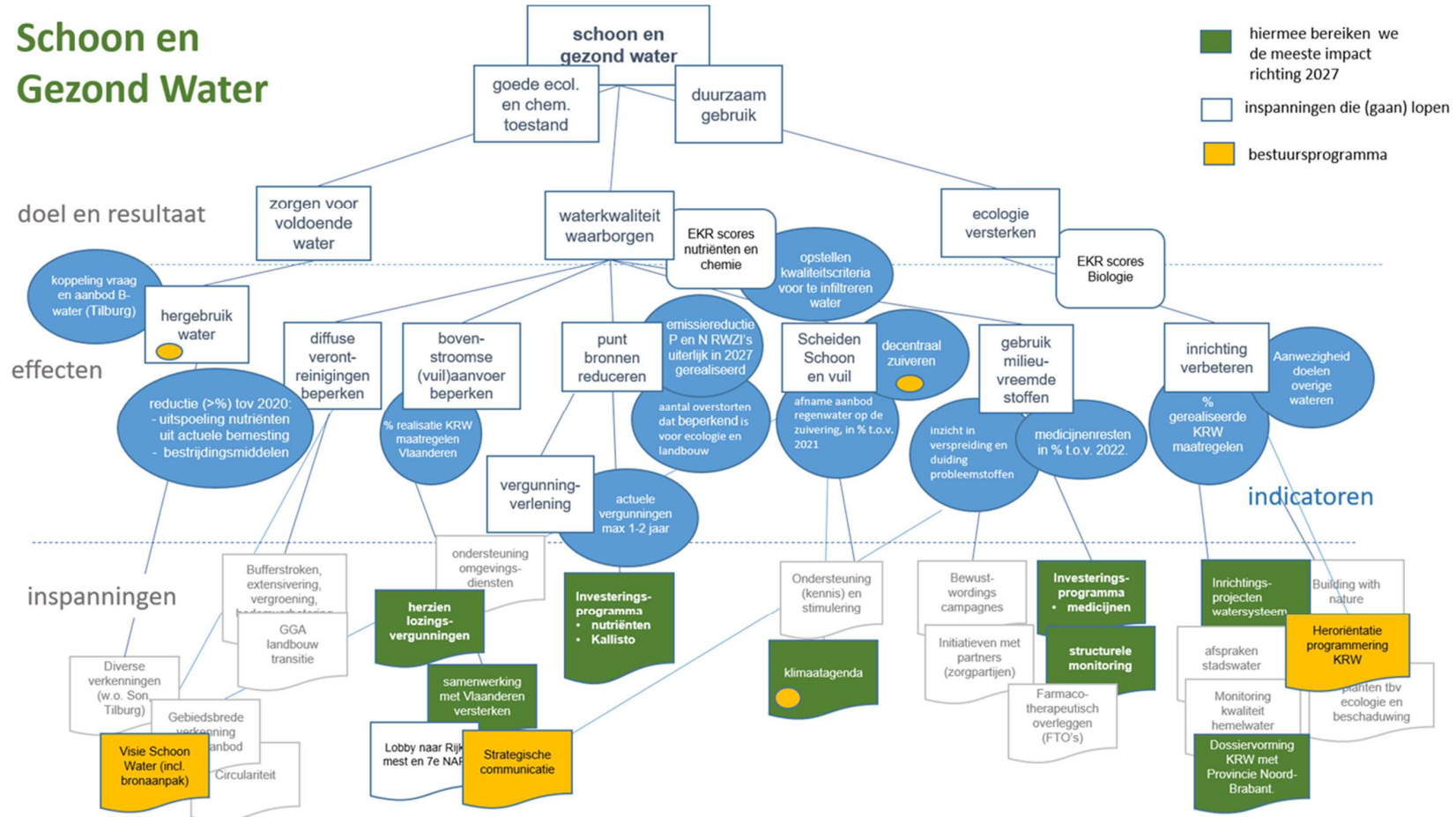
Daar komt bij dat er urgentie is op het onderhoud van de waterketen (basis op orde / arbo & veiligheid) en verbeterdoelen waarbij extra wordt ingezet op instandhouding van de ondergrondse infrastructuur. Tevens vragen enkele wettelijke verplichtingen (KRW, Wet natuurbescherming) én nieuwe thema's zoals circulariteit, 'nieuwe stoffen' en energie om steeds meer aandacht.

Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2025-2030 wordt op basis van de actualiteit ingezet op versterking op het gebied van waterkwaliteit. Hiermee kunnen niet alle wensen en ambities ingevuld worden maar biedt versterking voor de actualisatie van de directe lozingen, Vlaanderen en Nyrstar en de brede aanpak Zandleij. Inspanningen zoals bijvoorbeeld een nieuwe normstelling voor directe lozingen, meer invloed op de indirecte lozingen en versnelling van de actualisatie van de directe lozingen hebben aanzienlijk meer capaciteit/middelen nodig en zullen in latere jaren opgepakt worden. Specifiek voor Vlaanderen wordt de huidige inzet versterkt door de interne organisatie te verstevigen en beter te richten.

De focus bij de implementatie van assetmanagement ligt primair op de ondergrondse infrastructuur.

In het doelen inspanningen netwerk (DIN) zijn de doelen, het resultaat en de effecten in relatie tot de geplande activiteiten en inspanningen weergegeven. Tevens zijn de indicatoren weergegeven in blauwe bollen.

Schoon en Gezond Water

Visie Schoon Water

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<p>De integrale visie Schoon water is bestuurlijk vastgesteld en geïmplementeerd in meerjarenplannen, financiering en uitvoering, integraal opgesteld vanuit Watersysteem en Afvalwaterketen. Gericht op Oppervlaktewater én Grondwaterkwaliteit.</p> <p>De ambitie is opgenomen als verantwoordelijk Waterkwaliteitsbeheerder: Hoe ver wil Waterschap De Dommel gaan en welke rollen horen daarbij.</p>	<ul style="list-style-type: none"> De leidende principes voor de visie worden met input vanuit onze partners in ons gebied aangescherpt en ter oordeels- en besluitvorming voorgelegd aan het AB in de eerste cyclus in 2025. De leidende principes, en daarmee de visie zijn breed geformuleerd en omvatten zonder dat ze specifiek benoemd zijn ook PFAS en glyfosaat. De eerste helft van 2025 wordt een nadere concretisering gegeven in de aanpak/strategie voor vervolg: welke initiatieven en maatregelen worden samen met onze partners opgepakt en wat zijn de financiële consequenties. Dat wordt opnieuw in het BOB traject voorgelegd aan het bestuur (ook ten behoeve van Voorjaarsnota 2026-2030/Beleidsbegroting 2026).

Kader Richtlijn Water

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none"> In het AB van 28 februari 2024 zijn de kaders voor het bijstellen van het KRW maatregelenpakket vastgesteld. Er zijn 3 uitgangspunten geformuleerd: <ol style="list-style-type: none"> De projecten die reeds in uitvoering zijn, maken we af. Programmering bij nieuwe initiatieven (of initiatieven die in voorbereiding zijn) is gericht op het behalen van lange termijn doelen: (grond)watersysteemherstel (breder dan enkel een bijdrage aan de ambitie van de KRW). Uitzondering hierop zijn enkele kleinschalige, sectorale maatregelen die bijdragen aan de ambitie van de KRW. <p>We blijven ons onverminderd inzetten voor een goede waterkwaliteit en watersysteemherstel om te komen tot een klimaatrobuust en toekomstbestendig watersysteem.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> In aanvulling op het landelijke Impulsprogramma KRW is door de Provincie Noord Brabant en de Brabantse waterschappen besloten een KRW Impuls Brabant op te zetten om zaken concreet te maken. Uit de KRW Impuls volgt onder andere de resterende opgave voor Brabant en de handelingsopties voor de verschillende partijen. Begin 2025 komen de resultaten van de KRW Impuls Brabant bestuurlijk aan bod. In de periode daarna worden de handelingsopties doorvertaald naar een gezamenlijk werkprogramma.
<p>KRW maatregelen watersysteem</p> <ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren KRW maatregelen Dossiervorming KRW gereed (in samenwerking met collega waterschappen, Provincie Noord Brabant en Stroomgebied Maas 	<ul style="list-style-type: none"> KRW-inrichtingsmaatregelen: 8 stuks vismigratieknelpunten 11,8 km inrichten waterlopen 892 ha NNP Eén van de onderdelen van de KRW Impuls Brabant is de dossiervorming KRW. Begin 2025 is er een eerste overzicht gereed van welke besluiten wanneer in de tijd genomen zijn en op welke punten ingebrekestelling mogelijk kan zijn.

Emissiereductie N en P RWZI's

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none"> • RWZI Eindhoven Vanwege de goede zuiveringsprestaties door de verbeteringen over de afgelopen jaren op RWZI Eindhoven, worden hier vooralsnog niet de eerder geprogrammeerde aanvullende nageschakelde technieken uitgevoerd. De bestaande RWZI zetten we nu maximaal in voor nutriëntenverwijdering met aangescherpte lozingseisen. Met oog op de nieuwe Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater wordt ingezet op een combinatie van verwijdering van nutriënten en verwijdering van medicijnresten/microverontreinigingen met betere prestaties en een lagere klimaat footprint zodat deze omvangrijke investering meer toekomstvast en duurzamer kan worden dan met huidige stand van techniek mogelijk is. De uitvoering van die maatregelen vraagt nadere ontwikkeling en innovatie en wordt na 2027 gerealiseerd. • RWZI Tilburg Voor RWZI Tilburg zijn naar verwachting wel extra maatregelen nodig na de ombouw van de beluchting die nu gerealiseerd wordt. Dit zal naar verwachting een aanzienlijke prestatieverbetering geven vanaf 2025, die echter nog onvoldoende zal zijn voor de KRW waardoor hier aanvullende maatregelen wel nodig zijn. Extra maatregelen zijn nodig om te komen tot een lagere belasting met N en P. Deze maatregelen worden genomen in synergie met verwijderen van nieuwe stoffen. Dit is met de huidige inzichten het meest geschikt om de bestuurlijke afspraken voor aanpak van nieuwe stoffen te realiseren. • De andere RWZI's zullen naar verwachting de benodigde prestaties leveren, waarbij dit voor RWZI Biest-Houtakker niet zeker is. Vier van de andere RWZI's waren al in de eerste planperiode aangepast. RWZI Biest-Houtakker was daarbij uitgebreid met een zandfilter voor fosfaatverwijdering. Dit presteert echter niet zoals verwacht. Op dit moment vinden procesoptimalisaties plaats om te bepalen of met de bestaande RWZI de prestaties gehaald kunnen worden. Als dit niet het geval is zullen andere maatregelen overwogen moeten worden. 	<ul style="list-style-type: none"> • RWZI Eindhoven Sturen op de beoogde prestaties cf. nieuwe streefwaarden voor deze RWZI (N=4 mg-N/l en P=0,4 mg-P/l) • RWZI Tilburg Afronden aanpassen beluchting en chemicaliëndosering, voorbereiden en starten pilots van het IPS (Innovatief PartnerSchap) project. • RWZI Biest Houtakker Door procesoptimalisatie zal deze RWZI de prestaties voor nutriënten naar verwachting halen en lijken geen aanvullende maatregelen nodig.

Vlaanderen

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none"> De afgelopen periode heeft de kwaliteit van het water uit Vlaanderen veel aandacht gekregen. Dit van zowel de media als bewoners en belanghebbenden en besturen van gemeenten. De afgelopen jaren was onze inzet vanuit Waterschap De Dommel, in afstemming met Provincie Noord-Brabant, gericht op samenwerking en beïnvloeding via goede contacten. De recente ontwikkelingen sturen de maatschappelijke opinie, onderzoek Universiteit Utrecht en het waterschapsbestuur aan om een prominere rol te gaan spelen in dit dossier. Dit betekent andere vaardigheden en tijdsinzet waar de organisatie nu niet op is ingericht. Samen met onze partners zoals de Provincie Noord-Brabant, Omgevingsdiensten en gemeenten dient een nieuwe aanpak te worden afgestemd met ieders rol daarin. Dit zal hoogstwaarschijnlijk inspanningen van De Dommel vragen om de waterkwaliteit te verbeteren van het water dat afstroomt naar Vlaanderen. Er wordt gewerkt aan een informatieproduct om beter inzicht te krijgen wat de invloed is van Vlaanderen op de waterkwaliteit in het beheersgebied van De Dommel en vice versa. 	<ul style="list-style-type: none"> Continuering van de afspraken van 2024. In 2025 is ons netwerk internationaal, landelijk, regionaal en lokaal verbeterd waardoor de beïnvloedingskansen groter zijn geworden. M.b.t. afstromend water naar Vlaanderen, overleg/afstemming met departement Omgeving over doelstellingen en aanpak. Opvolgen geprogrammeerde maatregelen Stroomgebiedsbeheerplan. Inhoudelijke afstemming VMM-WDD (Vlaamse Milieu Maatschappij-Waterschap De Dommel) over de doelstellingen en de verschillen in meetmethoden en verantwoording. <ul style="list-style-type: none"> Informatieproduct actueel en beschikbaar (dashboard Vlaanderen).

Effluëntgebruik

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none"> Een gebiedsbrede verkenning naar effluëntgebruik wordt momenteel afgerond. Hierbij wordt gezocht naar een match tussen vraag en aanbod. Uit deze verkenning blijkt dat in het Dommel gebied op korte termijn geen behoefte is aan externe levering van industriewater vanuit RWZI's (Tilburg-Noord mogelijk na 2027). Wel zijn er mogelijk kansen voor aanvulling van grondwater voor natuur en landbouw. Deze mogelijkheden worden verder uitgewerkt met regiopartners waarbij onder meer gekeken wordt naar draagvlak, kosten en risico voor het grondwater en/of de omgeving. Deze uitwerking zal dienen voor besluitvorming rond verdere uitwerking en uitvoering van een pilot. 	<ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijke beeld- en oordeelsvorming over toepassing van effluent om grondwater aan te vullen. Afweging in relatie tot andere mogelijkheden. Selectie van gewenste locaties, overleg met stakeholders.

Overstorten

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<p>Aanpak urgente overstortlocaties (Kallisto) die belemmerend zijn voor het behalen van de KRW. Deze locaties zijn opgenomen in het Waterbeheerprogramma 5.</p> <ul style="list-style-type: none">In 2027 zijn de meest urgente knelpunten vanuit overstortlocaties opgelost.	<ul style="list-style-type: none">Jaarlijks wordt de voortgang gerapporteerd in de Voorjaarsnota/Burap.
<ul style="list-style-type: none">Inzicht in het effect van gemengde overstorten op de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en de interactie met stedelijk gebied (Stedelijke Water Opgave).Inzicht in de eisen waar een gemengde overstort aan moet voldoen voor waterkwaliteit en Schoon Water.Zijn met de gemeenten afspraken vastgelegd over wat en wanneer zij (eventueel in samenwerking met Waterschap De Dommel) de overstorten op orde hebben gebracht.	<ul style="list-style-type: none">Op basis van het aan het bestuur teruggekoppelde overzicht van overstorten blijkt waar nog een opgave ligt vanuit waterkwaliteit en/of de Stedelijke wateropgave. Er wordt een start gemaakt om te komen tot afspraken met gemeenten over het wat en wanneer gemeenten (eventueel in samenwerking met De Dommel) deze overstorten op orde hebben gebracht.

Directe lozingen

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<ul style="list-style-type: none">Waterschap De Dommel heeft 38 directe lozingen vergund. Alle vergunningen voor directe lozingen zijn gezien en besloten of deze moeten worden herzien. Tijdens de actualisatie nemen we de (potentiële) Zeer Zorgwekkend Stoffen mee.	<ul style="list-style-type: none">Waterschap De Dommel heeft 38 directe lozingen die binnen het project Actualisatie directe lozingen worden gezien. En indien nodig worden geactualiseerd. Het project loopt tot en met 2026. Gepland is om in 2025 voor 25 bedrijven de vergunde situatie te hebben gezien. En na het afronden van het gezien, de benodigde strategie in uitvoering te hebben gebracht.

Zandleij, brede aanpak

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<p>In de afgelopen jaren is het duidelijk geworden dat de waterkwaliteit en ecologie van de Zandleij te wensen over laat. Er zijn twee medewerkers onwel geworden, de bewoners van Cromvoirt maken zich grote zorgen en ook intern is er onrust. Daarnaast leven er veel verschillende beelden over de waterkwaliteit en ecologie van de Zandleij.</p> <p>In het gebied en op de RWZI Tilburg zijn afgelopen jaar daarom onderzoeken uitgevoerd en bijeenkomsten georganiseerd om bewoners te informeren en met hen het gesprek te voeren. Verschillende projecten zijn nodig om verder inzicht te krijgen in de problematiek rondom RWZI Tilburg, de waterkwaliteit en ecologie van de Zandleij. Hiervoor wordt een brede aanpak gekozen, waarin we ook de belanghebbenden in het gebied betrekken.</p>	<ul style="list-style-type: none">Voortgang 2024 doorzetten naar 2025. Welke sporen. Stakeholders, onderzoek en innovatie. Eerste start maken en doorzetten naar 2025.In 2025 werken we de uitkomst van de Zandleijdag van december 2024 verder uit.Mijlpalen in 2025 zijn het samen met het gebied komen tot een gewenst beeld van een gezonde Zandleij:<ul style="list-style-type: none">We nemen een besluit over het realiseren van de waterharmonica in Landschapspark Pauwels;Verder voeren we diverse onderzoeken uit om een beter beeld te krijgen van de problematiek.

SNB (Slibverwerking Noord-Brabant)

De investeringen in de zogenaamde speerpunt projecten: fosfaatterugwinning, stikstofterugwinning en upgrade lijn 1 + 4 worden gecombineerd. De verwachting is dat dit voorstel in het 2e kwartaal van 2025 ter besluitvorming voorgelegd kan worden aan de aandeelhoudende waterschappen. Besluitvorming betreft zowel de governance (oprichting BV fosfaatterugwinning) als de financiering (bijstorting en garantstelling door aandeelhouders). Een eventuele bijstorting in 2025 komt onder de financiële vaste activa op de balans en heeft derhalve zeer beperkte gevolgen voor de exploitatiebegroting (rentelasten over de financiële vaste activa).

Ondergrondse infrastructuur

De ondergrondse infrastructuur krijgt een primaire focus binnen assetmanagement. Binnen de ondergrondse infrastructuur wordt door Riool-Zuid een prominente plaats ingenomen. Er is inmiddels goed zicht op grote delen van dit tracé en dit uit zich in diverse onderhanden projecten. Maar voor het stuk richting de RWZI Eindhoven en het deel bovenstrooms richting België is nader onderzoek nodig. Daarom vindt in 2025 een algehele tracéstudie plaats, teneinde tot onderhouds- en investeringsscenario's te komen.

3.2.3 Geraamde baten en lasten

Exploitatie Waterketen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2023
Lasten Rentelasten	7.125	8.002	6.161	4.823
Afschrijvingen	17.376	17.853	15.413	13.362
Personeelslasten	175	205	200	38
Goederen en diensten	37.220	36.165	33.087	32.058
Totaal Lasten	61.895	62.226	54.861	50.281
Baten Opbrengsten van derden	3.204	3.859	4.197	3.857
Bijdragen	28	42	42	78
Totaal Baten	3.232	3.901	4.239	3.935
Totaal Netto Lasten	-58.664	-58.325	-50.621	-46.346
Nagekomen posten				3.542
Totaal	-58.664	-58.325	-50.621	-42.804

Toelichting belangrijkste verschillen Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Voorjaarsnota 2025-2030

Kapitaallasten

De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen) zijn ca. € 1,3 mln. lager dan in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit wordt met name veroorzaakt door een lagere interne verrekenrente en diverse latere momenten van ingebruikname bij projecten.

Goederen en diensten

Goederen en diensten zijn ca. € 1,0 mln. hoger dan geraamd in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Hogere onderhoudskosten: met name door verhoging van kosten onderhoud transportstelsels.
- Omschakeling naar andere chemicaliën waardoor de nieuwe streefwaarden wel behaald worden. Hogere kosten door duurder product.
- Hogere kosten voor slibverwerking SNB (met name als gevolg van hogere energielasten en meer afvoer slib).
- De voorbelasting (BTW) Energiefabriek wordt vanaf de Beleidsbegroting 2025 op de kosten in mindering gebracht, welke in de Voorjaarsnota 2025-2030 onder de opbrengsten was opgenomen.

Opbrengsten van derden

De opbrengsten van derden zijn ca. € 0,6 mln. lager dan geraamd in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit betreft de voorbelasting (BTW) Energiefabriek. Deze is in de Beleidsbegroting 2025 op de kosten in mindering gebracht, welke in de Voorjaarsnota 2025-2030 nog onder de opbrengsten was opgenomen.

3.2.4 Investerings

Investerings

(bedragen x € 1.000)		JEV 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 ev	Totaal 2024-2030 ev
Waterketen									
Beleidsbegroting 2025	Uitgaven	68.172	98.719	80.100	97.884	96.632	84.699	187.584	713.790
	Inkomsten	-128	-7.594	-1.981	-1.435	-788	0	0	-11.926
	Netto	68.045	91.124	78.119	96.449	95.844	84.699	187.584	701.863
Waterketen									
Voorjaarsnota 2025	Uitgaven	79.575	86.476	89.924	89.560	85.895	84.699	187.654	703.783
	Inkomsten	-4.575	-4.707	-250	0	0	0	0	-9.532
	Netto	75.000	81.769	89.674	89.560	85.895	84.699	187.654	694.252
Waterketen									
Beleidsbegroting 2024	Uitgaven	87.994	96.948	87.171	54.512	80.690	141.441	0	548.756
	Inkomsten	-7.455	-1.034	0	0	0	0	0	-8.489
	Netto	80.539	95.913	87.171	54.512	80.690	141.441	0	540.267

Toelichting verschil Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Voorjaarsnota 2025-2030

Het totaal investeringsvolume van beleidsveld Waterketen is in de Beleidsbegroting 2025 (2024-2030) hoger (ca. € 7,6 mln.) dan in de Voorjaarsnota 2025-2030.

In 2025 hebben we ca. 70 projecten onderhanden. De belangrijkste, financieel en qua impact, zijn in de tabel hieronder weergegeven, inclusief de projectfase en belangrijkste doelstelling per project.

project	fase	doelstelling
P087501 Bedrijfsgebouw Boxtel RWZI	ontwerp	instandhouding
P079604 RWZI Boxtel Fase 10	voorbereiding/realisatie	instandhouding
P072603 Influentgemaal en roostergoed RWZI Eindhoven	ontwerp	instandhouding
P084701 Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo	ontwerp	instandhouding
P077007 Pilot Tilburg NenP Nieuwe stoffen	uitvoering	schoon water
P077202 Groot onderhoud VBT 1 (Voorbezinktank)	uitvoering	instandhouding
P077203 Groot onderhoud VBT 2	uitvoering	instandhouding
P077204 Groot onderhoud VBT 3	uitvoering	instandhouding
P069304 Mechanische zuivering RWZI Tilburg	initiatief	instandhouding
P069308 Vervolginvesteringen LTAP RWZI Tilburg	initiatief	instandhouding
P069303 Aeratie + Chemicaliën RWZI Tilburg	uitvoering	instandhouding + schoon water
P082902 Onderhoud in prikpunt Riool 28.TP143 Eersel	definitie	instandhouding
P088401 Herstel koker Riool 38TS51-RG Aalst	definitie	instandhouding
P071208 Onderhoud Riool Zuid Tp44 tm Tp32	uitvoering	instandhouding

Investeringsprogramma Waterketen

De omvang van het investeringsvolume is structureel veel hoger dan dat we in de afgelopen decennia gewend waren. Hogere prestatie-eisen, ambities en marktwerking zijn daarvan de belangrijkste oorzaken.

Dat neemt niet weg dat bij dergelijke investeringsbedragen ook de haalbaarheidsrisico's en onzekerheidsbedragen toenemen. We spreken over onzekerheden in startdata, doorlooptijden over jaargrenzen heen en onzekerheden in de hoogte van de bedragen.

Tweemaal per jaar wordt de omvang van het investeringsprogramma integraal beschouwd: ten behoeve van de Voorjaarsnota en ten behoeve van de Beleidsbegroting. Vanuit de individuele (verwachte) projecten wordt voor het totaal gekeken naar de haalbaarheid, risico's en onzekerheden.

De investeringen per jaar kennen een fluctuerend patroon. Het aantal en soort projecten per jaar variëren, doordat over de jaren verschillende installaties of onderdelen aan vervanging toe zijn en ook aantal en soort verbeterprojecten over de jaren verschillen. Daarbij hanteren we een bovengrens die de haalbaarheid (verwachtingswaarde) aangeeft van wat we kunnen bouwen. Naar de huidige inzichten gaan we er van uit dat dit niet hoger ligt dan gemiddeld ca. € 85 mln. per jaar. Als er in enig jaar meer of minder staat geprogrammeerd hanteren we een onzekerheidsmarge c.q. een haalbaarheidscorrectie.

Uiteindelijk maken we een inschatting wat we in het investeringsprogramma kunnen realiseren met een doorkijk voor 5 jaar. Hierin staan absolute bedragen, maar in het speelveld van risico's en onzekerheden houden we rekening met een bandbreedte van plus € 5 mln. en min € 15 mln.

Ten slotte kan in een jaar programmaruimte ontstaan, bijvoorbeeld door het lager uitvallen van bouwkosten voor een project. Daarmee ontstaat een soort werkruimte om slagvaardig te kunnen werken. Tegenvallers bij het ene project kunnen worden gedekt door meevallers bij andere projecten.

Financiële omvang en doelstellingen Waterketen

We kennen binnen de Waterketen de volgende doelstellingen:

1. Instandhouding zuiveringswerken
2. Schoon water: wettelijke prestatie-eisen en bestuurlijke afspraken voor zuiveringsinstallaties

Daarnaast zijn er overige doelstellingen. Dat zijn:

- Wet- en regelgeving: waaronder veiligheid
- Circulariteit en energietransitie

Instandhouding zuiveringswerken is wat omvang betreft de grootste doelstelling. Gemiddeld per jaar is dit ca. 70% van het investeringsvolume. Schoon water kent een aandeel van ca. 25% per jaar. De overige doelstellingen hebben een gemiddeld aandeel per jaar van ca. 5%.

Effect op doelstellingen bij optreden onzekerheid

Voor de financieel grootste doelstelling Instandhouding zuiveringswerken geldt dat bij later realiseren er risico is op uitval van de installatie of onderdelen daarvan. Hierdoor zijn er eventueel hogere onderhoudskosten en specifieke beheersmaatregelen nodig.

Voor de doelstelling Schoon water geldt dat bij het later realiseren van projecten voor dit doel er later wordt voldaan aan het niet belemmerd zijn door de doelstellingen van het Watersysteem. In de tijd doorschuiven van bijvoorbeeld nutriëntenverwijdering of medicijnrestenverwijdering betekent ook (gedeeltelijk) later realiseren van deze doelstellingen. Het doorschuiven per jaar vanwege opgetreden onzekerheid laat zich bij deze doelstelling qua afspraken het meest voelen.

Er is echter geen directe relatie tussen de totale realisatie in een jaar en het effect op de doelstelling Schoon water. Een lagere totaalrealisatie betekent niet automatisch dat Schoon water projecten vertragen. In de programmering en projectbeheersing wordt zo veel mogelijk gestuurd op het tijdig realiseren van deze doelstelling.

De organisatie doet er alles aan om onzekerheden zo klein mogelijk te doen zijn of die zo goed mogelijk te beheersen. Optimale inzet capaciteit, inhuur, specifieke beheersmaatregelen, benchmarks, inzet modellen en specialistische kennis, verder optuigen professioneel assetmanagement etc.

Op de verhouding tussen de doelen instandhouding en schoonwater eventuele keuzes daarbij komen we in de Voorjaarsnota 2026-2030 terug.

Financieel overzicht Investeringsprogramma 2025 tot en met 2029

3.2.5 Kansen en risico's

Voortgang realisatie inrichtingsdoelen en behalen Kaderrichtlijn Water

Grondbeschikbaarheid en draagvlak (procedures) zijn de belangrijkste risicofactoren. De beheersmaatregelen zijn de aangepaste grondstrategie, de inzet op strategische communicatie en omgevingsmanagement.

Zandleij

De brede aanpak Zandleij is een combinatie van concrete maatregelen en een brongerichte aanpak met andere partijen. Het slagen van de brede aanpak is afhankelijk van de inzet van medeoverheden. Ook omvat de brede aanpak een participatietraject met de omgeving. Risico's zijn de betrokkenheid en samenwerking van medeoverheden en het draagvlak in de omgeving doordat er op de korte termijn mogelijk onvoldoende resultaten mogelijk of zichtbaar zijn.

De beheersing is een zorgvuldige, open en transparante communicatie waar de complexiteit en onzekerheden onderdeel van zijn. De samenwerking met andere overheden zal de komende periode verkend gaan worden.

Ondergrondse infrastructuur

In 2025 vindt een tracéstudie plaats voor het gehele traject van Riool-Zuid vanaf de Belgische grens tot aan de RWZI Eindhoven. Hieruit volgen onderhouds- en investeringsscenario's die bestuurlijk worden voorgelegd. Afhankelijk van wat bij nadere inspecties naar voren komt kunnen de kosten voor onderhoud dan wel investeringen sterk variëren. Er zijn dan eventueel nadere afwegingen nodig in tempo of prioritering.

3.3 Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering

3.3.1 Doelstelling van het beleid

Het beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering omvat bestuur en externe communicatie, heffing en invordering, opstellen WBP en de ondersteuning die betrekking heeft op de totale bedrijfsvoering van de organisatie.

3.3.2 Bereiken effecten en betrokkenheid verbonden partijen

Bestuurlijke vernieuwing

In 2024 heeft het algemeen bestuur een voorstel aangenomen met betrekking tot bestuurlijke vernieuwing. Dat besluit leidde tot de oprichting van een nieuwe commissie voor bestuurlijke vernieuwing. In de tweede helft van 2024 is reeds gestart met het scheiden van de oordeelsvormende en beeldvormende dagen, een verandering die in 2025 verder wordt verankerd in een nog vast te stellen bestuurlijke jaarkalender.

Tevens wordt de "Dommeldialoog" verder doorontwikkeld in 2025. Deze ontwikkelingen dragen bij aan een efficiëntere en transparantere bestuurlijke werking, waarbij het algemeen bestuur voor een belangrijke mate zelf regie neemt op de kaderstellende rol. Voor 2025 staat een aantal belangrijke producten gepland, waaronder:

- een nieuwe bestuurlijke bevoegdheidsregeling;
- een reglement van orde voor het algemeen bestuur en de vaste commissies;
- een bestuurlijke jaaragenda;
- een plan van aanpak voor het door ontwikkelen van de bestuurscultuur.

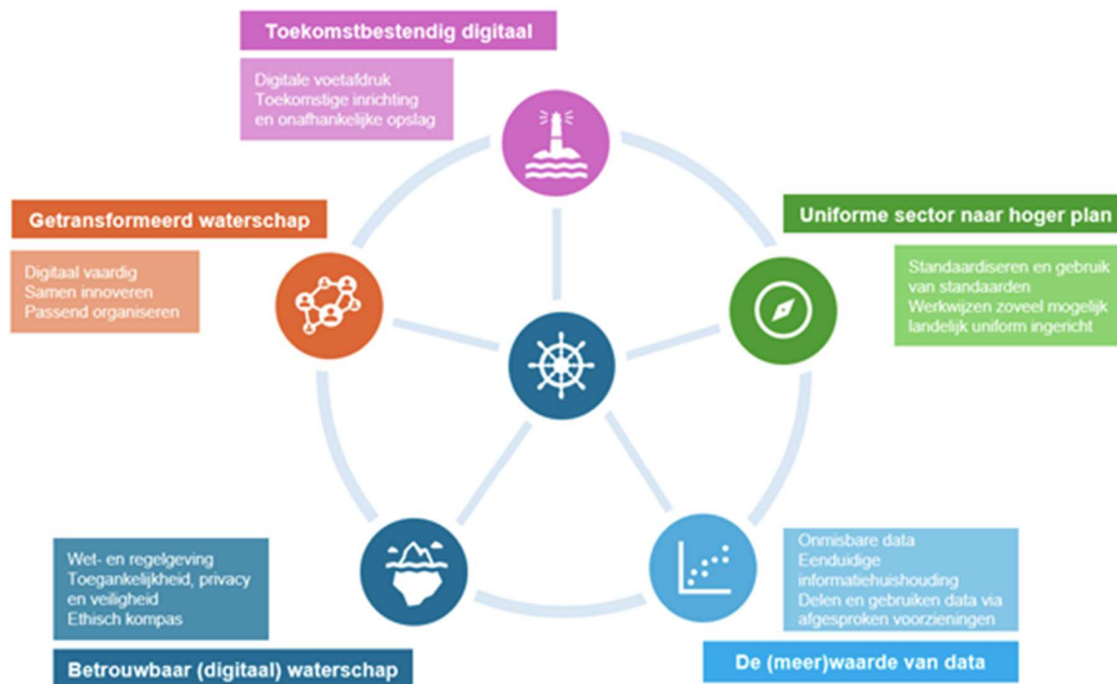
Digitale transformatie

Ons waterschap is bezig met een nieuwe koers: de watertransitie. Samen met partners en andere watergebruikers zoekt het waterschap naar nieuwe oplossingen en antwoorden. Deze watertransitie vraagt om innovatieve inzet van technologie, slim gebruik van meer en betere data en een informatielandschap waarvan de basis op orde is.

De wet- en regelgeving op digitalisering neemt toe en digitale ontwikkelingen volgen elkaar steeds sneller en sneller op. Denk aan AI (Artificial Intelligence), werken met drones, datamining, meer applicaties naar de cloud. Deze innovaties zorgen voor mooie kansen, maar ook voor nieuwe risico's. Zij hebben grote impact op de organisatie, op de manier waarop wij werken en op de manier waarop wij samenwerken met onze omgeving.

Om te zorgen dat De Dommel veilig en transparant mee kan met de steeds verdergaande digitalisering van de maatschappij en kan profiteren van de voordelen die dit biedt, moeten we transformeren. Niet alleen in de techniek maar ook in de organisatie door andere taken en rollen.

Met de 5 thema's uit het Informatieplan 2024-2027 van De Dommel geven we richting aan de transformatie. Onderstaande figuur is een weergave van deze thema's. Voor elk thema is een aantal oplossingsrichtingen benoemd die de komende periode (t/m 2027) centraal staan. Verbinding met de business is belangrijk. Daarom gaan we samen met de business deze thema's nader invullen en concretiseren.

In 2027 beoogd resultaat:

- Waterschap De Dommel is een digitaal betrouwbaar waterschap. We werken data gedreven en zijn onderdeel van een uniforme sector, die risico gestuurd en transparant werkt.
- We willen de beste passende informatievoorziening bieden voor de maatschappelijke taakontwikkeling van Waterschap De Dommel. Dit alles doen we binnen het kader van wet- en regelgeving, nu en in de toekomst.

2027 – 2030:

We blijven door ontwikkelen op de 5 thema's. Op sommige thema's vindt verdieping plaats, bijvoorbeeld nóg meer innovatieve inzet van nieuwe technologieën. Andere thema's worden wellicht uitgebreid, bijvoorbeeld als gevolg van nieuwe wet- en regelgeving.

Organisatieverandering

In de Voorjaarsnota 2025-2030 is reeds aangegeven dat een stevige basis is gelegd voor een organisatieverandering. Via een programmatische aanpak worden noodzakelijke interventies voorbereid op het gebied van cultuur, structuur, werkwijzen en de ontwikkeling van competenties. In 2025 is een toenemend aantal interventies in uitvoering gebracht en is concreter geworden wat de veranderingen voor een ieder in zijn of haar rol betekenen.

Personeel

We voorzien dat de arbeidsmarkt komende jaren krap zal blijven. Dit heeft effect op doorlooptijden bij de werving van nieuw personeel. De directie stuurt binnen het financiële kader van het personeelsbudget op passende formatieve oplossingen zodat bestuurlijke doelen behaald kunnen worden. Daarbij zien we het landelijke beeld van een meer dynamische arbeidsmarkt terug bij De Dommel. Reden dat we onze wervingscampagne intensiveren en ook nadrukkelijker investeren in het boeien en binden van onze huidige medewerkers.

Arbo en Veiligheid

We blijven inzetten op het verder ontwikkelen van veilig werken. Het vergroten van ons veiligheidsbewustzijn en ervoor zorgen dat omgeving en installaties waarmee gewerkt wordt op orde zijn. Dit doen we door het systematisch inzetten van onze instrumenten vanuit ons veiligheidsbeleid. Veiligheidsrisico's vanuit opgelopen achterstanden vragen nog steeds veel aandacht en capaciteit. Tevens anticiperen we op nieuwe ontwikkelingen vanwege bijvoorbeeld nieuwe investeringen. Het blijft een uitdaging om hierin een goede balans te vinden.

Een toekomstbestendige leefomgeving

Klimaatneutraal in 2035

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<p>De vervolgstap is het terugbrengen van de indirecte emissies aan broeikasgassen (scope 3), dit is de uitstoot aan broeikasgassen bij derden voor het fabriceren van onze grondstoffen en producten en voor het uitvoeren van diensten voor het waterschap, en het terugbrengen van de uitstoot aan methaan en lachgas in de afvalwaterketen. De komende periode spannen we ons in om deze uitstoot nader te kwantificeren. Daarbij volgen we ook de landelijke ontwikkelingen. Daar waar mogelijk trekken de waterschappen samen op. Voor de kwantificering van methaan en lachgas in de afvalwaterketen is al een belangrijke slag gemaakt.</p> <p>Op basis van de kwantificering worden nieuwe effectieve maatregelen voorgelegd om te komen tot een klimaatneutrale bedrijfsvoering. Een reductie tot 0 is niet haalbaar, zodat ook ingezet wordt op het vastleggen/voorkomen van kortcyclisch CO₂, als de productie van vloeibaar CO₂ uit biogas op de RWZI Tilburg en de inzet van maaiafval als bodemverbeteraar.</p> <p>Voor de periode 2025-2028 wordt een klimaat- en energie-efficiencyplan (KEEP) opgesteld met een doorkijk naar de beoogde inspanning tot 2035 voor een klimaatneutrale bedrijfsvoering</p>	<ul style="list-style-type: none">• Een Invloed en impact analyse voor de scope 3 emissies.• Aanpak methaanreductie sliblijn RWZI Tilburg.• Extra inzicht in de emissie aan N₂O en het reductiepotentieel. <ul style="list-style-type: none">• Een doorkijk naar 2035 als aanvulling op de KEEP 2025-2028.• Invoering nieuwe handboek CO₂ prestatieladder en klimmen op de ladder zal helpen op weg naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering. Momenteel zijn we gecertificeerd op niveau 3 van de CO₂ prestatieladder. We maken inzichtelijk wat nodig is om invulling te geven aan het voorstel om uiterlijk in 2030 op niveau 5 gecertificeerd te zijn.• Uitrol opwek hernieuwbare energie op alle locaties waar mogelijk. Ook energiebesparing en gasloos wordt meegenomen in alle renovatie en nieuwbouw projecten.

Circulaire economie en decentraal grijswater hergebruik

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<p>Voor het thema circulaire economie zal een visie worden opgesteld voor de lange termijn met o.a. de inzet van grondstoffen en verwaarding vanuit de waterschapstaken en met de omgeving. Ook krijgt implementatie van duurzaam opdrachtgeverschap verder vorm. Voor de kortere termijn zijn kansen ('het laaghangend fruit') geïdentificeerd en worden opgepakt.</p> <p>In de Beleidsbegroting 2024 zijn opgenomen een verkenning, ontwikkeling en besluitvorming voor pilots decentrale behandeling van grijs water. Daarbij zaten er twee projecten in portefeuille, namelijk Brainport Smart District (BSD) en Koningswei.</p> <p>Het project Brainport Smart District gaat vanwege financieringsproblemen niet door omdat de ambities van het project zijn bijgesteld.</p> <p>Het project Koningswei (decentrale zuivering in een appartementencomplex) is in ontwikkeling. Er wordt gewerkt aan een planning, afwegingscriteria en pilotproject. De pilot zal dienen als een praktische testcase om ervaring op te doen, lessen te leren en beleidsaanbevelingen te formuleren voor eventuele verdere implementatie van decentrale zuiveringsinitiatieven in het beheersgebied van de Dommel. Daarbij wordt een verbinding gemaakt met woningbouwopgaven, droogte en leveringsproblemen van Brabant Water. Waterschap De Dommel zet zich, in samenwerking met de provincie, in voor het uitdragen van water en bodem sturend en voor een groter draagvlak voor waterzuinig bouwen bij Bouwplatform Brabant. We zullen daarin een meer activerende rol innemen om partners te vinden die samen met De Dommel een pilot aan willen gaan. Het budget wat is begroot voor BSD wordt gereserveerd voor een toekomstige pilot(s).</p> <p>Waterschap De Dommel verkent samen met de partners Ministerie van LNV (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit), provincie Noord-Brabant, Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, gemeente Son en Breugel, Rijkswaterstaat en een industrieel bedrijf in Son of de restlozing van het bedrijf verder kan worden gezuiverd, zodat dit water in het gebied kan worden hergebruikt. Een verdiepende studie zal moeten uitwijzen of de daarvoor benodigde waterfabriek haalbaar is en/of ander alternatieven mogelijk en vergunbaar zijn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De visie Circulaire Economie is goedgekeurd en klaar voor implementatie. Duurzaam Opdrachtgeverschap is geïmplementeerd en in uitvoering. • Omdat de ambities van BSD zijn bijgesteld sluiten deze niet langer aan bij onze doelstellingen. In 2025 wordt gezocht naar nieuwe partners. • Voor Koningswei: vervolg realisatie van inpandig, decentraal grijswatersysteem • Verdere proactieve verkenning samen met relevante stakeholders voor kansen voor nieuwe pilot • Eind 2024 zullen nadere bestuurlijke keuzes worden gemaakt over de mogelijk te kiezen oplossingsrichtingen. Er zal een doorstart zijn van de actualisatie van de vergunning waarin de gekozen oplossingsrichting verder wordt uitwerkt en getoetst.

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<p>Op RWZI Tilburg is de geplande groengasinstallatie opgeleverd en ook de CO2-terugwin installatie. Met Aquaminerals worden hoogwaardige afzetkanalen in de markt gezocht en daarvoor vinden ook aanvullende kwaliteitstests plaats van de geproduceerde CO2.</p> <p>Het project Phario/bioplastics heeft als doel natuurlijk afbreekbare bioplastics te produceren uit afvalwater en zuiveringsslib. De huidige fase PHA2USE heeft als doel dit bij verschillende bedrijven te laten testen voor verschillende toepassingen. Dit jaar wordt besloten over een "transitiefase" van één jaar waarna een definitief besluit kan worden genomen over een commerciële productie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deze hoogwaardige toepassing vraagt aanvullende kwaliteitsborging. In 2025 wordt een besluitvorming over benodigde investeringen gevraagd. • De evaluatie vindt in Q4 van 2024 plaats. Wanneer besloten wordt de transitiefase in te gaan, volgt verkenning van de productie van vetzuren bij SVI Mierlo.

Versterken van de streekeigen biodiversiteit en dierenwelzijn

Resultaten 2027	Resultaten 2025
<p>Om de noodzakelijke stappen richting biodiversiteitsherstel (en behalen KRW doelen) in 2030 te gaan zetten, moet het waterschap biodiversiteit en het natuurlijk watersysteem gaan zien als integraal onderdeel van de omgeving. Natuurinclusief denken en werken moet de norm worden. De gedefinieerde DIN's Schoon water, Voldoende water en Droge voeten gaan er voor zorgen dat de condities zoals waterkwaliteit, inrichting en beheer voor een basiskwaliteit Natuur in 2030 op orde zijn. Het Raamwerk Biodiversiteit voor Waterschappen (van de Unie van Waterschappen 2022) is ontwikkeld om waterschappen te helpen om biodiversiteit integraal in te bedden in hun organisatie. Het raamwerk beschrijft op welke vlakken waterschappen maatregelen kunnen nemen ten behoeve van biodiversiteitsherstel. Waterschap De Dommel kan bij de uitvoering van de waterschapstaken in aanraking komen met conflictsituaties ten aanzien van het welzijn van dieren. Er is een eerste verkenning gedaan hoe andere waterschappen hiermee omgaan. In 2024 gaan we, in samenwerking met andere waterschappen een nota opstellen, waarbij zal worden ingegaan op de wettelijke verplichtingen waarin dierenwelzijn en zorgplicht zijn opgenomen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Een geactualiseerd Actieplan Biodiversiteit • In 2035 voldoen aan Basis Kwaliteit Natuur (BKN) • Bijdrage aan 10% Groenblauwe dooradering, met focus op inzet eigen terreinen (beheer)
<p>Nieuwe gedragscode Bestendig Beheer en Onderhoud</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Implementatie in het onderhoud van het watersysteem

Openbaarheidsparagraaf (Wet Open Overheid)

De Wet open overheid (Woo) verplicht een bestuursorgaan tot actieve openbaarmaking van informatie. Op grond van artikel 3.5 van de Woo is een bestuursorgaan verplicht om jaarlijks in de begroting en de verantwoording aandacht te besteden aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo. In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen een beschrijving gegeven van de activiteiten die worden uitgevoerd in 2025 op de thema's actieve en passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding.

1) Actieve openbaarmaking voor de verplichte categorieën documenten. Onder actieve openbaarmaking verstaan we de activiteiten die vanuit het waterschap worden ondernomen om informatie op eigen initiatief voor de samenleving openbaar te maken. In 2025 worden hiervoor de volgende gegevens gepubliceerd conform de wettelijke eisen en het ambitieniveau van Waterschap De Dommel: - Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag (wetsartikel 3.3 1c) - Onderzoeksrapporten (wetsartikel 3.3 2j) - Jaarplannen en jaarverslagen (wetsartikel 3.3 2g).

De actief openbaar te maken informatie wordt vindbaar op één, voor iedereen beschikbare, plek. Waterschap De Dommel is aangesloten op de huidige verwijsindex met zoekfunctie, ook wel Woo-index genoemd, en draagt zorg voor het up to date houden van deze informatie. Hierin volgen we de lijn van de Unie van Waterschappen.

2) De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de verplichte categorieën De Woo schrijft voor dat bestuursorganen bij de uitvoering van hun taak uit eigen beweging de bij hen berustende informatie neergelegd in documenten voor eenieder openbaar maken. Mits dit zonder onevenredige inspanning of kosten redelijkerwijs mogelijk is en tenzij een uitzonderingsgrond aan openbaarmaking in de weg staat of met de openbaarmaking geen redelijk belang wordt gediend. De komende jaren wordt bij iedere informatiecategorie beoordeeld of er naast de verplichte documenten per categorie, ook andere documenten interessant zijn voor onze omgeving. We voeren intern het goede gesprek of, waar en wanneer deze documenten gepubliceerd kunnen worden en houden hierbij de klantbehoefte voor ogen.

3) Passieve openbaarmaking Onder passieve openbaarmaking verstaan we het op verzoek openbaar maken van informatie. Deze verzoeken worden getoetst aan de Woo. De Woo-verzoeken worden digitaal toegankelijk gepubliceerd op het in 2024 gekozen publicatieplatform.

4) De informatiehuishouding Er is op basis van de vaarkaat (sectoraal bestuurlijk visie document) en het meerjarenplan 'digitale informatie huishouding waterschappen' een informatieplan geschreven voor Waterschap De Dommel. Wij geven hier zowel vanuit de sector als organisatie verder invulling aan. Voor de verbetering van de informatiehuishouding worden in 2025 de volgende activiteiten gerealiseerd:

- Organisatie is digitaal bewust en (deels) vaardig.
- Nader uitvoeren en opvolgen van het documentclassificatie beleid.
- Opvolgen van het ingerichte handelingsperspectief rondom de levenscyclus van een document.
- Er wordt beleid opgesteld rondom e-mail en chatarchivering en gestart met de uitvoering hiervan. In de organisatie wordt bekend welke invloed dit heeft op de dagelijkse werkzaamheden van medewerkers.

Beleed en werkafspraken op het gebied van de informatiehuishouding en informatievoorziening worden jaarlijks geactualiseerd indien nodig.

5) Aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon Per 1 mei 2022 heeft het bestuur van Waterschap De Dommel een Woo-contactpersoon aangewezen. De functie van Woo-contactpersoon is belegd bij de beleidsmedewerker dienstverlening. De Woo contactpersoon neemt tevens de interne rol van Woo-coördinator op zich en draagt zorg voor de implementatie van de Woo.

6) Eventuele activiteiten om de Woo te implementeren Een vaste groep van vijf medewerkers is structureel betrokken bij implementatie van de Woo. Hierdoor zijn de processen juridische zaken, informatievoorziening en dienstverlening nauw betrokken bij het implementatieproces. Per onderdeel van de Woo worden ook andere collega's aangehaakt bij de werkprocessen voor zowel implementatie als borging van de Woo.

3.3.3 Geraamde baten en lasten

Exploitatie Bestuur en Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2023
Lasten				
Rentelasten	395	428	426	280
Afschrijvingen	1.946	1.936	2.062	1.447
Personeelslasten	62.297	61.473	58.001	49.223
Goederen en diensten	25.997	23.632	22.189	19.387
Toevoeging aan voorziening	180	180	180	66
Totaal Lasten	90.815	87.648	82.858	70.404
Baten				
Baten ivm salarissen/soc.lst	785	722	849	993
Opbrengsten van derden	5.509	5.557	4.388	5.861
Bijdragen	1.525	1.405	1.608	214
Geactiveerde lasten	5.437	5.350	6.279	4.633
Onttrekking aan voorziening	0	0	0	82
Totaal Baten	13.256	13.034	13.124	11.783
Totaal Nettolasten	-77.559	-74.615	-69.734	-58.620
Waterschapsbelastingen	164.285	163.930	147.205	131.431
Kwijtschelding / oninbaar	-3.416	-3.416	-2.997	-800
Totaal Baten Belastingheffing (netto)	160.869	160.513	144.208	130.630
Dividend	765	765	680	918
Saldo van de financieringsfunctie	1.213	1.891	825	1.097
Totaal Dekingsmiddelen	162.847	163.169	145.713	132.645
Onvoorzien	-834	-828	0	0
Nagekomen posten				299
Totaal	84.454	87.727	75.979	74.324

Toelichting belangrijkste verschillen Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Voorjaarsnota 2025-2030

Personeelslasten

De personeelslasten zijn ca. € 0,8 mln. hoger dan geraamd in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- In de Voorjaarsnota 2025-2030 is de inzet van extra FTE bij Waterketen voor de personeelslasten (last) en de geactiveerde uren (baat) gesaldeerd opgenomen onder personeelslasten. Bij de Beleidsbegroting 2025 zijn deze posten afzonderlijk opgenomen onder personeelslasten (last) en geactiveerde lasten (baat). Per saldo is het verschil nihil.
- Kosten inhuur externe grondverwerver vanuit BOK 2016, hier staat een opbrengst tegenover (zie bijdragen), per saldo is het verschil nihil.
- Als gevolg van met name wettelijke ICT voorschriften (Cyberbeveiligingswet en Wet weerbaarheid kritieke entiteiten) blijkt dat er capaciteit nodig is om deze werkzaamheden op te kunnen vangen. Dit betreft een bedrag van € 0,2 mln.

P-budget

Gewijzigde wetgeving en gemaakte CAO afspraken in 2022 en 2023 hebben een financieel effect op het p-budget van ca. € 0,6 mln. Vanwege de druk op de financiële begrotingskaders is ervoor gekozen om het p-budget niet te verhogen met een zelfde bedrag, maar door gerichte sturing van de directie de effecten binnen de bedrijfsvoering van de organisatie op te vangen. Op dit moment is nog niet in te schatten of, en waar, er hierdoor knelpunten in de organisatie zullen ontstaan. Bij de Burap en de Voorjaarsnota 2026-2030 zal, indien nodig, een voorstel voor aanpassing worden gedaan.

Goederen en diensten

Goederen en diensten zijn ca. € 2,4 mln. hoger dan geraamd in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Uitwerking positiebepaling Belastingheffing en Invordering, bij de Voorjaarsnota 2025-2030 was hier nog geen rekening mee gehouden. Meerjarig heeft dit een positief effect op de post goederen en diensten.
- Implementatie Ultimo doorgeschoven naar 2025.
- Projectgelden naar exploitatie overgezet, inzet grotendeels voor modernisering applicaties, o.a. de financiële systemen.

Bijdragen

De bijdragen zijn ca. € 0,1 mln. hoger dan geraamd in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit wordt met name veroorzaakt doordat in de Voorjaarsnota 2025-2030 zowel de opbrengsten als de kosten externe grondverwerver BOK 2016 niet zijn opgenomen en in de Beleidsbegroting 2025 wel zijn geraamd, zie ook personeelslasten, per saldo nihil.

Waterschapsbelastingen

De waterschapschapsbelastingen zijn ca. € 0,4 mln. hoger dan geraamd in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Een hogere opbrengst zuiveringsheffing bedrijven, dit komt door een stijging van de eenheden en door de stijging van het tarief.
- Een lagere opbrengst watersysteemheffing ingezetenen, dit komt door een daling van de eenheden en door de daling van het tarief.
- Een lagere opbrengst watersysteemheffing gebouwd, dit komt door de daling van het tarief.

3.3.4 Investeringsen

Investeringsen

(bedragen x € 1.000)		JEV 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 ev	Totaal 2024-2030 ev
Bestuur en Bedrijfsvoering									
Beleidsbegroting 2025	Uitgaven	1.672	6.935	7.876	7.264	0	0	0	23.748
	Inkomsten	0	0	0	0	0	0	0	0
	Netto	1.672	6.935	7.876	7.264	0	0	0	23.748
Bestuur en Bedrijfsvoering									
Voorjaarsnota 2025	Uitgaven	2.208	10.931	8.843	192	0	0	0	22.174
	Inkomsten	0	0	0	0	0	0	0	0
	Netto	2.208	10.931	8.843	192	0	0	0	22.174
Bestuur en Bedrijfsvoering									
Beleidsbegroting 2024	Uitgaven	12.428	9.830	833	191	0	0	0	23.282
	Inkomsten	0	0	0	0	0	0	0	0
	Netto	12.428	9.830	833	191	0	0	0	23.282

Toelichting verschil Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Voorjaarsnota 2025-2030

Het totale netto investeringsvolume van beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering (2024-2030) is in de Beleidsbegroting 2025 hoger (ca. € 1,6 mln.) dan in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Een drietal projecten van proces informatievoorziening is overgezet naar de exploitatie om grotendeels ingezet te worden voor modernisering applicaties
- Maatregelen voor Energie en Klimaat zijn binnen de andere beleidsvelden ingezet op diverse deelprojecten m.b.t. energie en klimaat
- Energieneutraliteit RWZI Boxtel 470W; door meer inzicht dan ten tijde van de Voorjaarsnota 2025-2030 is de raming verhoogd
- Herinrichten terrein hoofdkantoor was bij de Voorjaarsnota 2025-2030 nog niet opgenomen, parkeerterrein heeft groot onderhoud nodig en daarnaast extra capaciteit. Scenario's worden voorgelegd aan het dagelijks bestuur

3.3.5 Kansen en risico's

Informatieveiligheid

De Dommel volgt de landelijke trend (Waterschappen, Rijksoverheid, het Waterschapshuis) om schade door cyberincidenten niet te verzekeren.

In 2025 wordt een Security Operation Center (SOC) ingericht. Hiermee kunnen we de digitale processen en -activiteiten (zowel on-premise als in de cloud) monitoren. Het biedt een handvat voor het tijdig ingrijpen op incidenten.

De Dommel is op weg naar volwassenheidsniveau 4 op gebied van informatieveiligheid en privacy. Conform EU-richtlijn (NIS2) zijn wij essentiële infrastructuur. Deze EU-richtlijn wordt momenteel vertaald naar Nederlandse wetgeving en wij zullen hieraan moeten voldoen. Hierop wordt in 2025 gestuurd.

We hebben behoefte aan een breder in de organisatie gedragen risicomanagementproces, om risico's beter te kunnen duiden en juist te kunnen handelen. Hiermee verhogen wij de

bewustwording van de medewerkers en daardoor de kans op minder veiligheidsincidenten. Hiervoor wordt in 2025 een voorstel uitgewerkt.

Informatievoorziening en digitale transformatie

Momenteel lopen er reeds diverse projecten waarmee invulling wordt gegeven aan de 5 informatiethema's uit het Informatieplan, zoals werkplek 3.0, Datalab, datagedreven werken, AI (artificial intelligence), modernisering applicaties, compliancy trajecten voor onder andere de WMEBV en Digitale toegankelijkheid en de doorontwikkeling van het WKC.

We zien dat de organisatie sterk in beweging is. Dit beïnvloedt het digitaal adoptievermogen van de organisatie (het vermogen om nieuwe technologie, hardware, software, tools of manier van werken te omarmen). Tegelijkertijd zien we dat de behoefte aan nieuwe technologie urgent is. We merken dat we steeds vaker tegen grenzen aanlopen.

In navolging van het Informatieplan 2024 – 2027 wordt de governance voor de I&T-processen ingericht. Dit raakt ook de primaire processen waarbij de business en IT strakker verbonden worden (o.a. door portfoliomanagement). In de roadmap Informatieplan die jaarlijks wordt geactualiseerd wordt het bovenstaande integraal opgenomen (de hoe & wat), rekening houdend met de beschikbare middelen. De toegenomen werkdruk binnen de Informatie- en Technologie-processen wordt in 2025 opgevangen met inhuur. Waar dat een structureel effect heeft wordt dat in de Voorjaarsnota 2026-2030 meegenomen, rekening houdend met eventuele inverdieneffecten op langere termijn door inzet van technologie.

3.4 Totaal raming exploitatie en investeringen

Exploitatie Totaal (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2023
Lasten				
Rentelasten	11.071	12.371	9.806	7.948
Afschrijvingen	25.763	26.469	23.375	20.151
Personeelslasten	62.552	61.764	58.286	49.315
Goederen en diensten	93.941	92.701	85.899	75.318
Toevoeging aan voorziening	180	180	180	66
Totaal Lasten	193.508	193.485	177.546	152.799
Baten				
Baten ivm salarissen/soc.lst	785	722	849	993
Opbrengsten van derden	9.196	9.763	8.888	10.406
Bijdragen	1.731	1.649	1.852	1.190
Geactiveerde lasten	5.437	5.350	6.279	4.633
Onttrekking aan voorziening	0	0	0	82
Totaal Baten	17.149	17.485	17.868	17.304
Totaal Nettolasten	-176.359	-176.001	-159.678	-135.495
Correctie onzekerheden (4%)	7.000	7.000	6.300	
Totaal Nettolasten (gecorrigeerd)	-169.359	-169.001	-153.378	-135.495
Waterschapsbelastingen	164.285	163.930	147.205	131.431
Kwijtschelding / oninbaar	-3.416	-3.416	-2.997	-800
Totaal Baten Belastingheffing (netto)	160.869	160.513	144.208	130.630
Dividend	765	765	680	918
Saldo van de financieringsfunctie	1.213	1.891	825	1.097
Totaal Dekingsmiddelen	162.847	163.169	145.713	132.645
Onvoorzien	-834	-828	0	0
Nagekomen posten				3.841
Totaal	-7.346	-6.660	-7.665	990

Investerings

(bedragen x € 1.000)		JEV 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 ev	Totaal 2024-2030 ev
De Dommel Totaal									
Beleidsbegroting 2025	Uitgaven	94.105	152.644	133.021	169.845	150.482	108.927	238.474	1.047.499
	Inkomsten	-10.095	-24.512	-25.254	-29.087	-21.716	-2.902	-2.490	-116.056
	Netto	84.010	128.133	107.767	140.758	128.766	106.025	235.984	931.444
De Dommel Totaal									
Voorjaarsnota 2025	Uitgaven	106.952	149.387	150.566	158.855	133.290	114.756	230.064	1.043.871
	Inkomsten	-15.708	-25.482	-30.962	-28.292	-16.498	-2.966	-1.170	-121.079
	Netto	91.244	123.905	119.604	130.563	116.791	111.790	228.894	922.791
De Dommel Totaal									
Beleidsbegroting 2024	Uitgaven	129.260	158.398	128.600	100.897	99.677	155.048	0	771.880
	Inkomsten	-16.848	-26.757	-18.053	-20.568	-10.352	-3.723	0	-96.301
	Netto	112.412	131.641	110.546	80.329	89.325	151.325	0	675.579

3.5 Overzicht dekkingsmiddelen

Overzicht dekkingsmiddelen

Omschrijving	Begroting 2025	Voorjaars- nota 2025	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2023
Waterschapsbelastingen				
Watersysteemheffing	69.170	70.001	66.036	61.600
Verontreinigingheffing	465	421	373	393
Zuiveringsheffing	94.651	93.507	80.796	69.437
Totaal Baten Belastingheffing (bruto)	164.285	163.930	147.205	131.431
Kwijtschelding / oninbaar	-3.416	-3.416	-2.997	-800
Totaal Baten Belastingheffing (netto)	160.869	160.513	144.208	130.630
Dividenden	765	765	680	918
Saldo van de financieringsfunctie	1.213	1.891	825	1.097
Totaal Dekkingsmiddelen	162.847	163.169	145.713	132.645

3.6 Heffing vennootschapsbelasting

Heffing vennootschapsbelasting (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2025	Voorjaars- nota 2025	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2023
Totaal	0	0	0	0

Over 2021 en 2022 zijn de aangiften Vennootschapsbelasting ingediend. De aanslag 2020 is inmiddels definitief opgelegd. Voor 2023 moet nog aangifte worden gedaan. We verwachten geen grote financiële consequenties.

3.7 Onvoorzien

Onvoorzien (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2025	Voorjaarsnota 2025	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2023
Totaal	834	828	0	0

In de begroting wordt 0,5% van de netto lasten³ als Onvoorzien opgenomen. Dit voor het opvangen van mogelijk niet voorziene omstandigheden in het boekjaar.

Wanneer een niet voorziene omstandigheid zich voordoet, is de werkwijze dat de Secretaris Directeur deze beoordeelt. Indien dit als onvoorzien wordt beschouwd, is de Secretaris Directeur bevoegd om het begrotingsbedrag over te hevelen uit onvoorzien naar het desbetreffende proces. Op deze post wordt dus nooit een realisatie geboekt.

³ Onvoorzien is 0,5% van totaal "nettolasten gecorrigeerd" verminderd met dividend en saldo van de financieringsfunctie.

4 Raming belastingenopbrengsten en toelichting

4.1 Criteria, grondslagen en kwijtscheldingsbeleid

4.1.1 Objectieve, bedrijfseconomische criteria toerekening van kosten

Al onze kosten en opbrengsten worden toegerekend naar de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer. Basis voor de toerekening van de directe kosten is de eerder in samenwerking met de accountant vastgelegde, procentuele toerekening van producten naar de kostendragers. Hierbij is “nut/bijdrage” van een product aan een kostendrager het uitgangspunt.

De indirecte kosten en opbrengsten worden over de kostendragers verdeeld op basis van de normen per organisatieonderdeel.

Salariskosten

De salariskosten worden verantwoord op diverse salaris gerelateerde kostensoorten, het organisatieonderdeel waar betreffende medewerkers werkzaam zijn en op werkplanproduct “indirect”. Onze medewerkers verantwoorden hun bestede uren in het tijdregistratiesysteem.

Rente en dividend

Rente- en dividendopbrengsten worden over de kostendragers verdeeld op basis van de normen per organisatieonderdeel.

4.1.2 Beschrijving kwijtscheldingsbeleid

Voor een aantal belastingsoorten (zuiveringsheffing en watersysteemheffing ingezetenen) geldt een kwijtscheldingsbeleid. Per 1 januari 2024 geldt een kwijtscheldingsbeleid van 100% van de bijstandsnorm.

4.2 Watersysteembeheer

4.2.1 Raming van belastingopbrengsten

Raming Belastingopbrengsten Watersysteembeheer

Omschrijving	Begroting 2025	Voorjaars-nota 2025	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2023
Totaal Nettolasten Beleidsproducten	-75.065	-75.207	-69.246	-58.593
Correctie onzekerheden	2.975	3.150	2.835	
Totaal Nettolasten Beleidsproducten (gecorrigeerd)	-72.090	-72.057	-66.411	-58.593
Totaal Baten Belastingheffing (bruto)	69.635	70.422	66.409	61.994
Kwijtschelding	-772	-783	-722	-205
Oninbaar	-120	-121	-114	-74
Totaal Baten Belastingheffing (netto)	68.742	69.518	65.574	61.714
Dividenden	298	298	265	358
Saldo van de financieringsfunctie	473	737	322	428
Totaal Dekkingsmiddelen	69.514	70.554	66.161	62.500
Onvoorzien	-370	-367	0	
Nagekomen posten				145
Totaal Lasten en Baten	-2.946	-1.871	-250	4.052

4.2.2 Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing

4.2.2.1 Oorzaken verschil begroting jaar 2025 en 2024

De totale opbrengsten watersysteemheffing zijn ca. € 3,2 mln. hoger dan geraamd in de Beleidsbegroting 2024 na wijziging. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Een hogere opbrengst watersysteemheffing gebouwd, dit komt door de stijging van de WOZ waarden.
- Een hogere opbrengst watersysteemheffing ingezetenen, dit komt door een stijging van het aantal ingezetenen en door de stijging van het tarief.

4.2.2.2 Mate van kostendekkendheid

Ontwikkeling reserves Watersysteemheffing

Stand per 31 december (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene reserves Watersysteemheffing	4.800	4.600	4.900	5.000	4.800	4.900	5.000
Categoriegebonden reserve gebouwd	0	1.756	1.171	585	0	0	0
Egalisatiereserves Watersysteemheffing	6.900	2.444	1.429	115	9.500	16.500	0
Taakreserves Watersysteem	11.700	8.800	7.500	5.700	14.300	21.400	28.600

In bovenstaande tabel betreft de regel algemene reserves het weerstandsvermogen. Dit is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers op te kunnen vangen om de taken van het waterschap ongestoord te kunnen voortzetten. De categoriegebonden reserve gebouwd is conform AB-besluit van 3 juli 2024. Het verschil tussen de totale taakreserves watersysteemheffing en de hiervoor genoemde reserves kan ingezet worden voor tariefseglisatie.

4.2.2.3 Geraamde belastingopbrengsten

Watersysteembeheer (Bedragen x € 1.000)	Begroting	Voorjaarsnota 2025-2028	Begroting na wijziging	Rekening
	2025	2025	2024	2023
Opbrengst ongebouwd	5.499	5.698	5.350	5.002
Opbrengst ongebouwd, natuur	176	172	160	146
Opbrengst gebouwd	39.017	39.412	37.629	35.434
Ingezetenen	24.202	24.469	22.547	20.821
Vervolgingskosten watersysteembeheer	275	250	350	197
Opbrengst verontreinigingsheffing	465	421	373	393
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Bruto)	69.635	70.422	66.409	61.994
Kwijtschelding	-772	-783	-722	-205
Oninbaar	-120	-121	-114	-74
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Netto)	68.742	69.518	65.574	61.714

4.2.2.4 Ontwikkeling van de tarieven

- Verdeling van de kosten over de belastingcategorieën

Onderstaande kostentoedelingspercentages worden gehanteerd (AB 29 september 2021).

Kostentoedelingspercentage	O.b.v. Wet Modernisering Waterschapsbestel
Ongebouwd	8,11%
Natuur	0,26%
Gebouwd	56,63%
Ingezetenen	35,00%

In de Beleidsbegroting 2025 is uitgegaan van de huidige kostentoedelingsverordening. Met het vaststellen van de nieuwe kostentoedelingsverordening (ingående per 2026) heeft het AB de mogelijkheid te kiezen voor een andere verdeling.

- Eenheden watersysteemheffing

Eenheden x 1.000	BB 2024	BB 2025	VJN2025	2026	2027	2028	2029
Watersysteemheffing							
-Hectares (ongebouwd)	79.542	77.500	79.542	77.500	77.500	77.500	77.500
<i>Waterberging</i>	1.795	1.600	1.795	1.600	1.600	1.600	1.600
<i>Wegen*</i>	7.213	7.200	7.213	7.200	7.200	7.200	7.200
<i>Overig ongebouwd</i>	63.321	61.500	63.321	61.500	61.500	61.500	61.500
-Hectares (natuur)	42.676	44.300	42.676	44.300	44.300	44.300	44.300
-WOZ-waarde(x€1mln.gebouwd)	199.266	209.229	209.229	219.691	230.675	242.209	254.320
-Woonruimten (ingezetenen)	404,7	410,0	408,7	414,1	418,2	422,4	426,6

*in totaal ongebouwd is aantal ha. wegen 2x geteld omdat daarvoor een tariefdifferentiatie geldt van 100%

Toelichting:

- Voor de WOZ waarden is in de Beleidsbegroting 2025 uitgegaan van een stijging van de WOZ waarden van 5% ten opzichte van 2024 en ook voor de jaren daarna wordt gerekend met een jaarlijkse stijging van 5%.
- Voor ingezetenen is in de Beleidsbegroting 2025 uitgegaan van een accres van 1% ten opzichte van jaareindeverwachting 2024 en ook voor de jaren daarna wordt een accres van 1% gehanteerd.
- Bij de hectares ongebouwd en hectares natuur is er sprake van een verschuiving van ongebouwd naar gebouwd en van ongebouwd naar natuur. De redenen hiervoor zijn:
 - We volgen de LV-WOZ nu een-op-een, hierdoor worden percelen die door de gemeente in de WOZ-waarde mee getaxeerd worden, nu ook door De Dommel hierin meegenomen waar we dit in het verleden niet deden;
 - Vanaf 1 januari 2024 wordt de classificatie gedaan op basis van een nieuwe kaart. We gebruiken nu de Natuurbeheertypenkaart van de provincie. Op basis hiervan is er ook ongebouwd gewijzigd naar natuur.

- Ontwikkeling tarieven watersysteemheffing

Categorie	Heffingseenheid	BB 2025	VJN 2025	BB 2024
Ongebouwd	Per hectare	€ 71,40	€ 72,12	€ 67,72
	Per hectare wegen	€ 142,80	€ 144,24	€ 135,44
	Per hectare waterberging	€ 49,98	€ 50,48	€ 47,40
	Gemiddeld per hectare (incl. differentiatie waterberging 30% en wegen 100%)	€ 70,96	€ 71,63	€ 67,26
Natuur	Per hectare	€ 3,98	€ 4,04	€ 3,74
Gebouwd	% van de WOZ-waarde	0.01865%	0.01884%	0.01888%
Ingezetenen	Per woonruimte	€ 56,90	€ 57,70	€ 53,70
Verontreinigingsheffing	Per vervuilingseenheid	€ 74,76	€ 74,40	€ 64,68

Toelichting:

De ontwikkeling van de tarieven is gebaseerd op de huidige Jaareindeverwachting voor 2024 op basis van de Burap 2024-2. Deze laat een groter nadelig resultaat zien dan de Beleidsbegroting 2024 na wijziging en de Jaareindeverwachting bij Burap 2024-1.

De stijging van de tarieven watersysteemheffing is lager dan voorzien in de Voorjaarsnota 2025-2030 omdat het kostenaandeel van de lasten voor watersysteembeheer in 2024 lager is.

De totale belastingopbrengsten mogen maximaal 10,5% stijgen ten opzichte van de verwachte belastingopbrengsten conform de Jaareindeverwachting 2024-2. Gezien de hogere stijging voor de zuiveringsheffing dan voorzien in de Voorjaarsnota 2025-2030 is de stijging voor de watersysteemheffingen wat lager dan in de Voorjaarsnota 2025-2030. Dit betekent wel dat voor de jaren 2026 en 2027 een hogere stijging verwacht wordt voor de watersysteemheffingen dan voorzien in de Voorjaarsnota 2025-2030, maar nog wel passend binnen het kader van inflatie + 8%.

4.2.2.5 Lastendruk

Onderstaand de lastendruk Beleidsbegroting 2025 in vergelijking met de Beleidsbegroting 2024. De stijging of daling wordt weergegeven in procenten en in € .

Onderstaande praktijkvoorbeelden sluiten aan bij de nieuwe profielen die de Unie van Waterschappen gaat hanteren voor de vergelijking van de waterschappen onderling en ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Vergelijking tariefsontwikkeling tarieven 2024 en 2025 (Basis: Beleidsbegroting 2024 en Beleidsbegroting 2025)

tarieven	Tarieven 2025 BB 2025	Tarieven 2024 BB 2024	% stijging	€ stijging
ongebouwd	70,96	67,26	5,50%	3,70
gebouwd	0,01865	0,01888	-1,25%	-0,00
ingezetenen	56,90	53,70	6,00%	3,20
verontreinigingsheffing / zuiveringsheffing	74,76	64,68	15,50%	10,08
natuur	3,98	3,74	6,50%	0,24

Praktijkvoorbeelden (cf voorbeelden Waterschapspeil)	Tarieven 2025 BB 2025	Tarieven 2024 BB 2024	% stijging	€ stijging
Huurwoning eenpersoonshuishouden	131,66	118,38	11,22%	13,28
Eigen huis met WOZ van € 370.000, eenpersoonshuishouden	200,67	188,25	6,59%	12,41
Huurwoning meerpersoonshuishouden	281,18	247,74	13,50%	33,44
Eigen huis met WOZ van € 370.000, meerpersoonshuishouden	350,19	317,61	10,26%	32,57
Landbouwbedrijf 3 ve afvalwater, opstallen WOZ € 520.000 met 60 ha ongebouwde grond	4.578,86	4.327,84	5,80%	251,02
Natuurvereniging, eigenaar van 1.000 ha natuur	3.980,00	3.740,00	6,56%	240,00
Groothandel 7 ve afvalwater, WOZ waarde € 2.700.000	1.026,87	962,63	6,67%	64,24
Productiebedrijf voedingsmiddelen, 300 ve afvalwater en WOZ € 13.500.000	25.002,65	22.007,03	13,61%	2.995,62

Onderstaand de lastendruk Beleidsbegroting 2025 in vergelijking met de Voorjaarsnota 2025-2030.

De stijging of daling wordt weergegeven in procenten en in € .

Onderstaande praktijkvoorbeelden sluiten aan bij de nieuwe profielen die de Unie van Waterschappen gaat hanteren voor de vergelijking van de waterschappen onderling en ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Vergelijking tariefsontwikkeling tarieven 2025 (Basis: Voorjaarsnota 2025 en Beleidsbegroting 2025)

tarieven	Tarieven 2025 BB 2025	Tarieven 2025 VJN 2025	% stijging	€ stijging
ongebouwd	70,96	71,63	-1,00%	-0,67
gebouwd	0,01865	0,01884	-1,00%	0,00
ingezetenen	56,90	57,70	-1,50%	-0,80
verontreinigingsheffing / zuiveringsheffing	74,76	74,40	0,50%	0,36
natuur	3,98	4,04	-1,60%	-0,06

Praktijkvoorbeelden (cf voorbeelden Waterschapspeil)	Tarieven 2025 BB 2025	Tarieven 2025 VJN 2025	% stijging	€ stijging
Huurwoning eenpersoonshuishouden	131,66	132,10	-0,33%	-0,44
Eigen huis met WOZ van € 370.000, eenpersoonshuishouden	200,67	201,81	-0,57%	-1,14
Huurwoning meerpersoonshuishouden	281,18	280,90	0,10%	0,28
Eigen huis met WOZ van € 370.000, meerpersoonshuishouden	350,19	350,61	-0,12%	-0,42
Landbouwbedrijf 3 ve afvalwater, opstallen WOZ € 520.000 met 60 ha ongebouwde grond	4.578,86	4.618,97	-0,87%	-40,11
Natuurvereniging, eigenaar van 1.000 ha natuur	3.980,00	4.040,00	-1,35%	-60,00
Groothandel 7 ve afvalwater, WOZ waarde € 2.700.000	1.026,87	1.029,48	-0,25%	-2,61
Productiebedrijf voedingsmiddelen, 300 ve afvalwater en WOZ € 13.500.000	25.002,65	24.921,10	0,33%	81,55

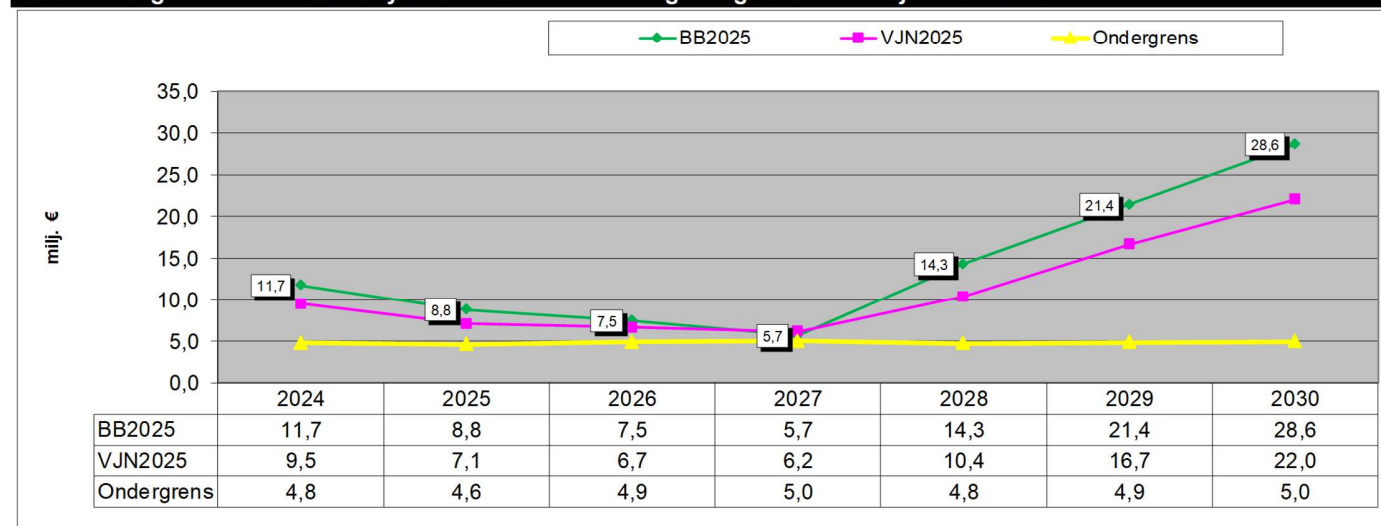
Ontwikkeling tarieven Watersysteembeheer (kwantiteit) Beleidsbegroting 2025

Beleidsbegroting 2025 (2024-2030) Watersysteemheffing		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
ongebouwd	tariefstijging		5,50%	10,50%	10,50%	3,75%	3,75%	3,75%
	tarief	€ 67,26	€ 70,96	€ 78,41	€ 86,64	€ 89,89	€ 93,26	€ 96,76
natuur	tariefstijging		6,50%	10,00%	10,00%	2,50%	2,50%	2,50%
	tarief	€ 3,74	€ 3,98	€ 4,38	€ 4,82	€ 4,94	€ 5,06	€ 5,19
gebouwd	tariefstijging		-1,25%	2,75%	2,75%	0,00%	0,00%	0,00%
	tarief (in % van economische waarde)	0,01888%	0,01865%	0,01916%	0,01969%	0,01969%	0,01969%	0,01969%
ingezetenen	tariefstijging		6,00%	11,00%	11,00%	1,75%	1,75%	1,75%
	tarief (na afronding)	€ 53,70	€ 56,90	€ 63,20	€ 70,10	€ 71,40	€ 72,60	€ 73,90

Ontwikkeling tarieven Watersysteembeheer (kwantiteit) Voorjaarsnota 2025-2030

Voorjaarsnota 2025-2030 (2024-2030) Watersysteemheffing		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
ongebouwd	tariefstijging		6,50%	6,50%	6,50%	3,50%	3,50%	3,50%
	tarief	€ 67,26	€ 71,63	€ 76,29	€ 81,25	€ 84,09	€ 87,03	€ 90,08
natuur	tariefstijging		8,00%	8,00%	8,00%	5,00%	5,00%	5,00%
	tarief	€ 3,74	€ 4,04	€ 4,36	€ 4,71	€ 4,95	€ 5,20	€ 5,46
gebouwd	tariefstijging		-0,25%	0,00%	0,25%	0,25%	0,25%	0,25%
	tarief (in % van economische waarde)	0,01888%	0,01884%	0,01884%	0,01888%	0,01893%	0,01898%	0,01903%
ingezetenen	tariefstijging		7,50%	7,50%	7,50%	3,00%	3,00%	3,00%
	tarief (na afronding)	€ 53,70	€ 57,70	€ 62,10	€ 66,70	€ 68,70	€ 70,80	€ 72,90

Ontwikkeling taakreserve Watersysteembeheer Beleidsbegroting 2025 en Voorjaarsnota 2025-2030

4.3 Zuiveringsbeheer

4.3.1 Raming van belastingopbrengsten

Raming Belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer

Omschrijving	Begroting 2025	Voorjaars-nota 2025	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2023
Totaal Nettolasten Beleidsproducten	-101.293	-100.794	-90.432	-76.903
Correctie onzekerheden	4.025	3.850	3.465	
Totaal Nettolasten Beleidsproducten (gecorrigeerd)	-97.268	-96.944	-86.967	-76.903
Totaal Baten Belastingheffing (bruto)	94.651	93.507	80.796	69.437
Kwijtschelding	-2.252	-2.241	-1.929	-445
Oninbaar	-272	-271	-233	-77
Totaal Baten Belastingheffing (netto)	92.127	90.995	78.634	68.916
Dividenden	467	467	415	560
Saldo van de financieringsfunctie	740	1.154	503	669
Totaal Dekkingsmiddelen	93.333	92.616	79.552	70.145
Onvoorzien	-464	-461	0	0
Nagekomen posten				3.696
Totaal Lasten en Baten	-4.400	-4.789	-7.415	-3.061

4.3.2 Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing

4.3.2.1 Oorzaken verschil begroting jaar 2025 en 2024

De totale opbrengsten zuiveringsbeheer zijn ca. € 13,9 mln. hoger dan geraamd in de Beleidsbegroting 2024 na wijziging. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Een hogere opbrengst zuiveringsheffing bedrijven, dit komt door een stijging van het aantal vervuilingseenheden en door de stijging van het tarief.
- Een hogere opbrengst zuiveringsheffing woningen en kleine bedrijven, dit komt door een stijging van het aantal vervuilingseenheden en door de stijging van het tarief.

4.3.2.2 Mate van kostendekkendheid

Ontwikkeling reserves Zuiveringsheffing

Stand per 31 december (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene reserves Zuiveringsheffing	5.800	6.200	6.200	6.400	6.800	7.000	7.100
Egalisatiereserves Zuiveringsheffing	5.000	200	2.600	4.300	7.300	8.700	10.800
Taakreserves Zuiveringsheffing	10.800	6.400	8.800	10.700	14.100	15.700	17.900

In bovenstaande tabel betreft de regel algemene reserves het weerstandsvermogen. Dit is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers op te kunnen vangen om de taken van het waterschap ongestoord te kunnen voortzetten. Het verschil tussen de totale taakreserves zuiveringsheffing en het weerstandsvermogen (algemene reserves) kan ingezet worden voor tariefseglisatie.

4.3.2.3 Geraamde belastingopbrengsten

Zuiveringsbeheer (Bedragen x € 1.000)	Begroting (primitief) 2025	Voorjaarsnota 2025-2028 2025	Begroting na wijziging 2024	Rekening 2023
Zuiveringsheffing	94.516	93.357	80.661	69.280
Vervolgingskosten zuiveringsbeheer	135	150	135	157
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Bruto)	94.651	93.507	80.796	69.437
Kwijtschelding	-2.252	-2.241	-1.929	-445
Oninbaar	-272	-271	-233	-77
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Netto)	92.127	90.995	78.634	68.916

4.3.2.4 Ontwikkeling van de tarieven

- Eenheden zuiveringsheffing

Eenheden x 1.000	BB 2024	BB 2025	VJN2025	2026	2027	2028	2029
Zuiveringsheffing							
-Aantal vervuilingseenheden	1.213,65	1.230,49	1.221,04	1.239,24	1.250,39	1.261,64	1.272,99

Toelichting:

- Aantal vervuilingseenheden meelifters in Beleidsbegroting 2025 is aantal jaareindeverwachting 2024 + 1% accres en daarna jaarlijks accres van 1%.
- Aantal vervuilingseenheden tabelbedrijven in Beleidsbegroting 2025 is jaareindeverwachting 2024 + 0,3% accres en daarna jaarlijks accres van 0,3%.
- Aantal vervuilingseenheden meetbedrijven is op basis van actuele ontwikkelingen bij en prognoses van meetbedrijven.

- Ontwikkeling tarief zuiveringsheffing

Categorie	Heffingseenheid	BB 2025	VJN 2025	BB 2024
Zuiveringsheffing	Per vervuilingseenheid	€ 74,76	€ 74,40	€ 64,68

Toelichting:

De ontwikkeling van de tarieven is gebaseerd op de huidige Jaareindeverwachting voor 2024 op basis van de Burap 2024-2. Deze laat een groter nadelig resultaat zien dan de Beleidsbegroting 2024 na wijziging en de Jaareindeverwachting bij Burap 2024-1.

De lastenstijging die we in 2024 zien heeft betrekking op de lasten voor zuiveringsbeheer

De stijging van het tarief per vervuilingseenheid voor de zuiveringsheffing stijgt met 15,5% ten opzichte van het tarief 2024 (bij de Voorjaarsnota 2025-2030 was een stijging voorzien van 15,0%).

4.3.2.5 Lastendruk

Zie paragraaf 4.2.2.5 voor de lastendruk Beleidsbegroting 2025 in vergelijking met de Beleidsbegroting 2024 en in vergelijking met de Voorjaarsnota 2025-2030.

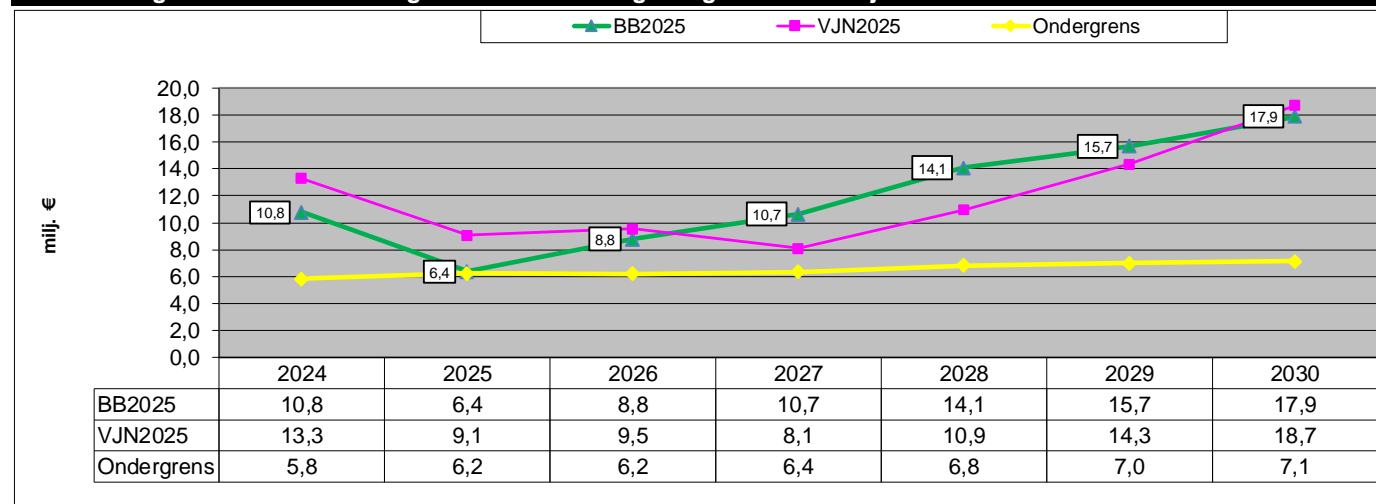
Ontwikkeling tarief Zuiveringsbeheer (kwaliteit) Beleidsbegroting 2025

Beleidsbegroting 2025 (2024-2030) Zuiveringsheffing							
per ultimo:	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
tariefstijging		15,50%	8,00%	8,00%	4,00%	4,00%	4,00%
tarief	€ 64,68	€ 74,76	€ 80,64	€ 87,12	€ 90,60	€ 94,20	€ 98,04

Ontwikkeling tarief Zuiveringsbeheer (kwaliteit) Voorjaarsnota 2025-2030

Voorjaarsnota 2025-2030 (2024-2030) Zuiveringsheffing							
per ultimo:	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
tariefstijging		15,00%	8,00%	8,00%	6,00%	6,00%	6,00%
tarief	€ 64,68	€ 74,40	€ 80,28	€ 86,76	€ 91,92	€ 97,44	€ 103,32

Ontwikkeling taakreserve Zuiveringsbeheer Beleidsbegroting 2025 en Voorjaarsnota 2025-2030

5 *Beleidslijnen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten*

5.1 *Uiteenzetting van de financiële positie*

5.1.1 *Financiering*

Algemeen

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO), Besluit lening voorwaarden decentrale overheden en Regeling schatkistbankieren decentrale overheden zijn de kaders gesteld voor een verantwoorde professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van de decentrale overheden. Deze wetgeving en de daarin opgenomen bepalingen over kasgeldlimiet en renterisiconorm zijn het uitgangspunt in het treasurybeleid van Waterschap De Dommel.

Invloed van de economische ontwikkelingen

In Europa lijkt het scenario voor beleidsmakers ideaal: de inflatie gaat volgens ECB-stafleden (Europese Centrale Bank) eind 2025 naar 2%. Tegelijk neemt de verwachte economische groei toe van 1,3% volgend jaar naar 1,5% in 2026. De dalende inflatie maakt geleidelijke renteverlagingen mogelijk en de economie krijgt net op tijd meer lucht zonder het vuur te veel aan te wakkeren. Dit was voor de ECB aanleiding om de rente op 12 september 2024 te verlagen naar 3,5%. Dit na een piek van 4,0% op 14-9-2023 en een eerste verlaging naar 3,75% op 6 juni 2024. In juli 2022 was de rente nog -0.5%.

De bedrijvigheid in de eurozone is na een opleving van zeven maanden in 2024 weer aan het afzakken. Industriële ondernemingen hebben het moeilijker, terwijl groei van de dienstensector is teruggevallen. De zwakke resultaten komen in belangrijke mate voor rekening van Duitsland en Frankrijk, de twee grootste economieën van de eurozone.

Economen zien wel een lichtpuntje in de inflatie: zowel de inkooprijzen van bedrijven als de tarieven die ze zelf in rekening brengen bij klanten, stijgen lang niet zo hard meer. Zolang de inflatie gematigd blijft, heeft de Europese Centrale Bank meer ruimte om de economie te stimuleren door een renteverlaging.

Dit heeft ook zijn weerslag op de rente voor looptijden > 1 jaar. Voor veel looptijden was de rente in oktober 2023 3,5% tot 3,8%. Dit is inmiddels gedaald naar 2,4% voor leningen voor enkele jaren (zonder tussentijdse aflossing) tot 3,1% rond de 20 jaar (zonder tussentijdse aflossing).

Financieringsstructuur

Binnen het waterschap is de financieringsstructuur van de kapitaalbehoefte om schommelingen in de bankstand op te vangen met kort geld (rekening-courant krediet en kasgeldleningen). Normaal gesproken is geld voor een korte termijn lenen goedkoper dan voor een langere termijn. Momenteel is de situatie anders. Geld voor een korte termijn lenen is duurder dan lang(er) geld lenen. Dit heeft te maken met het feit dat de ECB de beleidsrente heeft verhoogd om de inflatie omlaag te krijgen. De inflatie is al duidelijk lager dan de piek, maar is nog hoger dan het streven van 2% inflatie.

De verwachting is dat de inflatie op termijn weer gaat zakken tot ongeveer 2%, waardoor de korte rente nog kan gaan dalen.

De verwachte renteontwikkeling van zowel de lange als korte termijn rente is van invloed op de keuze om meer of minder kort te financieren. Hierbij speelt de liquiditeitsplanning een belangrijke rol. Op basis van deze verwachtingen wordt besloten om kortlopend en/of langlopend te financieren. De kortlopende financiering wordt gemaximaliseerd door wetgeving (kasgeldlimiet, zie verderop in deze paragraaf).

Schatkistbankieren en Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën

De wet Schatkistbankieren is geïntegreerd in de werkwijze van Waterschap De Dommel. Schatkistbankieren houdt in dat alle gemeenten, provincies en waterschappen hun vermogens bij het Ministerie van Financiën onderbrengen, waarvoor ze een rentevergoeding ontvangen. Per 1 juli 2021 is de drempel voor deze vermogens 2,0% van het begrotingstotaal.

Ook over de Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet Hof) zijn afspraken gemaakt tussen de Rijksoverheid en lagere overheden. De Wet Hof houdt in dat gemeenten, provincies en waterschappen in een jaar niet meer mogen uitgeven dan ze binnen krijgen met inachtneming van bepaalde grenzen en een afbouw van het bestaande tekort. Voor 2024 verwacht Waterschap De Dommel een tekort. Voor een nadere toelichting zie paragraaf 5.1.5.4 EMU-saldo.

De ontwikkelingen worden nauwgezet gevolgd en tijdig teruggekoppeld aan het algemeen bestuur. Dit kan middels de reguliere P&C producten zoals de planningsinstrumenten (Omgevingscan, Voorjaarsnota en Beleidsbegroting) of de verantwoordingsinstrumenten (Bestuursrapportages en Jaarrekening).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet (= het saldo van vlottende middelen en de vlottende schulden) is een percentage (ministeriële norm 23%) van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. Dit betekent voor Waterschap De Dommel dat de kortgeld-schuld voor 2025 € 43,1 mln. mag bedragen. Deze limiet is gericht op het beperken van het renterisico op de kortlopende financiering.

De regelgeving bepaalt dat de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De ruimte die de kasgeldlimiet biedt, benut het waterschap, steeds in overleg met de Treasurycommissie. Dit houdt in dat de kredietfaciliteit bij de Nederlandse Waterschapsbank (rood staan) als financieringsmiddel ingezet wordt om fluctuaties in de maand op te vangen en om op een geschikt verwacht moment een langlopende lening aan te trekken. Ook wordt deze ingezet wanneer de korte rente lager is dan de lange rente.

Renterisiconorm

De renterisiconorm (= het risico dat voort kan vloeien uit renteherziening en/of herfinanciering van lopende leningen), mag niet hoger zijn dan 30% van het begrotingstotaal (één momentopname per begrotingsjaar). Voor Waterschap De Dommel betekent dit dat de maximale herfinancieringsruimte voor 2025 € 56,2 mln. bedraagt en vanwege de toenemende omvang van het begrotingstotaal in latere jaren stijgt. De achterliggende gedachte is dat door een spreiding in de rente typische looptijden van de leningen, veranderingen in de rente vertraagd doorwerken in de rentelasten, en dus in het totaal van de exploitatielasten. Omdat er in 2025 en de komende jaren veel investeringen gepland staan en omdat hierdoor de leningenportefeuille flink gaat stijgen, is Waterschap de Dommel gevoeliger voor rentewijzigingen.

In onderstaand overzicht is de renterisiconorm voor 2025 weergegeven.

Renterisiconorm	Bedrag
Norm	56,2 mln.
Realisatie (verwacht)	42,5 mln.

De realisatie betreft de opnieuw te financieren aflossingen.

Hiervan heeft € 8,75 mln. betrekking op een basisrentelening waarvan de langlopende basisrente vaststaat en alleen de kredietopslag opnieuw hoeft te worden bepaald. Voor het herfinancieren van aflossingen op bestaande leningen in de liquiditeitsbegroting hierna is dit bedrag niet meegeteld bij "Financieringen".

Rekening-courant

De rente die Waterschap De Dommel betaalt bij roodstand op de rekening courant is gebaseerd op de ECB Deposit Facility Rate en wordt verhoogd met een opslag. In september 2024 na de renteverlaging is de rente die betaald wordt ruimt 3,6%.

De verwachting is dat deze rente lager gaat worden.

De kredietfaciliteit bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is sinds 1-1-2023 € 50 mln. Dit om beter gebruik te kunnen maken van marktomstandigheden en om pieken op te vangen.

Leningen

Waterschap De Dommel verwacht bij aanvang van het begrotingsjaar 2025 € 422 mln. en aan het einde van het jaar € 529 mln. aan langlopende schulden uit te hebben staan

Renteresultaat

Het renteresultaat is het saldo tussen de aan externe partijen (bank) betaalde rente en de intern aan producten/projecten toegerekende rente en zou in de ideale situatie op "0" moeten uitkomen. Dit ideaal wordt in de praktijk echter niet bereikt vanwege:

- verschillen tussen externe rente en (interne) rekenrente;
- financiering met eigen vermogen (reserves);
- tijdsverschillen in geplande en gerealiseerde investeringsuitgaven;
- verschillen in begrote en gerealiseerde exploitatie- en investeringsuitgaven.

De omslagrente in 2024 is 2,75% en zal naar verwachting ook in 2025 2,75% blijven. Gezien het hoge te lenen bedrag eind 2024 en in 2025, werkt een rente op nieuwe leningen die afwijkt van rond die 2,75% met enige vertraging door op de rekenrente. Bij de Burap 2025-1 en Voorjaarsnota 2026-2030 wordt deze opnieuw berekend en zo nodig aangepast.

Liquiditeitsbegroting

In onderstaande tabel is de liquiditeitsbegroting voor 2025 te vinden.

Bedragen * € 1.000	2025
Waterschapsbelasting	160.869
Via ander waterschap	4.976
Doorbelast derden	13.387
Dividend	765
Beleggingen	143
Totaal ontvangsten	180.139
Personeel	62.552
Goederen en diensten	86.941
Overig (onvoorzien + voorziening)	1.014
Investerings en subsidies	121.768
Financieringen (rente en aflossing)	46.740
Totaal uitgaven	319.015
Ontvangst - uitgaven	-138.876

Plannen inzake het risicobeheer

Het risicoprofiel van Waterschap De Dommel kan als laag worden geschetst. Krediet-, koers- en valutarisico's worden nauwelijks gelopen. Slechts forse mutaties in de renteniveaus voor lang geld zouden de meerjarenraming in negatieve of positieve zin kunnen beïnvloeden. Gezien de verwachting van de forse uitbreiding van de leningenportefeuille, is de rentegevoeligheid de komende jaren hoger dan deze lange tijd is geweest.

Plannen inzake de waterschapsfinanciering

Uit de liquiditeitsbegroting blijkt dat de financieringsbehoefte aanwezig zal blijven. Om adequaat in te kunnen spelen op de ontwikkeling op de kapitaalmarkt en de financieringsbehoefte van het waterschap, is een Treasurycommissie actief die de markt nauwgezet volgt en voorstellen in dit verband formuleert.

Plannen inzake het kasbeheer

Het eventueel aantrekken of het uitzetten van kort geld geschiedt conform de voorschriften zoals zijn vastgelegd in het Treasurystatuut.

5.1.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

5.1.2.1 Inventarisatie van de risico's

Algemeen

Risico is gedefinieerd als het effect van onzekerheid op (het behalen van) doelstellingen. Bewustwording van risico's en risicomanagement krijgt steeds meer vorm binnen het waterschap. Risicomanagement omvat de gecoördineerde activiteiten om een organisatie te

sturen en te beheersen met betrekking tot risico's. Doelstelling is om een meer proactieve houding te kunnen aannemen in het beheersen van risico's en het benutten van kansen.

Voor cybersecurity worden binnen Waterschap De Dommel, op het overkoepelende niveau van de Unie van waterschappen en het Waterschapshuis, diverse initiatieven ontplooid om de cyberrisico's in beeld te brengen en maatregelen te ontwikkelen en te treffen om de risico's te beperken. Medewerkers volgen een e-learning voor bewustwording op cyberrisico's. Ook worden continuïteitsplannen opgesteld voor onze kritische processen waaronder uitval van energie. Digitale transformatie maakt ook de afhankelijkheid van informatiesystemen groter.

Met de Omgevingswet komen ook nieuwe risico's in beeld zoals de kwaliteit van data en adviezen aan de hand van deze data, nu we meer en meer gaan samenwerken en informatie aanleveren aan partners.

Bijzonder aandachtspunt in het traject rondom risicomanagement zijn de verbonden partijen in het behalen van de waterschapsdoelen. Daarnaast zijn externe ontwikkelingen van belang voor de risico's zoals de gespannen arbeidsmarkt, de ontwikkeling van de prijzen en beschikbaarheid van grond- en hulpstoffen en de algemene ontwikkeling van het prijspeil (inflatie).

Ondergrondse Infrastructuur

Het ondergrondse transportstelsel om rioolwater vanuit het gemeentelijk riool naar de RWZI's te transporteren is veelal op leeftijd en de omgeving waarin deze zich bevindt is intussen sterk gewijzigd. Dit brengt risico's met zich mee op breuk, lekkage en daarmee op de omgeving. Met inspecties, prioritering in maatregelen en vervanging en beschikbaar stellen van financiële middelen, wordt de beheersing van deze risico's aangepakt.

Gronden

Voor de realisatie van verschillende waterschapsdoelen (watertransitie; EVZ's, waterberging, grondwaterproblematiek, etc.) is grond nodig. De beschikbaarheid van grond staat echter al jaren onder druk.

Middels samenwerking met verschillende partners en partijen wordt getracht te kunnen beschikken over middelen om gronden voor de doelrealisatie te bewerkstelligen. Door het samenwerken met het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) kan de waardedaling van in te richten gronden binnen de EHS vergoed worden. In geval we de gronden na afronding van een project niet door kunnen leveren is de restwaarde van de gronden 15% van de oorspronkelijke landbouwkundige waarde.

Aanbesteding

In het inkoop- en aanbestedingsbeleid wordt kennis gebundeld door samenwerking van de vertegenwoordigers van inkoop, juridische zaken en de budgethouders/projectleiders. Deze kennisbundeling, verhoging van de bewustwording van de problematiek met betrekking tot het aanbestedingsproces en de meer gestructureerde inzet van deze kennis, leidt tot een vermindering van de risico's met betrekking tot aanbestedingen.

Afhaken en Omzetbelasting anti-afhaakovereenkomsten

Nieuwe technologische ontwikkelingen kunnen het op termijn eerder financieel mogelijk maken voor grote lozers om te kiezen om het afvalwater zelf voor te zuiveren of om zelfs af te haken.

Dit kan op termijn betekenen dat we te maken krijgen met minder aanvoer van afvalwater op de zuiveringen (minder vervuilingseenheden = minder belastingopbrengsten). Dit kan echter ook betekenen dat er ruimte ontstaat op de zuiveringen om de uitbreidingen van de woningbouw binnen de bestaande capaciteit op te vangen of om uitbreidingen van capaciteit te beperken.

Deze ontwikkelingen zijn van belang om mee te nemen in de toekomstige ontwikkelingen van de waterketen binnen het waterschap.

N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (hierna "SNB")

Waterschap De Dommel is aandeelhouder in N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB). SNB verwerkt zuiveringsslib in een slibverbrandingsinstallatie (SVI). SNB is een naamloze vennootschap, wat inhoudt dat de aansprakelijkheid van de aandeelhouders in beginsel beperkt is tot hun verplichting om de door hen gehouden aandelen vol te storten.

SNB is door haar maatschappelijke functie en met haar ondernemende bedrijfsvoering blootgesteld aan strategische, operationele, financiële en compliance risico's. Risicomanagement is daarom een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. Het nemen van risico's is inherent aan ondernemen. Door een bewuste afweging te maken tussen doelstellingen en de risico's die SNB bereid is te nemen, streeft SNB naar een bestendige en maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering. SNB heeft dit verwoord in het opgestelde bedrijfsplan.

Financiële en fiscale risico's

In 2021 is het frauderisicobeleid opgesteld. Hierin zijn de beheersmaatregelen vastgelegd waarmee het risico op fraude wordt beperkt. De uitvoering van dit beleid wordt getoetst met de interne controles en deze worden weer beoordeeld door de accountant.

Door toenemende samenwerking en uitwisseling van personeel enerzijds en levering van energie, gas, reststromen anderzijds begeeft het waterschap zich steeds meer op het grensvlak van overheidstaken en economische activiteiten. En daarmee op de fiscale regelgeving van BTW en Vennootschapsbelasting (VpB). Dit is complex en de administratieve impact is groot.

Het voorbereiden van de aangifte doen we in overleg met de andere Brabantse waterschappen waarbij we ons laten ondersteunen door een belastingadviseur. We zijn in overleg met de fiscus in het kader van ons nieuwe "convenant horizontaal toezicht". Zo beheersen we de fiscale risico's en financiële consequenties.

5.1.2.2 Inventarisatie, beleid en risico's van de weerstandscapaciteit

Onder het begrip weerstandsvermogen wordt verstaan het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers op te kunnen vangen om de taken van het waterschap ongestoord te kunnen voortzetten. De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Het doel van het bepalen van de benodigde omvang van het weerstandsvermogen is om een deel van de algemene reserves als minimale buffer te bestempelen om, ingeval van calamiteiten, bedrijfsrisico's op te kunnen vangen.

Naast het weerstandsvermogen, zijn er meer middelen om risico's op te vangen.

- Zo heeft Waterschap De Dommel verschillende verzekeringen afgesloten, waarvan de belangrijkste de aansprakelijkheids-, brand uitgebreide gevaren, construction all risk (CAR) en ongevallenverzekering zijn. Zo hebben we o.a. geen cyberverzekering en geen verzekering voor gedeelde inkomsten van de Energiefabriek, mocht daar iets mee gebeuren. De voorwaarden en premie staan niet in verhouding tot het lopende risico.
- Ook wordt er jaarlijks 0,5% van de netto lasten in de exploitatiebegroting opgenomen voor onvoorzien. Daarnaast wordt bij projectramingen gerekend met een post onvoorzien.

- Daarnaast worden tegenvallers opgevangen uit het reguliere exploitatiebudget. Door verschuiving van prioritering worden reguliere zaken uitgesteld of anders opgepakt ten gunste van de tegenvaller.

Met behulp van een statistisch model zijn de risicoscenario's gemodelleerd, waarmee een uitspraak gedaan kan worden over de financiële gevolgen van de gedefinieerde risico's voor Waterschap De Dommel. De impact van alle individuele risico's is bepaald, maar ook van alle risicoscenario's gezamenlijk. Met behulp van het model kan een uitspraak worden gedaan over de gemiddelde verwachte schade en ook van de verwachte schadelast. Bij elk zekerheidspercentage hoort een omvang van het benodigde weerstandsvermogen. Iedere 4 jaar wordt zo'n nieuwe risicoanalyse gemaakt waarop het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald om de niet verzekerde risico's te kunnen opvangen.

Begin 2024 heeft het AB voor het weerstandsvermogen een zekerheidsmarge van 99% vastgesteld. Daarbij kan met een zekerheid van 99% worden gezegd dat de totale schade in een willekeurig jaar lager is dan de berekende € 10,6 mln. Eenmaal per 100 jaar is de totale schade groter dan dat bedrag en zal het weerstandsvermogen onvoldoende zijn om de schades af te dekken. Van belang is dus om minimaal een eigen vermogen te hebben ter hoogte van dit bedrag. De ondergrens van het weerstandsvermogen wordt jaarlijks aangepast aan het CPI inflatiepercentage. Op basis van de verwachte inflatie 2025 (conform uitgangspunten) wordt het weerstandsvermogen voor 2025 € 10,9 mln.

5.1.3 Stand en verloop bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen met een vooraf bepaalde bestemming. We kennen de volgende bestemmingsreserves:

Bestemmingsreserve Gemeenschappelijke Technologische Dienst (hierna "GTD")

Onder deze bestemmingsreserve is verantwoord de financiële verrekening van de desintegratiekostenvergoeding als gevolg van de ontvlechting van de GTD per 31 december 1996 voor een totaalbedrag van € 1.335.000. Deze afkoopsom, ontvangen van de diverse waterschappen, is vastgesteld na extern onderzoek. Tot en met het jaar 2033 wordt rente bijgeschreven. Jaarlijks valt een deel van de afkoopsom vrij ten gunste van de exploitatie.

Per 31-12-2023 bedroeg deze reserve € 173.000.

Bestemmingsreserve gemeentelijke uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie

Waterschap De Dommel zet in op het realiseren van een leefomgeving die klaar is voor de toekomst met een watersysteem dat daarbij past. Het waterschap heeft zich ten doel gesteld om in 2027 tenminste 15% minder regenwater op onze rioolwaterzuiveringen te ontvangen. Gemeenten spelen een zeer belangrijke rol om dit te realiseren, met name in het bebouwde gebied. Een financiële bijdrage van Waterschap De Dommel (aan gemeenten) kan gemeenten stimuleren en in staat stellen extra maatregelen te treffen om de beoogde vermindering van 15% te realiseren. Gemeenten zullen de extra maatregelen in uitvoeringsagenda's vastleggen in de gezamenlijke aanpak binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA).

5.1.4 Stand en verloop voorzieningen

Voorzieningen zijn voornamelijk verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of tijdstip van nakoming niet exact te bepalen zijn, maar die wel redelijkerwijs zijn in te schatten.

We kennen de volgende voorzieningen:

Pensioenen: € 1.185.000

Voor 23 voormalige DB-leden bestaan pensioenverplichtingen. In verband met nieuwe actuariële berekeningen is er in 2023 een bedrag van € 36.000 toegevoegd aan de voorziening daarnaast is er € 117.000 uitgekeerd ten laste van deze voorziening.

Pensioenen niet-gepensioneerde (oud-)bestuurders: €950.000

Per 1-1-2022 is er een wijziging geweest in de uitvoering van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Op basis hiervan heeft Waterschap De Dommel besloten om het opgebouwde pensioen over te laten maken naar de lopende rekening. Dit om het risico voor Waterschap De Dommel te verlagen. Voor 7 (oud-)bestuurders is een voorziening gevormd. In 2023 is er € 91.000 aan pensioenpremie gestort. Op basis van actuariële berekeningen is er € 82.000 vrijgevallen uit de voorziening. Dit heeft vooral te maken met de gestegen rente waardoor er minder geld in de pensioenpot hoeft te zitten.

Wachtgeldverplichtingen: € 66.000

In 2023 is aan een oud-bestuurslid € 49.000 betaald ten laste van de wachtgeldverplichting. Daarnaast is € 14.000 toegevoegd aan de voorziening, in verband met een nieuwe berekening van de wachtgeldverplichting.

5.1.5 Kengetallen

5.1.5.1 Algemeen

Hieronder een aantal kengetallen, welke meer zicht geven op vragen of het waterschap voldoende financiële ruimte heeft om taken goed uit te voeren en risico's af te dekken.

5.1.5.2 Weerstandsvermogen

Onder het begrip weerstandsvermogen wordt verstaan het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers op te kunnen vangen om de taken van het waterschap ongestoord te kunnen voortzetten. Zie ook paragraaf 5.1.2.2 hiervoor.

Verwachte reserves per 31-12-2025	€ 27,1 mln.
Gekwantificeerde restrisico's per 31-12-2025	€ 10,9 mln.

Het verwachte weerstandsvermogen (kengetal = weerstandscapaciteit / gekwantificeerde restrisico's) eind 2025 bedraagt hiermee 2,48.

Het oordeel o.b.v. waardering Universiteit Twente / Nederlandse Academie voor Risicomanagement is hiermee uitstekend (> 2,0).

5.1.5.3 Netto schuldquote

De verhouding tussen de omvang van de netto schuld en de totale belastingopbrengsten. Voor eind 2025 wordt het volgende verwacht (x € 1.000):

$$\frac{\text{Netto-schuld} \quad \text{€ 552.625}}{\text{Netto-belastingopbrengsten} \quad \text{€ 160.869}} \times 100\% = 344\%$$

In het algemeen bestuur zijn afspraken gemaakt over het maximum van de netto schuldquote. Eind 2025 blijft Waterschap de Dommel binnen de afgesproken kaders.

5.1.5.4 EMU-saldo

Deelnemers aan de EMU hebben in het Verdrag van Maastricht afgesproken dat het overheidstekort van een lidstaat in principe niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. In dit kader is afgesproken dat het verwachte EMU-saldo wordt opgenomen in de financiële cijfers. Voor 2025 hebben alle lagere overheden tezamen een voorlopige financiële ruimte van 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Voor de waterschappen is dit 0,06%. Met een verwacht tekort voor 2025 van € 108 mln. verwacht Waterschap De Dommel een overschrijding ten opzichte van de indicatieve referentiewaarde (tekort € 27,0 mln.). Aangezien dit een norm is voor alle overheidslichamen van Nederland samen, hoeft dit niet te betekenen dat alle waterschappen samen ook overschrijden. Vooral de investeringsvolumes van de waterschappen zijn bepalend voor het EMU-saldo.

Onderstaand is het verwachte EMU-saldo weergegeven:

Opbouw EMU-SALDO (Bedragen x € 1.000)	2025
1. EMU-exploitatiesaldo	-7.346
2. Invloed investeringen	
- bruto-investeringsuitgaven	-160.804
+ investeringssubsidies	34.254
+ verkoop materiële en immateriële vaste activa	
+ afschrijvingen	25.763
3. Invloed voorzieningen	
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	180
- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-125
- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	
+ evt. externe vermeerderingen van voorzieningen	
4. Invloed reserves	
5. Deelnemingen en aandelen	
EMU-SALDO	-108.078
EMU-Saldo verbonden partijen (nog niet bekend)	
EMU-Saldo verbonden partijen	0
EMU-Saldo inclusief verbonden partijen	-108.078

Verschil (+ is positief en - is negatief)
(de indicatieve referentiewaarde voor 2025 is € 27,0 mln. tekort).

5.1.5.5 Wendbaarheid van de begroting

De wendbaarheid van de begroting wordt bepaald door de kapitaallasten (rentekosten en afschrijvingskosten) te delen door de totale kosten in de begroting. Kapitaallasten zijn namelijk het gevolg van met name investeringen uit het verleden en daarvoor aangepane langlopende leningen en kunnen nog meerdere jaren doorlopen zonder dat hier invloed op uitgeoefend kan worden.

Voor 2025 zorgt dit voor de volgende formule (bedragen x € 1.000):

$$\frac{\text{Kapitaallasten} \quad \text{€ 36.834}}{\text{Totale kosten} \quad \text{€ 187.342}} \times 100\% = 19,7\%$$

De totale kosten bestaan uit de totale lasten op blz. 46 en is verhoogd met de post onvoorzien en verlaagd voor de post correctie onzekerheden.

5.1.5.6 Lastendruk

Uit de verzamelde gegevens door de Unie van Waterschappen blijkt het volgende landelijk gemiddelde van 21 waterschappen in vergelijking met Waterschap De Dommel.

Uitgangspunt: lastendruk voor een meerpersoonshuishouden met een eigen woning met WOZ-waarde van € 370.000.

	2024 lastendruk in €	2025* lastendruk in €
Gemiddelde 21 waterschappen	€ 448	€ 483
Waterschap De Dommel	€ 318	€ 350

*2025 is gebaseerd op de inventarisatie door de Unie van Waterschappen van tariefsvoorstellen van 21 waterschappen. De komende weken wordt hierover door het algemeen bestuur van de verschillende waterschappen een besluit genomen.

5.2 Assetmanagement

Binnen Waterschap De Dommel krijgt het assetmanagement meer aandacht. De registratie van de assets en het structureren van het onderhoud wordt planmatig(er) opgepakt. Aan de hand van de op te stellen beheerplannen wordt het onderhoud en het vervangen van de assets planmatig beheerd en aangepakt.

De beheeractiviteiten vinden op verschillende momenten door het jaar heen plaats. Onder het beheer op korte termijn vallen het jaarlijks terugkerend onderhoud, de (kleine) noodzakelijke reparaties en het groot onderhoud dat in het eerste planjaar van het meerjaren onderhoudsplan is opgenomen. Deze werkzaamheden zijn bekend op de ongeplande reparaties na.

Tot de beheeractiviteiten op de (middel)lange termijn wordt het onderhoud van de assets gerekend voor de overige jaren van het onderhoudsplan en de vervanging van de bestaande assets.

5.3 Bedrijfsvoering

Waterschap De Dommel blijft, samen met andere organisaties en partners (bijvoorbeeld: waterschappen, provincies en gemeenten maar ook private organisaties, belangenvertegenwoordigers, etc.) continu werken aan een resultaat- en doelgerichte organisatie tegen zo laag mogelijk maatschappelijke kosten (doelmatigheid en doeltreffendheid). Onder invloed van de economische en organisatorische ontwikkelingen krijgen sturen en afleggen van verantwoording een meer prominente plaats. Bij het afleggen van verantwoording is het belangrijk om onderscheid te maken tussen doelen en prestaties waarvoor waterschap De Dommel wel of geen trekker is.

Het laten landen van het sturen en afleggen van verantwoording in de bestuurlijke en ambtelijke organisatie start met het open en transparant met elkaar in gesprek te gaan en het voeren van het goede gesprek. Kernbegrippen voor het voeren van het goede gesprek zijn: vertrouwen, openheid en eerlijkheid, doelen en prestaties, betrouwbaarheid van de informatievoorziening en de jaareindeverwachtingen, doelmatigheid en kostenbewust zijn.

Vanaf het boekjaar 2025 geldt dat het dagelijks bestuur in de verantwoording expliciet aangeeft dat doelen en prestaties zijn behaald binnen de wettelijke en bestuurlijke kaders (rechtmatigheid).

Randvoorwaarde is dat het sturen en verantwoorden plaatsvindt met behoud van de ruimte om proactief in te spelen op kansen in de omgeving en om samen met externe partners de doelrealisatie verder te kunnen verbeteren. Hierbij wordt in samenwerking met het algemeen bestuur nadrukkelijk gekeken naar de positie, rollen en taken van het waterschap.

Om de betrouwbaarheid van de informatievoorziening en de jaareindeverwachtingen te borgen worden naast de voortgangs- en marapgesprekken ook verbijzonderde interne controle activiteiten uitgevoerd ter toetsing van de processen en de uitgevoerde werkzaamheden in de processen. Bij het uitvoeren van de interne controles vindt nadrukkelijk afstemming plaats met de accountant om ook hier te komen tot, naast een oordeel over de rechtmatigheid van het handelen, adviezen om de doelmatigheid te bevorderen. De uitvoering van de verbijzonderde interne controle en de verdere ontwikkeling van de interne controle is nodig om op relatief korte termijn (ingangstermijn: jaarrekening 2025) het dagelijks bestuur in staat te stellen om te komen tot het afgeven van de rechtmatigheidsverklaring als onderdeel van de jaarrekening. Belangrijk

aandachtspunt bij de rechtmatigheidsverklaring is dat niet alleen de overschrijdingen de nodige aandacht verdienen, maar dat ook de onderschrijdingen extra aandacht verdienen. Immers ook het hebben van (forse) onderschrijdingen kan leiden tot het oordeel dat er sprake is van onrechtmatig handelen.

Onder verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur worden op het gebied van doelmatig- en doeltreffendheid ook activiteiten uitgevoerd. Deze activiteiten worden gedaan door de (onafhankelijke) eigen Rekenkamercommissie. Deze Rekenkamercommissie rapporteert over de onderzoeksresultaten aan het algemeen bestuur.

De Rekenkamer is met ingang van boekjaar 2024 qua samenstelling veranderd. Als gevolg van wettelijke voorschriften zijn nog enkel externe leden toegestaan.

Daarnaast geldt dat in het perspectief van verbeteren van de doelmatig- en doeltreffendheid wordt deelgenomen aan diverse benchmarks. Dit om te leren en te verbeteren van de kennis en ervaring van anderen. Vanuit de interne oriëntatie wordt continu gekeken naar de verbetermogelijkheden binnen en tussen de processen en in de samenwerking met externe partijen.

5.4 Verbonden partijen

Het algemeen bestuur wordt met een jaarlijkse rapportage verbonden partijen (najaar) en via het agendapunt “Verbonden partijen” in de verschillende commissies geïnformeerd over de ontwikkelingen rondom de verbonden partijen en de overige vormen van samenwerking die een bijdrage leveren aan het behalen van de waterschapsdoelen. Deze paragraaf beperkt zich tot de verbonden partijen die een belangrijke (financiële) relatie hebben met onze bedrijfsvoering.

N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (hierna “SNB”)

De deelname van Waterschap De Dommel bij de oprichting van de SNB was gericht op het realiseren van het op duurzame wijze verwerken van slib waarbij de visie op de toekomst van slibverwerking en de positie van SNB centraal staan.

SNB besteedt veel aandacht aan het, in nauwe samenwerking met de aandeelhoudende waterschappen, verduurzamen van de slibverwerking en het sluiten van de slibketen.

In dit perspectief zullen in 2025 voorstellen worden voorgelegd om, in samenwerking met een derde partij, te komen tot investeringen in een nieuwe installatie voor fosfaat-terugwinning.

SNB tracht, naast het sluiten van de keten en de borging van de continuïteit van de slibverwerking, een koppeling te maken tussen duurzaamheid en verdere kostenbesparing door te bezien of de restproducten van de slibverwerking niet kunnen worden hergebruikt c.q. kunnen functioneren als grond- of hulpstof voor andere processen in plaats van als afvalproduct te worden aangemerkt.

Binnen de wet- en regelgeving is er politiek (landelijk en Europees) aandacht voor het opheffen van het predicaat “afvalstoffen” op de teruggewonnen grond- en hulpstoffen uit het zuiveringsslib.

Nederlandse Waterschapsbank (hierna NWB)

Waterschap De Dommel is één van de waterschappen die aandelen heeft in de NWB.

Deze aandelen zijn en blijven vooralsnog in eigen handen. Ten aanzien van het bezit van deze aandelen zijn geen wijzigingen in de visie te verwachten en er zijn ook geen beleidsvoornemens om de verhouding te wijzigen.

Waterschapshuis

Het Waterschapshuis heeft als doel om door en voor de verschillende waterschappen, door vergaande samenwerkingsovereenkomsten, te komen tot de ontwikkeling van ICT-toepassingen (implementatie Digitale Stelsel Omgevingswet) en Cybersecurity & privacy.

De ontwikkelingen op het gebied van ICT en Cybersecurity gaan dermate snel en zijn dermate complex dat de rol en positie van het Waterschapshuis ook de komende jaren de nodige ontwikkelingen zal doormaken.

Aquon

Voor het uitvoeren van de laboratoriumwerkzaamheden is het samenwerkingsverband in de vorm van een gemeenschappelijke regeling (Aquon) met 8 andere waterschappen opgericht. Het doel van dit samenwerkingsverband is het borgen van de kwaliteit en continuïteit van de laboratoriumwerkzaamheden tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. In de afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet om Aquon meer op de kaart te kunnen zetten (Aquon 3.0) Deze (door)ontwikkeling van Aquon naar een toekomstbestendig waterschapslaboratorium met aandacht voor innovaties heeft geresulteerd in de nieuwbouw waarbij centralisatie van activiteiten (efficiencyvoordelen) mogelijk is.

Door de centralisatie van de huisvesting (verwachte afronding in oktober 2024) betekent een goede stap op weg naar een verdere ontwikkeling van Aquon.

FINANCIELE BEGROTING

1 Inleiding

Zoals wettelijk is voorgeschreven behoort er een onderscheid gemaakt te worden in de begroting naar een beleidsbegroting en een financiële begroting. In de beleidsbegroting wordt met name aandacht besteed aan de beleidsvelden. In de financiële begroting heeft de financiële kant meer aandacht. Dit geldt ook voor de verantwoording van de realisatie achteraf.

De controleverklaring van de accountant op de realisatie achteraf richt zich met name op het financiële deel. Het eerste deel, wat aansluit op de beleidsbegroting, wordt meer getoetst op het aansluiten op het financiële deel en of een en ander in hoofdlijnen aansluit met de realisatie.

De indeling van de begroting in een beleidsbegroting en een financiële begroting suggereert een harde scheiding tussen beleid en financiën. Hierdoor bestaat het risico dat doublures in de informatieverstrekking optreden en de leesbaarheid van de begroting nadelig beïnvloed wordt. In de praktijk wordt dit beperkt door in de beleidsbegroting (met een uitgebreide toelichting op de ontwikkelingen) ná het beleidsveld een korte financiële begroting toe te voegen, die beperkt blijft tot een aantal tabellen en een beknopte toelichting. Ook wordt verwezen naar andere paragrafen waar een en ander staat toegelicht.

2 Gehanteerde uitgangspunten en normen

Onderstaand een overzicht van de (financiële) kaders en uitgangspunten voor de Beleidsbegroting 2025, de Voorjaarsnota 2025-2030 en de Beleidsbegroting 2024.

De grens van het weerstandsvermogen is verhoogd ten opzichte van de Beleidsbegroting 2024. Dit naar aanleiding van een nieuwe risico-inventarisatie. Ook is de interne rekenrente in de Beleidsbegroting 2025 verlaagd naar 2,75% doordat de rente gedaald is eind 2023, waardoor voor nieuw af te sluiten leningen, gerekend kan worden met een lager rentepercentage.

Financiële kaders	Beleidsbegroting 2025	Voorjaarsnota 2025-2030	Beleidsbegroting 2024
Taakreserves (zuiveringsbeheer en watersysteembeheer)	> grens weerstandsvermogen.	> grens weerstandsvermogen.	> grens weerstandsvermogen.
Taakreserve watersysteembeheer	> € 4,8 mln.	> € 4,8 mln.	> € 2,9 mln.
Taakreserve zuiveringsbeheer	> € 5,8 mln.	> € 5,8 mln.	> € 3,6 mln.
Kostentoedelingsverordening Waterschap De Dommel 2022	Kostentoedelingsverordening 2022 is voor 2025 nog van toepassing.	Ingangsdatum belastingjaar 2022 met een maximale geldigheidsduur van 5 jaar.	Kostentoedelingsverordening 2022 is voor 2024 nog van toepassing.
Gemiddelde stijging van de totale belastingopbrengsten 2023-2027	Maximaal 8% + inflatie. Dit kader geldt voor de bestuursperiode tot en met 2027.	Maximaal 8% + inflatie. Dit kader geldt voor de bestuursperiode tot en met 2027.	Maximaal 8% + inflatie. Dit kader geldt voor de bestuursperiode tot en met 2027.
Sturen op schuldenquote	Minder dan 350%. Taakstellend voor de huidige bestuursperiode.	Minder dan 350%. Taakstellend voor de huidige bestuursperiode.	Minder dan 350%.
Financiële uitgangspunten	Beleidsbegroting 2025	Voorjaarsnota 2025-2030	Beleidsbegroting 2024
Interne verrekenrente[2,75%	2025 en verder 3%	2,75%
Inflatiepercentage	Begroting zero-based opstellen. Indien van toepassing inflatiepercentage van 2,5%.	2025 2,5%, 2026 en verder 2,2%.	Begroting zero-based opstellen. Indien van toepassing inflatiepercentage van 4% hanteren.

Financiële kaders	Beleidsbegroting 2025	Voorjaarsnota 2025-2030	Beleidsbegroting 2024
Personeelskosten	2025: 3,25% CAO stijging naast 1% voor reguliere periodieken.	2025: 3,25% cao-stijging naast 1,0% voor reguliere periodieken en 2026 en verder 3,25% cao-stijging naast 1,0% voor reguliere periodieken.	2024: 4,25% CAO stijging naast 1% voor reguliere periodieken.
Tarief voor activeren uren	Conform Handleiding Overheidstarieven voor 2025 € 85/uur (2024 is € 82/uur).	Conform Handleiding Overheidstarieven 2025: € 85, 2026: € 88, 2027: € 91 en 2028: € 95 per uur.	Conform Handleiding Overheidstarieven € 82/uur (2023 is € 78/uur).

3 Overzicht van baten en lasten en toelichting

3.1 Overzicht van baten en lasten

Overzicht Baten en Lasten (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2025	Voorjaars-nota 2025	Begroting 2024 na wijziging	Rekening 2023
Watersysteem				
Lasten	40.798	43.612	39.828	32.114
Baten	661	550	506	1.586
Totaal Nettolasten	-40.136	-43.061	-39.322	-30.529
Waterketen				
Lasten	61.895	62.226	54.861	50.281
Baten	3.232	3.901	4.239	3.935
Totaal Nettolasten	-58.664	-58.325	-50.621	-46.346
Bestuur en Bedrijfsvoering				
Lasten	90.815	87.648	82.858	70.404
Baten	13.256	13.034	13.124	11.783
Totaal Nettolasten	-77.559	-74.615	-69.734	-58.620
Totaal Nettolasten	-176.359	-176.001	-159.678	-135.495
Correctie onzekerheden (4%)	7.000	7.000	6.300	
Totaal Nettolasten (gecorrigeerd)	-169.359	-169.001	-153.378	-135.495
Totaal Dekkingsmiddelen	162.847	163.169	145.713	132.645
Onvoorzien Nagekomen posten	-834	-828	0	3.841
Totaal Lasten en Baten	-7.346	-6.660	-7.665	990

3.2 Toelichting

3.2.1 Oorzaken aanmerkelijk verschil

Beleidsveld Watersysteem exploitatie

Toelichting belangrijkste verschillen Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Beleidsbegroting 2024

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn ca. € 0,8 mln. hoger dan geraamd in de Beleidsbegroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door indexatie en latere activering.

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn ca. € 0,1 mln. hoger dan geraamd in de Beleidsbegroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door bijdrage HWBP en hogere uitvoeringskosten maaierwerkzaamheden.

Opbrengsten van derden

De opbrengsten van derden zijn ca. € 0,2 mln. hoger dan geraamd in de Beleidsbegroting 2024. Dit komt met name door raming resultaat grondbank en hogere pachtopbrengsten.

Toelichting belangrijkste verschillen Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Rekening 2023

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn ca. € 1,8 mln. hoger dan de realisatie 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door indexatie, latere activering en activering grote projecten.

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn ca. € 9,3 mln. hoger dan de realisatie 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door Stimuleringsregeling Landelijk gebied, Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie en hogere uitvoeringskosten maaierwerkzaamheden.

Bijdragen

De Bijdragen zijn ca. € 0,7 mln. lager dan de realisatie 2023. Dit komt met name door vergoeding voor GGA kosten (ook voorgaande jaren).

Beleidsveld Waterketen exploitatie

Toelichting belangrijkste verschillen Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Beleidsbegroting 2024

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn ca. € 2,9 mln. hoger dan geraamd in de Beleidsbegroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door indexatie en de verschuiving in tijd van activering van enkele projecten.

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn ca. € 4,1 mln. hoger dan geraamd in de Beleidsbegroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door hoge elektriciteitskosten welke door de vele regenval aanzienlijk gestegen zijn (ruim 2 mln. kWh extra) en hogere slibverwerkingskosten omdat de prijzen van de grondstoffen aanzienlijk gestegen zijn.

Opbrengsten van derden

De opbrengsten van derden zijn ca. € 0,9 mln. lager dan geraamd in de Beleidsbegroting 2024. Dit komt met name door raming resultaat opbrengst elektriciteitsfabriek en de berekende gasprijzen welke in werkelijkheid lager uitvallen.

Toelichting belangrijkste verschillen Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Rekening 2023

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn ca. € 6,3 mln. hoger dan de realisatie 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door indexatie en de verschuiving in tijd van activering van enkele projecten.

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn ca. € 5,1 mln. hoger dan de realisatie 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door hoge elektriciteitskosten, de hogere slibverwerkingskosten en hogere kosten diensten door derden voor onderzoekskosten afval waterketen.

Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering exploitatie

Toelichting belangrijkste verschillen Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Beleidsbegroting 2024

Personeelslasten

De personeelslasten zijn ca. € 4,1 mln. hoger dan geraamd in de Beleidsbegroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door een geraamde cao-stijging in 2025 t.o.v. 2024 en door een beperkte stijging van het aantal begrote fte stijgen de salarissen en een aantal bijbehorende kosten zoals IKB en sociale lasten.

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn ca. € 4,6 mln. hoger dan geraamd in de Beleidsbegroting 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door de uitwerking positiebepaling Belastingheffing en Invordering, meer kosten voor digitale transformatie en meer kosten voor informatieveiligheid.

Toelichting belangrijkste verschillen Beleidsbegroting 2025 t.o.v. Rekening 2023

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn ca. € 0,6 mln. hoger dan de realisatie 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door indexatie en latere activering.

Personeelslasten

De personeelslasten zijn ca. € 12,9 mln. hoger dan de realisatie 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door (geraamde) cao-stijgingen in 2025 en 2024 t.o.v. 2023 en door stijging van het aantal (begrote) fte stijgen de salarissen en een aantal bijbehorende kosten zoals IKB en sociale lasten. In 2023 was de realisatie bovendien lager dan begroot door met name vacatureruimte en het niet of later invullen van formatieplaatsen. Daar tegenover staat meer inhuur in 2023 om een aantal knelpunten in formatie op te lossen, mede in verband met die openstaande vacatures.

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn ca. € 7,4 mln. hoger dan de realisatie 2023. Dit wordt met name veroorzaakt door de herpositionering Belastingheffing en Invordering, meer kosten voor digitale transformatie, meer kosten voor het Waterschapshuis, meer kosten voor informatieveiligheid en meer kosten voor wagenparkbeheer.

3.2.2 Overzicht incidentele baten en lasten

In 2024 zijn er enkele incidentele baten en lasten geweest.

Bij beleidsveld Watersysteem exploitatie zijn er geen grote incidentele baten & lasten geweest. Bij beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering exploitatie is er € 0,5 mln. projectgelden naar exploitatie overgezet, inzet grotendeels voor modernisering applicaties, o.a. voor de financiële systemen. Bij het beleidsveld Waterketen exploitatie is de hogere prijs voor elektra incidenteel waarvan de verwachting is dat deze vanaf 2026 weer zal stabiliseren.

3.2.3 Overzicht structurele toevoegingen/onttrekkingen aan reserves

Structurele reserves (x € 1.000)	Stand 1-1-2025	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Stand 31-12-2025
Bestemmingsreserve GTD 1)	124	9	31	102
Totaal	124	9	31	102
Structurele deel uit niet-structurele reserves				
Taakreserve kwantiteitsbeheer 2)	11.739	323		
Taakreserve kwaliteitsbeheer 2)	10.760	296		
Totaal	22.499	619		

1) Onder deze bestemmingsreserve is verantwoord de financiële verrekening van de desintegratiekostenvergoeding als gevolg van de ontvlechting van de GTD per 31 december 1996 voor een totaalbedrag van € 1.335.000. Deze afkoopsom, ontvangen van de diverse waterschappen, is vastgesteld na extern onderzoek. Tot en met het jaar 2033 wordt 7% rente bijgeschreven. Jaarlijks valt een deel van de afkoopsom vrij ten gunste van de exploitatie.

2) Over de stand van de Taakreserves per 1-1 van het jaar na toevoeging van het resultaat over voorgaand jaar, wordt rente toegerekend aan deze taakreserves. De hoogte van deze rente is gelijk aan de rekenrente (in 2025 2,75%). In de komende jaren zal het rentebedrag lager worden, doordat de reserves af gaan nemen.

4 Voorgenomen investeringen en toelichting

4.1 Investerings

Beleidsveld	Netto Uitgaven per 01/01/2025	Netto Uitgaven 2025	Netto Uitgaven t/m 31/12/2025
Watersysteem			
Watersysteem overig	2.085.434	11.388.670	13.474.104
Watersysteem Hoogwaterbescherming	10.874.459	8.913.222	19.787.681
Watersysteem Inrichtingsdoelen	18.576.498	9.770.974	28.347.472
	31.536.391	30.072.866	61.609.257
Waterketen			
Zuiveringsinstallaties ed	55.629.260	38.151.797	93.781.057
Transportsystemen	10.662.284	52.972.511	63.634.795
	66.291.544	91.124.308	157.415.852
Bestuur en Bedrijfsvoering	418.088	6.935.341	7.353.429
Totaal	98.246.023	128.132.515	226.378.538

4.2 Toelichting

Zie hoofdstuk 3 programmaplan paragraaf 4 per beleidsveld voor de toelichting op de investeringen.

5 Geprognosticeerde balans

Activa			Passiva		
Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	Beginbalans 01-01-2025	Eindbalans 31-12-2025	Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	Beginbalans 01-01-2025	Eindbalans 31-12-2025
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	33.255	33.868	Eigen vermogen		
Materiële vaste activa	442.508	539.619	Algemene reserves	31.364	22.499
Financiële vaste activa	2.784	2.641	Bestemmingsreserves tariefsegalisatie	0	0
			Overige bestemmingsreserves	4.050	4.026
			Nog te bestemmen resultaat	-9.727	-7.942
			Voorzieningen	2.220	2.278
			Vaste schulden	413.364	528.642
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Voorraden	0	0	Liquide middelen	17.465	11.723
Uitzettingen < 1 jaar	0	0	Netto vlottende schulden	25.614	16.614
Kortlopende vorderingen	10.782	10.782	Overlopende passiva	18.975	18.975
Liquide middelen	8	8			
Overlopende activa	13.988	9.898			
Totaal activa	503.325	596.815	Totaal passiva	503.325	596.815

6 Lijst van gebruikte afkortingen

AB	Algemeen Bestuur Waterschap De Dommel
AI	Artificial Intelligence (kunstmatige intelligentie)
Appa	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
BBG	Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg
BBP	Bruto Binnenlands Product
BKN	Basis Kwaliteit Natuur
BOK	Bestuursovereenkomst
BPLG	Brabants Programma Landelijk Gebied
BSD	Brainport Smart District
BTW	Belasting over de Toegevoegde Waarde
Burap	Bestuursrapportage
BV	Besloten Vennootschap
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAR	Construction All Risk
CO ₂	Koolstofdioxide
DB	Dagelijks Bestuur Waterschap De Dommel
DIN	Doelen Inspanningen Netwerk
DPRA	Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie
ECB	Europese Centrale Bank
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
EKR	Ecologische Kwaliteits Ratio
EMU	Economische Monetaire Unie
EVZ	Ecologische VerbindingsZone
FIDO	Wet Financiering decentrale overheden
FTE	Full Time Equivalent
FTO	Farmaco Therapeutisch Overleg
GGA	Gebiedsgerichte aanpak
GLB	Gemeenschappelijk Landbouw Beleid
GOB	Groen Ontwikkelingsfonds Brabant
GTD	Gemeenschappelijk Technologische Dienst
GVO	Garanties van Oorsprong
HOWABO	Hoogwater Aanpak Brabant Oost
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
IenW	Infrastructuur en Waterstaat
I&T	Informatie en technologie
IPS	Innovatief PartnerSchap
JEV	JaarEindeVerwachting
KEEP	Klimaat en energie-efficiencyplan
KRW	Kaderrichtlijn Water
LNV	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LTAP	Langetermijn Assetplanning
MER	Milieueffectrapportage

N	Stikstof
N2O	Lachgas
NAP	Nitraat Actie Programma
NIS	Network and Information Security
NNP	Natte Natuurparel
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NRD	Notitie reikwijdte en detailniveau
NWB	Nederlandse WaterschapsBank
P	Fosfor
P&C	Planning en Control
RG	Rioolgemaal
RO	Ruimtelijke Ordening
RUDDO	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SMWK	Schone Maas Water Keten
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
SOC	Security Operation Center
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
SVI	Slibverwerkingsinstallatie
TBO	Terrein Beherende Organisatie
VBT	Voorbezinktank
VKA	Voorkeursalternatief
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VpB	Vennootschapsbelasting
WATAK	Waterakkoord
WBP	WaterBeheerProgramma
WDD	Waterschap De Dommel
WKC	WaterKennisCentrum
WMEBV	Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer
WOO	Wet Open Overheid
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WSV	Waterschapsverordening

7 Bijlage / Uitvoeringsinformatie

7.1 Raming van baten en lasten naar kosten- en opbrengstsoorten

Onderstaand de raming van baten en lasten naar kosten- en opbrengstsoorten.

KOSTEN (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2024 na wijz.	Rekening 2023
<i>Rente en afschrijvingen</i>	36.834	33.181	28.099
Externe rentelasten	13.175	9.665	8.576
Interne rentelasten	-2.104	141	-628
Afschrijvingen van activa	25.763	23.375	20.115
Afschrijvingen van boekverliezen	0	0	36
<i>Personeelslasten</i>	62.552	58.286	49.315
Salarissen en toelagen huidig personeel	45.476	42.618	35.216
Sociale lasten	12.645	11.810	10.066
Overige personeelslasten	3.025	2.583	1.881
Personeel van derden	1.307	1.175	2.001
Uitkering voormalig personeel en bestuurders	100	100	151
<i>Goederen en diensten van derden</i>	77.376	68.164	63.507
Gebruiks- en verbruiksgoederen	15.041	14.147	15.082
Energie	12.990	9.389	8.113
Huren en rechten	1.154	1.172	687
Pachten en erfpachten	3	4	5
Verzekeringen	474	750	753
Belastingen	89	87	64
Onderhoud door derden	13.379	11.076	10.584
Overige diensten door derden	34.246	31.539	28.219
<i>Bijdragen aan derden</i>	16.565	17.734	11.811
Bijdragen aan bedrijven	160	100	225
Bijdragen aan het Rijk	10.100	9.660	9.776
Bijdragen aan openbare lichamen	5.733	7.242	1.547
Bijdragen aan overigen	572	732	264
<i>Toevoegingen aan voorzieningen en onvoorzien</i>	1.014	180	66
Toevoegingen aan voorzieningen	180	180	66
Onvoorzien	834	0	0
<i>Correctie onzekerheden</i>	-7.000	-6.300	0
TOTAAL KOSTEN	187.342	171.246	152.799

OPBRENGSTEN (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2024 na wijz.	Rekening 2023
<i>Financiële baten</i>	-1.477	-834	290
Interne rentebaten	-2.242	-1.514	-628
Dividenden en bonusuitkeringen	765	680	918
<i>Personeelsbaten</i>	785	849	993
Baten i.v.m. salarissen en sociale lasten	60	60	202
Uitlening van personeel	725	789	792
<i>Goederen en diensten aan derden</i>	9.196	8.888	10.406
<i>Verkoop van gronden</i>	100	0	369
Verkoop van overige goederen	3.019	4.004	3.518
Opbrengst uit grond en water	437	357	356
Huuropbrengst uit overige eigendommen	522	156	190
Diensten voor derden	5.119	4.371	5.972
<i>Bijdragen van derden</i>	1.731	1.852	1.190
Bijdragen van de Europese Unie	81	0	46
Bijdragen van het Rijk	169	96	822
Bijdragen van Provincies	1.453	1.715	290
Bijdragen van overige openbare lichamen	28	42	17
Bijdragen van overigen	0	0	15
<i>Waterschapsbelastingen</i>	160.869	144.208	130.630
Watersysteemheffingen	68.277	65.201	61.321
Ongebouwd	5.499	5.350	5.002
Ongebouwd, natuur	176	160	146
Gebouwd	39.017	37.629	35.434
Ingezetenen	24.202	22.547	20.821
Vervolgingskosten	275	350	197
Kwijtschelding	-772	-722	-205
Oninbaar	-120	-114	-74
Zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing	92.592	79.007	69.309
Zuiveringsheffing bedrijven	20.050	16.707	14.288
Zuiveringsheffing huishoudens	74.465	63.954	54.992
Verontreinigingsheffing	465	373	393
Vervolgingskosten	135	135	157
Kwijtschelding	-2.252	-1.929	-445
Oninbaar	-272	-233	-77

OPBRENGSTEN (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2024 na wijz.	Rekening 2023
<i>Interne verrekeningen</i>	8.892	8.618	6.440
Onttrekking aan voorzieningen	0	0	82
Geactiveerde rentelasten	3.455	2.339	1.725
Geactiveerde uren	5.437	6.279	4.633
TOTAAL OPBRENGSTEN	179.996	163.581	149.949
SUBTOTAAL KOSTEN EN OPBRENGSTEN	-7.346	-7.665	-2.850
Nagekomen posten	0	0	3.841
RESULTAAT	-7.346	-7.665	990

7.1.1 Raming van nettokosten naar beleidsproducten.

Al onze kosten en opbrengsten worden toegerekend naar de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer. Basis voor de toerekening van de directe kosten is de eerder in samenwerking met de accountant vastgelegde, procentuele toerekening van producten naar de kostendragers. Hierbij is “nut / bijdrage” van een product aan een kostendrager het uitgangspunt.

De indirecte kosten en opbrengsten worden over de kostendragers verdeeld op basis van de normen per organisatieonderdeel.

De salariskosten worden verantwoord op diverse salaris gerelateerde kostensoorten, het organisatieonderdeel waar betreffende medewerkers werkzaam zijn en op werkplanproduct “indirect”.

Ook met een procentuele toerekening van producten naar de kostendragers. Dit vindt plaats naar aanleiding van het verantwoorden van de medewerkers van hun bestede uren in het tijdregistratiesysteem.

Exploitatierkening naar kostendrager Watersysteembeheer

Watersysteembeheer (Bedragen x € 1.000)	Begroting (primitief)	Voorjaarsnota 2025-2030	Begroting na wijziging	Rekening
	2025	2025	2024	2023
11000 Eigen plannen	1.412	1.439	1.504	1.135
12000 Plannen van derden	3.305	4.425	4.009	938
21000 Beheersinstrumenten watersystemen	224	226	269	249
22000 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	14.176	13.964	12.105	11.157
23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	314	396	321	282
24000 Beheer hoeveelheid water	2.983	3.437	2.892	2.556
25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen	200	156	487	189
26000 Monitoring watersystemen	1.055	1.195	896	629
27000 Inrichten en onderhoud waterkeringen	12.229	11.753	11.564	11.599
32000 Gezuiverd afvalwater	50	51	50	0
42000 Vergunningen en keurontheffingen	143	294	179	86
43000 Handhaving keur	-1	-1	-1	-2
52000 Handhaving WVO	150	143	114	111
53000 Rioleringsplannen en subsidies lozingen	383	385	408	510
54000 Aanpak diffuse emissies derden	26	26	34	34
61000 Belastingheffing	3.410	3.032	2.966	2.536
62000 Invordering	250	286	279	185
02000 Kwaliteit	0	0	0	0
71000 Bestuur	407	366	300	417
72000 Externe communicatie	448	354	389	259
80000 Ondersteunende beheerproducten	7.366	7.040	6.703	5.509
P-lasten en overig indirect	26.536	26.239	23.778	20.215
Correctie onzekerheden	-2.975	-3.150	-2.835	0
TOTAAL NETTOLASTEN BELEIDSPRODUCTEN	72.090	72.057	66.411	58.593

Watersysteembeheer	Begroting (primitief)	Voorjaarsnota 2025-2030	Begroting na wijziging	Rekening
(Bedragen x € 1.000)	2025	2025	2024	2023
Opbrengst ongebouwd	5.499	5.698	5.350	5.002
Opbrengst ongebouwd, natuur	176	172	160	146
Opbrengst gebouwd	39.017	39.412	37.629	35.434
Ingezetenen	24.202	24.469	22.547	20.821
Vervolgingskosten watersysteembeheer	275	250	350	197
Opbrengst verontreinigingsheffing	465	421	373	393
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Bruto)	69.635	70.422	66.409	61.994
Kwijtschelding	-772	-783	-722	-205
Oninbaar	-120	-121	-114	-74
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Netto)	68.742	69.518	65.574	61.714
Dividenden	298	298	265	358
Overige algemene baten	473	737	322	428
TOTAAL DEKKINGSMIDDELEN	69.514	70.554	66.161	62.500
Onvoorzien	370	367	0	0
Nagekomen posten	0	0	0	-145
TOTAAL OVERIGE LASTEN/BATEN	370	367	0	-145
RESULTAAT WATERSYSTEEMBEHEER VOOR BESTEMMING ("-" is nadeel)	-2.946	-1.871	-250	4.052

Exploitatierkening naar kostendrager Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer (Bedragen x € 1.000)	Begroting (primitief) 2025	Voorjaarsnota 2025-2030 2025	Begroting na wijziging 2024	Rekening 2023
11000 Eigen plannen	2.003	1.935	1.959	1.608
12000 Plannen van derden	2.862	4.364	3.949	629
23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	675	924	697	862
25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen	20	21	20	1
26000 Monitoring watersystemen	2.639	2.683	2.543	1.976
31000 Getransporteerd afvalwater	7.765	7.497	7.187	7.680
32000 Gezuiverd afvalwater	34.941	35.670	28.910	24.919
33000 Verwerkt slib	11.549	10.712	10.136	10.054
61000 Belastingheffing	1.042	333	325	384
62000 Invordering	209	245	239	186
02000 Kwaliteit (derden: Aa en Maas en Brabantse Delta)	-2.935	3.086	-2.384	-2.039
71000 Bestuur	610	549	450	625
72000 Externe communicatie	672	531	584	389
80000 Ondersteunende beheerproducten	10.420	9.916	9.455	7.702
P-lasten en overig indirect	28.822	28.499	26.362	21.927
Correctie onzekerheden	-4.025	3.850	-3.465	0
TOTAAL NETTOLASTEN BELEIDSPRODUCTEN	97.268	96.944	86.967	76.903

Zuiveringsbeheer (Bedragen x € 1.000)	Begroting (primitief) 2025	Voorjaarsnota 2025-2030 2025	Begroting na wijziging 2024	Rekening 2023
Zuiveringsheffing	94.516	93.357	80.661	69.280
Vervolgingskosten zuiveringsbeheer	135	150	135	157
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Bruto)	94.651	93.507	80.796	69.437
Kwijtschelding	-2.252	-2.241	-1.929	-445
Oninbaar	-272	-271	-233	-77
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING (Netto)	92.127	90.995	78.634	68.916
Dividenden	467	467	415	560
Overige algemene baten	740	1.154	503	669
TOTAAL DEKKINGSMIDDELEN	93.333	92.616	79.552	70.145
Onvoorzien	464	461	0	0
Nagekomen posten	0	0	0	-3.696
TOTAAL OVERIGE LASTEN/BATEN	464	461	0	-3.696
RESULTAAT ZUIVERINGSBEHEER VOOR BESTEMMING ("-" is nadeel)	-4.400	-4.789	-7.415	-3.061

7.1.2 Lijst van projecten en voorstel majeure projecten

De geel gearceerde projecten worden voorgesteld als majeure projecten

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Bestuur en Bedrijfsvoering										
A053103 InspirAgua	L	✓								
A053201 Internationale samenwerking algemeen	L	✓								
A063501 Meetwagen	L	✓						0	0	
A066401 Vervanging stoelen	L		✓					0	0	
P080501 Sleutelplan	L				✓					
P082601 Huisvesting 3.0	L				✓				0	
P090801 Herinrich. terrein hoofdk. E-parker	L				✓			0	0	
P090901 Aanpassing en herstel dakterras	L		✓					0	0	
P091001 Duurzaam. technische installatie HKT	L		✓					0	0	
Bestuur en bedrijfsvoering Energie en Klimaat										
P082301 Maatregelen voor Energie en Klimaat	L						✓	0		
P087803 Corridors, 400 WP	L		✓						0	
P087901 Energieneutraliteit, rwzi Hapert PVT	L		✓					0	0	
P088001 Energieneutralite rwzi Boxtel 470Wp	L				✓				0	

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Hoogwaterbescherming										
A000017 Interne uren keringen	-				✓					
A060501 Gemaal Crevecoeur–HOWABO	L			✓					0	
A061402 Programmasturing keringen ov jaren	-	✓								
P051418 Hoogwatermaatregelen St. Oedenrode	M						✓			
P068702 Raming Clusters 2025	-									
P068703 Programmaman herstel keringen	-				✓					
P068705 HOVK Bossche Broek Zuid	L				✓				0	
P068707 HOVK Halder - Volmeer	L		✓						0	
P068709 HOVK Logste Baan-Logste Velden	L		✓						0	
P068711 HOVK Bossche Broek Noord	L				✓				0	
P068712 RK Klotputten	L				✓					

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Hoogwaterbescherming										
P068714 Hoogwaterbescherming Vught	M				✓					Het project ter versterking van het dijkenstelsels ter bescherming van de Brabantse dorpen Esch, Vught, Sint-Michielsgestel en de stad 's-Hertogenbosch is direct gerelateerd aan de HoWaBO-veiligheidsopgave (projectresultaat: een gesloten stelsel van 6 regionale waterkeringen). Deze dijken zullen in een HoWaBO-situatie het water moeten kunnen keren (en doen dit nu niet voldoende). Het gaat om ca. 30 km dijkverzwaring, waarvoor de zwaarste ruimtelijke en aanbestedingsrechtelijke procedures gelden. Bovendien is het onderdeel van een omvangrijke samenwerking met meerdere partners (o.a. gemeente, provincie, Rijk).
P087301 Optim. Bossche Broek – HOWABO	L		✓							
P087302 Waterberg. Dung. Polder – HOWABO	L	✓						0	0	
P087303 Peilopzet watersysteem – HOWABO	L		✓						0	
P087304 Inzet Wilhelminakanaal-HOWABO	L		✓							
P087305 Programmamanagement-HOWABO	L		✓						0	

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Waterketen Algemeen										
P065101 Onzekerheidsmarge programma 2	L	✓						0		
P065602 Risicoreservering	L						✓	0		
P077001 Aanpak nieuwe stoffen	L				✓					
P077008 Monitoring nieuwe stoffen	L		✓							
Waterketen Boxtel en overige rwzi's										
A059401 Techn. stand. en CPU-verv Soerendonk	L		✓					0		
A059701 Techn. stand. en CPU-verv Hapert	L		✓					0		
P070401 LTAP mech/electr revisie Hapert	L						✓			
P072701 Renovatie RWZI Haaren	M						✓			
P077402 LTAP gebouwrenovatie Hapert	L				✓					
P079604 RWZI Boxtel Fase 10	H					✓				financiële omvang + afrondende fase renovatie RWZI Boxtel. Slopen clarigester+opbouw voorbezinktank. Relatie met WBP5 opgave Schoon water.
P082001 LTAP algehele rev.RWZI St.Oedenrode	M						✓			
P087501 Bedrijfsgebouw Boxtel RWZI	L				✓			0		
P088703 ARBO-voorzieningen RWZI Hapert	L	✓						0	0	
P088704 ARBO-voorzieningen RWZI Soerendonk	L	✓						0	0	
P088705 ARBO-voorziening RWZI St. Oedenrode	L	✓						0	0	
P088707 ARBO-voorzienin RWZI Biest-Houtakker	L	✓						0	0	

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Waterketen Eindhoven en Mierlo										
A059601 Techn. stand. en CPU-verv Eindhoven	L		✓					0		
A059901 Techn. stand. en CPU-verv Mierlo	L		✓					0		
A061301 LTAP unit PLC's rwzi Eindhoven	L			✓						
P039804 Impact based RTC	L			✓				0		
P059906 Doorontwikkeling Kallisto Lange Term	L		✓					0		
P063302 Oppervlaktewaterbeluchting	M				✓					
P063306 Aanvulling P063304 Demo opp.w.beluch	M				✓					
P072603 Influentgem. en roostergoed RWZI EHV	M						✓			
P077006 Pilot Eindhoven NenP Nieuwe stoffen	L				✓					
P077102 Systeemkeuze/VO Eindhoven	L		✓							
P077202 Groot onderhoud VBT 1	M					✓		0		omvang en belang goed functioneren voorbezinktanks voor RWZI Eindhoven. Relatie met WBP5 opgave Schoon water.
P077204 Groot onderhoud VBT 3	L				✓			0		
P084701 Renovatie en uitbreiding SVI Mierlo	M						✓			omvang en belang goed functioneren SVI Mierlo voor RWZI Eindhoven.
P088701 ARBO-voorzieningen RWZI Eindhoven	L		✓					0	0	
P088706 ARBO-voorzieningen RWZI SVI Mierlo	L	✓						0	0	
P090101 Noodoverlaat RWZI Eindhoven	L					✓		0		

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Waterketen Tilburg (Oost) en Moerenburg										
A054401 Nooduitlaat Tilburg	L				✓				0	
A061101 Grijswatersysteem Koningswei Tilburg	L		✓						0	
P063201 EBP rwzi Tilburg (zandfilter)	M						✓	0		
P064501 Tennet, begeleiding	L		✓							
P064502 Waterharmonica	L				✓					
P069301 Kernteam raamovereenkomst	L					✓				
P069303 Aeratie + Chemicaliën Tilburg	L						✓		0	financieel en zuiveringsprestaties
P069304 Mechanische zuivering Tilburg	HH						✓			omvang en belang mechanische zuivering voor RWZI Tilburg. Complexe inpassing op RWZI.
P069306 LTAP inspecties en verv.investering	L					✓			0	
P069307 Levensduur verlengend MZ	L				✓				0	
P069308 Vervolginvesteringen LTAP	M						✓	0		
P077007 Pilot Tilburg NenP Nieuwe stoffen	M				✓					Invulling geven aan ambities KRW, Schone Maaswaterketen en klimaat.
P077009 Interreg Tilburg O3/GAK/NP	M			✓						
P082401 LTAP Effluentdeb.meter RWZI Tilburg	M			✓						
P083701 Huisvesting RWZI Tilburg	L						✓			
P088702 ARBO-voorzieningen RWZI Tilburg	H		✓					0	0	

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Waterketen Transportsystemen										
P069701 Renovatie RG Duizel	L			✓					0	
P069901 Vervangen RG Spooronk	L			✓					0	
P070601 LTAP revisie buffer Best	L			✓						
P071101 LTAP renovatie Moerenburg	L				✓			0		
P071208 Onderhoud Riool Zuid Tp44 tm Tp32	M						✓			omvang project, omgevingscomponenten (stratumse heide), belang functioneren riool zuid.
P072001 Renovatie RG Goirle	L				✓				0	
P072801 LTAP RG Sint-Michielsgestel	L				✓					
P072901 Renovatie RG Nijnsel	L		✓						0	
P073101 LTAP rioolgemaal Knegsel	L			✓					0	
P073201 LTAP rioolgemaal Riethoven	L			✓				0		
P073301 LTAP rioolgemaal Vught	L				✓					
P075901 Renovatie RG Ladonk	L				✓				0	
P076301 Renovatie RG Casteren+deel PL	L			✓					0	
P078502 Onderhoud PL 84 Haaren	L					✓				
P081801 LTAP transportstelsel Boxtel	L		✓							
P082802 Onderhoud transportleid 15 – Mierlo	L					✓				
P082901 Onderhoud transportleid 30 – Eersel	L				✓					
P082902 Onderhoud inrijkpunt 28.TP143 Eersel	L				✓					

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Waterketen Transportsystemen										
P086201 Leiding 82 Maarheeze	L				✓					
P087101 Arbo- en veiligheidsvoorz rioolgemal	L			✓					0	
P087401 Ren+verv afvalwat.transp.systeem alg	L						✓	0		
P088401 Herstel koker 38TS51-RG Aalst	HH						✓			complex vraagstuk, omgevingscomponenten (golfbaan), belang functioneren riool zuid
P088601 Renovatie RG Udenhout	L				✓				0	
P089501 Levensd. verlengende maatre.PL Aalst	L				✓			0		
P089601 Ophogen RG Eeneind te Nuenen	L		✓					0	0	

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Watersysteem										
A052601 B-Vrachtwagen	L			✓				0	0	
A053701 S-Mobiele kraan Liebherr KS1	L		✓					0	0	
A053801 S-Smalspoor MH-combi TSS3	L		✓					0	0	
A053901 S-Maaiharkopbouw TSS3	L		✓					0	0	
A058001 B-Fendt 211 TBB1	L		✓					0	0	
A058101 H-Fendt 820 TBH2	L		✓					0	0	
A058201 B-Werkboot C485 BB3	L		✓					0	0	
A058401 S-Heftruck	L	✓						0	0	
A060201 Waterbergingen Reusel bij Reusel	L		✓						0	
A060701 Decentraal sanitatie en zuivering	L			✓				0		
A061501 Implem. Hoofdpost PA Watersyst '24	L				✓					
A062301 B-Maaiboot C485 2020 BB4	L		✓					0	0	
A063101 B-Bootwagen tbv werkboot	L	✓						0	0	
A066601 Elektrische mini/midi en oprijwagen	L		✓					0	0	
A066701 Vervangen 2G-loggers grondwatermeetn	L		✓					0	0	
P065202 Baggeren Schoonberg	L				✓					
P075605 Automatiseren stuwen 4e tranche	L			✓					0	

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Watersysteem										
P081205 Vislift en waterh wzh kasteel Heeze	L		✓						0	
P081207 Watercons. Maatregel. 2e tranche	L		✓					0	0	
P081502 Afbreken tijdelijke leiding	L			✓						
P082701 DO207-st1, verv stuw Afwatering Buxt	L				✓				0	
P082703 ES1-st1, Nemelear	L				✓					
P084601 Vervanging gemalen Halder	L				✓				0	
P086001 Verv. pomp gemaal Hambrug	L		✓						0	
P086002 Verv. pomp gemaal Boskantseweg	L		✓					0	0	
P086301 Twee collectieve aanlegsteigers	L		✓					0		
P088201 ZL32, ombouw hoogwatersch naar stuw	L		✓						0	
P088301 Aanpas. biozone RWZI Biest Houtakker	L		✓					0	0	
P088501 Automatiseren stuw (Interreg proj.)	L		✓						0	
P088801 Voorbereiding Nieuwe Leij	L			✓						
P089701 Waterberging Gijzelaar en NVO BS5	L		✓						0	
P089801 Automatiseren bestaande stuw GE1-st5	L		✓					0	0	
P089802 Automatiseren bestaande stuw GE1-st6	L		✓					0	0	
P089803 GE1 Eindh. verlagen bestaande kade	L		✓					0	0	
P090401 DL1-19712 verv.geaut.kroosrekrein.Eh	L		✓					0		

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Watersysteem Realiseren Inrichtingsopgave										
A000015 GT Groote en Kleine Beerze, incl Aa	L				✓			0	0	
A045602 Programmasturing Wsysteem ov jaren	-									
A045603 Res. inhuur projecten watersysteem	-				✓					
A050004 Restopgave ongeprogrammeerd	-				✓			0		
A060401 Reser aankoop bedr tbv realis waterd	-			✓						
A063401 Drinkwaterlandschap Groote Heide	H		✓						0	
P016914 De Ruiting Landgoed Vughts	L		✓						0	
P016915 Essche Stroom Bruggelaar	L					✓				
P018803 Scheeken	L				✓					
P019105 Beekherstel Kleine Beerze fase 1	L				✓				0	
P019801 Beekherstel Reusel de Mierden–Noord	L				✓				0	
P019802 Beekherstel Reusel de Mierden–Zuid	M	✓								
P019903 Beekherstel Groote Beerze traject 2	M				✓					
P034006 BHS Run Schaiksedijk/Stevert	M				✓					

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Watersysteem Realiseren Inrichtingsopgave										
P034007 Inrichting beekdal Run Heers-Dommel	M			✓						In het beheersgebied is grote maatschappelijk druk om woningbouw, energie en duurzaamheid in projecten te realiseren. Door proactief te acteren hebben wij invloed op keuzes om de opgave voor de watertransitie niet (nog) groter te maken (sturing op afkoppeling stedelijk gebied, berging e.d.). Dit project is een unieke samenwerking tussen gemeente, ASML en waterschap om ASML (en Eindhoven) droge voeten te laten houden en natuur- en beekherstel te laten plaatsvinden. De politieke druk en maatschappelijke relevantie is groot.
P034702 Vencompl. Leenderbos en Tong.reepdal	L				✓				0	
P034804 NNP bij Elshouters- t Heike	H	✓							0	
P034807 Uitvoeringsprogramma Dommeldal	L			✓						
P035701 Vispassage Opwettense Watermolen	H				✓				0	
P075402 Keersop Midden	L			✓						
P075404 Keersop Bovenlopen	L			✓						
P084101 WBP5, progr vold water (blauwe opg)	-					✓		0		
P085401 Klimaatbuffer Brouwersweijer	L		✓						0	

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Watersysteem Realiseren Inrichtingsopgave										
P085601 Reservering EVZ	-				✓					
P085604 EVZ Weergraaf	L		✓							
P085605 EVZ Ruijsbossche Waterloop	L		✓							
P085606 EVZ Bruggerijt	L		✓						0	
P085607 EVZ Beeksche Waterloop Zuid	L		✓							
P086401 Beekherstel Poppelsche Leij (N2000)	M	✓								Regte Heide & Riels Laag is aangewezen als Natura2000-gebied, het beekdal van de Poppelsche Leij is een Natte Natuurparel (NNP). Diversiteit aan opgaven, Doelen van het project zijn: instandhouding habitattypen N2000, behalen KRW-doelen, realisatie NNP, realisatie NNB, Watertransitie (Watersysteemherstel). Hiervoor is VSS beschikbaar. Er is een relatie met vergunning Brabant Water en daarmee bestuurlijke urgentie. Bovendien onderdeel van een GGA.
P086501 Bovenlopen Grote Beerze	L					✓				
P086601 Kleine Beerze Korstbroeken	L	✓							0	
P086603 Kl. Beerze traject Heuvel-Den Aard	L			✓						
P086604 Raamsloop Hulsel	L				✓					
P086701 Gebiedsont. en inricht Sterkselse Aa	L					✓				

	Risico (L-M-H)	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	1.000.000 - € 5.000.000	€ 5.000.000 - € 10.000.000	> € 10.000.000	Project start in 2025	Project eindigt in 2025	Reden Majeur
Open										
Watersysteem Realiseren Inrichtingsopgave										
P089101 Beeksche waterloop	L				✓					
P089301 GGA Bovenlopen Beerze	M		✓							
P089401 GGA Grenscorridor	H				✓					Wij zijn trekker van deze GGA en pakken hierin een voor ons ongebruikelijke rol. Dit geeft enerzijds onzekerheid voor onze opgaven op de korte termijn, maar biedt op de langere termijn grotere kansen om te komen tot volledig systeemherstel (watertransitie). Eerste successen zijn langzaam zichtbaar. Door onzekerheid financiering NPLG/BPLG wordt rol van waterschap gevraagd. Eerste stap is in 2024 gezet door voorbereidingskrediet ter beschikking te stellen. Bestuurlijke betrokkenheid en samenwerking met (bijna) al onze strategische stakeholders is aanwezig in project.
Eindtotaal										